

MİRVARİD DİLBAZİ

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

M.F. Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kəndçilik

"LİDER NƏŞRİYYAT"
BAKİ-2004

*Bu kitab "Mırvarid Dilbazi. Öpün bu qanlı torpağı"
(Bakı, Çarşıoğlu, 2000) nəşri əsasında təkrar nəşrə hazırlanmışdır*

Redaktor:

Vüqar Vüqarlı

894.3614 - dc 21

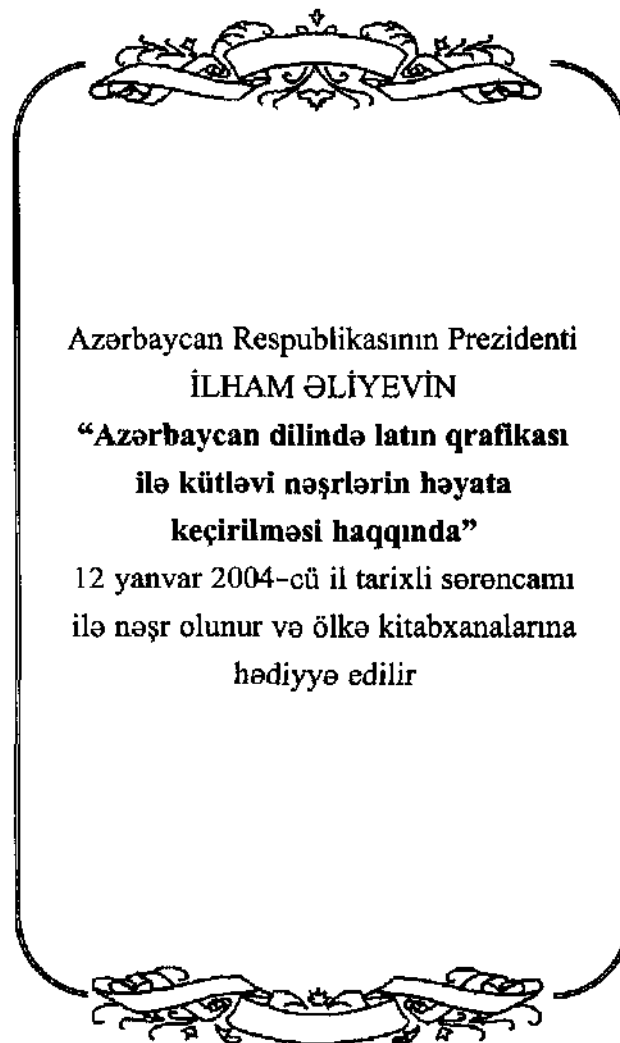
AZE

Mırvarid Dilbazi. Seçilmiş əsərləri. Bakı, "Lider nəşriyyat", 2004,
280 səh.

Xalq şairi Mırvarid Dilbazının bu kitabına son illərdə yazdığı şeirləri və poemaları daxildir. Şeirlərin əksəriyyətində və poemalarda zaman-zaman xalqımızın başına gətirilən müsibət və fəlakətlərdən söhbət açılır. Kitab 8 bölmədən ibarətdir. Hər bölmə bitkin bir poetik əhval-ruhiyyəni səciyyələndirir.

ISBN 9952-417-11-8

© "LİDER NƏŞRİYYAT" 2004

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

İLHAM ƏLİYEVİN

"Azərbaycan dilində latın qrafikası

ilə kütləvi nəşrlərin həyata

keçirilməsi haqqında"

12 yanvar 2004-cü il tarixli sərəncamı

ilə nəşr olunur və ölkə kitabxanalarına

hədiyyə edilir

BİZ OD ÜSTÜNDƏ DOĞULDUQ

Mən ölümlər və sürgünlər, qadağanlar, milli qırğınlar və soyğunlar, milli təhqirlər, milli əsəret görmüş nəslin nümayəndəsiyəm. Uşaqlığım zəhərə batırılmış badam içinə oxşayır. Gəncliyim, ahılığım, qocalığımı kəsməkəşli illərdən keçib. Atamın şəhid olmasıyla doğma kendimizdən, buz bulaqlı meşələrimizdən ayrılıb, anamızın göz yaşlarını qəlbimizə axıda-axıda bacımla mənim Daş Salahlı və şəhər həyatımız başlayıb.

Lakin milli dərdlərimiz daha böyük olub. Müsavat hökumətinin qurulduğu günlərin sevinci, süqutunun kədəri, 20-ci ildə kendlərimizə qəfil erməni hücumları, az ömürlü, iztirablı qaçqın günlərimiz bir-birini əvəz edib.

Toplu-tüfəngli "qızıl" ordunun işğalıyla kendlərimizdə dəyişən həyat tərzini, sinfi mübarizə şüarı altında həbslər, sürgünlər, kütləvi ölümlər, dağıdılan əmlaklar, 37-ci ilin fəlakətli günləri, gecələr döyülən qapılar, 18 yaşlı dayımın aparıldığı qara maşının arxasınca tökülən göz yaşlarımız, onun Sibir cəhənnəmindən gələn məktubları, babamın həbsi, daha nələr... nələr...

Bunların hamısının ağrısı mənim uşaqlıq və gənclik illərimdən – ürəyimdən keçib. Anamın yanında gəncliyə yenidən qədəm qoyan iki qızı ilə hazırladığı xəbəri, paltar qoca, günahsız məhbus atasına vermək üçün dəniz qırağındakı həbsxananın qapısı önünə səhər gedib, axşam qayıtması...

Yaşadığımız o səksəkəli illər, aylar bir daha geri dönməsin.

30-cu illərin "təmizləmə" dövründə babamı da güllələnməliyələrin siyahısına saldılar. Lakin xeyirxah camaat qocanın ağ saqqalını qana bulanmağa qoymadı. Onu ölməyə verilənlərin doldurulduğu damdan çıxardılar, sürgündənsə saxlaya bilmədilər. Onun 18 yaşlı oğlu ilə birlikdə qəbri Qazaxıstan çöllərində qumlar altında qaldı. Ağbirçək nəvəm ordan tək qayıtdı. Ziyalı dayılarımın qəbirləri Türkiyənin Amasiya şəhərində bir dağ etəyində, anamın, nəvəmin qəbirləri Bakıdadır.

Bələcə, böyük bir ailənin üzvlərindən heç birinə doğma kend torpağında, nono-babalarının, ata-analarının yatdığı torpaqda yatmaq qismət olmadı.

Sonra ikinci dünya müharibəsinin xalqımıza gətirdiyi məhrumiyyətlərlə qarşılaşdıq. Cəbhədə yarım milyon oğul itirən anaların fəryadı, dərddli göz yaşları, çətin güzəranları, cəbhəçi qızlarımızın talayının acısı yenə ömrümdən keçdi.

Mənim yaradıcılıq yolum da elə asan olmayırdı. Çox çətinliklərlə üzləşsəm də, bu vaxtlar qələmədən, əməkdən, qeyrətdən, xalqıma, sənətimə olan məhəbbətdən başqa köməkçim olmayıb. O dəhşətli illərdə, bir sinif kimi ləğv olunmuşların övladlarına kim kömək əli uzada bilərdi?

Biz iki bacı ali məktəbi də daima qovulmaq qorxusuyla bitirdik. Bunun üçün də biz, arasında boy atdığımız kend camaatımıza bələdiyyə. Aldadılmış, qorxudulmuş bu camaat öz milli xeyirxahlıq duyğularına sadıq qalıb, "mərkəz"dən göndərilən suallara bizim xeyrimizə cavab vermişlər. Biz bu xeyirxahların köməyi ilə asfaltı yarıb göyərən ot kimi çətinlikləri yarıb keçdik, öz varlığımızı, etiqadımızı saxlaya bildik. İçərişəhərdə bizim kiçik bir otağımız vardı. Onun alçaq pəncərəsinin taxtası mənə yazı stolunu əvəz edirdi. Nəvənin "Fərhəd və Şirin" əsərinin tərcüməsi, 1941-ci ilə qədər nəşr olunan şeir və poemaların həmin pəncərə qarşısında yaranıb.

Bu yazdıqlarım o kəsməkəşli illərdə çəkdiyimiz sarsıntılardan, tökdüyümüz göz yaşlarının bir damlası belə deyil. Ömrümün bu çağındasa yenidən erməni xəyanətilə üzləşmək dəhşətdir. Bütün insani keyfiyyətlərini itirmiş erməni onların babalarına sığınacaq, çörək verən xalqa vurduğu zərbələr bəşər tarixində bir xəyanət və cinayətdir.

Mərdin mərdlə vuruşuna nə var! Dəhşət mərdlərin namərdlərlə döyüşüdür. Humanizmdən dəm vuran erməni yazıçıları, şairləri, alimləri, gərəsən, yetirmələrinin törətdikləri bu faciələrdən sonra hansı humanist duyğudan söz açacaqlar?

Qoy, bu erməni "yetirmələri"nin babalarına sığınacaq, od-ocaq, çörək verən xalqımızın başına gətirdikləri faciələr, torpağında erməni məskən salan bütün xalqlara ibrət dersi olsun.

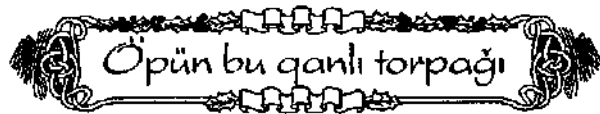
Gözəlliyinə heyran olduğum, sənə silsilə şeirlər həsr etdiyim Qarabağ torpağı, meşələrinin nəğməsini dinlədiyim, dağlarının havasını udduğum, buz bulaqlarının suyunu içib, qoynunda dincəldiyim Ağdam, Şahbulaq, Abdal Gülləbəli cənnəti üzərinə yağdırılan raket, top mermilərinin ağrısı mənim ürəyimdən keçir.

Gənclikdə gəzdirdiyim Vətən yollarını qocalıq bağlayan günlər təsəllim yəni də qələm oldu. Yurd-yuvalarından didərgin düşən başıbəlalı qaçqınlarımızı həsr etdiyim "Ağla, kamanım ağla", "Qoymayın ağlayım mənə", qanlı Yanvar günlərində yazdığım "Öpün bu qanlı torpağı", "Şəhidlər qəbiristanında", "Qanlı Yanvar bayatıları" və bir sıra başqa şeirlərim "Odlar yurdu", "Ədəbiyyat və incəsənət" habelə xarici qəzet səhifələrində nəşr olundu, "Azadlıq" radiosunda səsləndi.

Mənim milli dərdimizə, milli ordumuza, qəhrəman oğullarımıza həsr etdiyim bu əsərlər torpaq fəryadı, xalqımızın mətanəti və ordumuzun qəhrəmanlığının tərənnümüdür.

Hər qaranlıq gecənin bir işıqlı səhəri var. O işıqlı səhərdə yetişən yeni, ziyalı nəsillər rahatsız günlərimin, yuxusuz gecələrimin məhsulu olan bu "torpaq" fəryadını xalqımıza çatdıracaq fəryad dolu bu kitabın bir nüsxəsi isə məzarım üstünə qoyulacaq.

Yanvar, 1998

QANLI YANVAR

Mənə deyirlər ki, ağlama, bəsd!
Necə ağlamayım, millət ağlayır.
Başımız üstündən tufanlar əsdi,
Xalqıma edilən zillət ağlayır.

Bizim haqlarımız tank təkərləri
Altında əzilib, qana batıbdır.
Qırılıb vətənin igid ərləri,
Bu torpaq altında mərdlər yatıbdır.

Qan qızıl boyadı qara torpağı,
Düşdü gənc oğullar nəhaq qırğına.
Bir xalqın köksünə çəkdilər dağı,
Ey dünya! Nə üçün dözürsən buna?

Bu qanlı torpağı öpməyə gəlin,
Siz ey torpağına qan çilənənlər!
Əşidin səsinə tək qalmış elin,
Ey vətən yolunda oğul verənlər!
Gəlin, ey gözləri odlar görənlər!

NİĞARANLIQ İÇİNDƏYƏM

Bir qaranlıq içindəyəm,
Nigaranlıq içindəyəm,
Kimse bilmir nə gündəyəm...
Sinəmdə silah lülesi
Vətəndə ya sürgündəyəm
Şəhərim güllə yaralı,
Divarları deşik-deşik,
Küçələrdə silahlılar

Bozuzlular çəkir keşik.
Qırılıbdır oğullarım,
Qanla boyanıb yollarım,
Dilim yenə susdurulub,
Bağlı qalıbdır qollarım,
Biz belə dərd görməmişik,
Belə qurban verməmişik.
Belimi qoymayın büküm.
Gözümün yaşını töküm
Qan tüpürüm, ahlar çəkim,
Tapdalanım ayaqlarda,
Düzəldin sınmış belimi.
Sürünməyim torpaqlarda.

1990

QIZIL ORDU – ANA FƏRYADI

Ey şəninə şər yazıb,
Nəğmə qoşub,
Yollarına al çiçəklər tökdüyümüz,
Adlarını ipəklərə büktdüyümüz
“Qəhrəmanlar!”
Nədir tökdüyünüz qanlar?
Dar ayaqda, çətin gündə,
Faşistlərlə ölüm-dirim döyüşündə
Sizə arxa, dayaq olan,
Cavanları, qocaları
Zavodlarda sübhə kimi oyaq olan
Bir millətə nədir bunca
Verdiyiniz ittihamlar!
Nədir tökdüyünüz qanlar?
Nədir bizim günahımız?
Biz nə zaman bir millətin
Sərhədinə basqın edib,
Torpağını zəbt etmişik?
Biz nə zaman qonşumuza

Qəsd etmişik?
Biz ki daim "qardaş" olduq,
Dar ayaqda yoldaş olduq
Millətlərə.
Bununçünmü düşürük bu zillətlərə?
Nədir bu tökülən qanlar?
Mən bir ana fəryadıyla
İndi sizi, dərdimizi
Dinləməyə çağırıram
Ey insanlar!
Ey insanlar!

1990

ŞƏHİDLƏR QƏBRİSTANINDA

Qəhrəmanlıq abidəmiz
Ey şəhidlər qəbristanı!
Torpağına qəm çökməmiş
Millət hanı?
Dövrən bizə qəm üstündən
Qəm yüklədi dönə-dönə...
Biz ha qaçdıq, o qanıçən
Qapımızı döydü yenə.
İndi bu qəm havasını
Hansı sazda çalaq, eller?!
Yaraların ağrısını
Hansı sözlə alağ, eller?!
Oğul! – deyən anaların göz yaşına
Göz yaşımı qatıram mən!
Qəm səlində batıram mən!
Batıram mən!
Bir səs deyir: – Dur! Ağlama
Düzəlt qəddi-qamətini!
Dərde, qəmə səsləmə sən
Dərddən güclü millətini!
Dur! Ağlama!

Ağladıqca kiçilmişik,
Zəmi kimi biçilmişik,
Bölünmüşük para-para!
Dur! Ağlama! Nəsil böyüt
Əvəz olsun vətəninə
Qurban gedən oğullara!
Rəhmət sizə, ey igidlər!
Ey şəhidlər!
Ey azadlıq qurbanları!
Ey vətən qəhrəmanları!
Ölmədiniz, yaşadacaq sizi zaman.
Qəhrəmanlıq abidəmiz
Olacaqdır bu qəbristan!

1991

ŞƏHİDLƏRİN İLDÖNÜMÜ

O sitəmli günlərin,
Dərdli, qəmli günlərin
Üstündən gözüyaşlı
Geldi bir il də keçdi.
Bu günlərin acısı
Min-min könüldən keçdi.
Divarları, daşları
Gülle yaralı evlər
Durub o cinayətin
Qanlı şahidi kimi.
Qələmimdən qan damır,
Necə yazım dərdimi?
Necə deyim qırdılar,
Mənim min-min mərdimi.
Yudu yağan yağışlar
Bakı küçələrinə
Axıb sellənən qanı.
Ziyarətgaha döndü
Şəhidlər qəbristanı.
Çıx bu qəmdən, bu yasdən,

Sən.ey Odlar elimiz!
 Qoy silinsin üzlərdən
 Qəm yaşları selimiz!
 Matəm ili deyildir
 Qəhrəmanlıq ilimiz.
 Ayaq üstə möhkəm dur,
 Nə qədər ki, sən varsan!
 Yıxılsan tapdanarsan!
 Ey od, işıq məbədi!
 Bu işığın, odunla
 Döyüşdəsən əbədi.

1991

SƏNGƏRLƏRİ SİNƏLƏRDƏN QURDULAR

Fırtınalı dənizdə bir gəmi var,
 İçindəki mənəm, yoxdur avarım,
 Üreyimdə bir dünyanın qəmi var,
 Yaralıdır mənim Odlar diyarım.

Nə təbib var yarasını sarmağa,
 Nə silah var "vuranını" vurmağa,
 Nə insan var bir məsləhət sorumağa,
 Haray mənim kimim, kimsəm, simsarım!

Xəncər salıb yarasını oyduklar,
 İçib-içib nə qanından doydular.
 Babam demiş: "Nə kəsdilər dilini",
 Nə səsini çıxartmağa qoydular.

Oğul görək vətəninə dar gündə,
 İgid görək dursun düşmən önündə.
 İgidlərim yalın əllə durdular,
 Səngərləri sinələrdən qurdular...
 Top, qılıncı gəldi zalım ordular
 Su yerinə torpaq qanla sulandı,
 Qan töküldü... zülüm ərşə dayandı.

Göy kişnədi, yer ağladı bu dərdə,
 Bir milleti saxladılar kədərdə.
 Rəhmət sizə, ey igidlər, şəhidlər!
 Yurd uğrunda şücaətlə ölənlər!
 Ağlayacaq, bu hökmüdür zamanın, –
 Bu gün bizi ağladaraq gülənlər.

1990

AĞLAMA GƏLİNİM, QIZIM, AĞLAMA

Qanlı Yanvar günlərinə

Ağlama kamanım, sazım, ağlama!
 Sil bu göz yaşını, gözüm, ağlama!
 Gəlinim ağlama, qızım, ağlama,
 Dərddən güclüləri dərd əyə bilməz!

Aç qara örpəyi, gülüm, başından,
 Çaylar bulanmasın qoy göz yaşından,
 Körpən qəm əmməsin ana döşündən,
 Göz yaşı tökdürən, göz yaşı silməz.

Demə ki, yurdunda töküldü qanlar,
 Biz dağlıq, dağlarda gurlar tufanlar,
 Zirvədə püskürər odlu vulkanlar,
 Təpələr düzənər, dağlar öyilməz!

Qırılan ağacın yerində müdam
 Təzə ağac əkər qüdrətli bağban,
 Təzə nəsil böyüt, ey dərdi ümman!
 Oğulsuz millətə, millət deyilməz!
 Dərddən güclüləri dərd əyə bilməz.

Qanlı yanvar günləri

HAQQ SEVƏN ORDUMUZA

Yurda mərdlər verənim!
Gözün aydın, gözü tarix boyu odlar görənim,
Yaralanmış, paralanmış, qana batmış vətənim!
Gələcək son günü yurdunda o qanlar tökənin.
Ayları, illəri ey qanlı döyüşlərdə keçən,
Geydi əsgər libası mərdlərin, ey şanlı vətən!
Ordumuz haqqı seven millətimin ordusudur,
Topu, təyyarəsi xalq eşqi, vətən duyğusudur.
Nəvələr geydi döyüş paltarını əcdadının,
Qoymasın sönməyə gur məşəlini yurd odunun.
Ordumuz haqqı seven millətimin ordusudur,
Yürüşü, andı onun yurdu xilas duyğusudur.
O gedir, son qoyacaq bunca olan zülmə, şərə,
Haqq seven ordumuzu çatdır, ilahi, zəfərə!

1992

İNSAN OLMAZ MƏN DÖZÜMDƏ

Qalmışam əlim üzümdə,
Ulduzlar batdı gözümdə,
İnsan olmaz mən dözümdə
Millətini talan görsün.

Yoxdur gecəm, gündüzüm də,
Fikirdən gülmür üzüm də,
İnsan varmı mən dözümdə
Yurdunda bunca qan görsün.

Susub söhbətim, sözüm də,
Dünya dəyişib gözümdə,
İnsan varmı mən dözümdə
Bunca ölən cavan görsün.

Tərik millətim də, mən də,
Yurda sərhəddir sinəm də,
Yox, qalmarıq biz bu qəmdə,
Bizi qəmə salan görsün.

1991

OD SÖNDÜ, KÜLÜM QALDI

Dilim var, sözüm hanı?
Adım var, özüm hanı?
Ocağım, közüm hanı,
Od söndü, külüm qaldı.
Ürək qan, sinəm yara,
Sözümü deyim hara?
Torpağım para-para,
Bölündü, dilim qaldı.

Eşit, igidim, eşit!
Elin öyüdün eşit,
“Qurd basar arxalı it!”
Arxasız elim qaldı.

Düşməne dağlarımız,
Meyvəli bağlarımız,
Sərin yaylaqlarımız,
Bizə də zülüm qaldı.

Viran oldu bir yanı,
Düzəldi qəbristanım...
Ay dili bağlı canım,
Sənə də ölüm qaldı!

1988

QORXMAZ

Qarabağın gənc müdafiəçisinə

Bu necə hekayət, necə nağıldı,
Oldu para-para yurdlar dağıldı!
Öldü döyüşlərdə, çünki oğuldu!
Qaldı ürəklərdə dərdi Qorxmazın!

Vətən, dar ayaqda mərd oğul istər,
Əgər oğulsansa dur, hüner göstər!
Döyüşdə sınıdır qəhrəman kəslər,
Ey vətən, cəsurdur, ərdi Qorxmazın!

Köksüylə qorudu o Qarabağı,
 Dəyməsin bu yurda düşmən ayağı.
 Öldü o, başında kişi papağı,
 Ölkə hünərini gördü Qorxmazın!
 Göz dikmə, ey cəllad, sən bu torpağa,
 Çörəkli arana, çiçəkli dağa,
 Yurdun oğulları durmuş ayağa,
 Tapdanmaz heç zaman yurdu Qorxmazın.
 Amansız düşmənle o mərd döyüşdü,
 Qanı çiçəklərə, güllərə düşdü,
 Gözəl Qarabağda dillərə düşdü
 Adı, o mərdlərin mərdi Qorxmazın!

1992

İNSAN ADLI ƏCİNNƏLƏR

*Ermanistanda yandırılan
 Azərbaycan uşaqlarına ithaf*

Ürəyimdə min ağrı var,
 Öldürmədi biri məni.
 Gəl, ölümüm gəl, cəlladlar
 Parçalayır bu vətəni!

Dəmir turba ağzı qara,
 Qəbir oldu uşaqlara.
 O çıxırtı səslərinə
 Necə dözdün, qəlbi qara?

İnsan donlu əcinnələr,
 Sizə haqdan ölüm dilər
 Dəmir turbalar içində
 Yandırdığınız körpələr.

1988

20 NOYABR QURBANLARINA AĞLAYANLARA

Tökmə göz yaşlarını, dərdlərinin qurbanıyıq,
 Çatma gəl qaşlarını, düşmanın düşmanıyıq.
 Köksü atəşlə dolu bir uca dağ vulkanıyıq,
 Püskürüb od saçarıq, zülm evini yandıraraq,
 Xalqımın kimliyini ev, yixana qandıraraq.
 Ağlamaq vaxtı deyil, sil o göztün yaşlarını,
 Qaya tufan da tökür başlara öz daşlarını,
 Yurda qurban verən ey oğlunu, qardaşlarını!
 Qəzəbin məhv ələsin torpağına qan tökəni,
 Ey şəhidlər anası, dur, görək üsyanda seni!

Bir şəhid qəbridi bil, torpağının hər qarışı,
 Burda bizdən də əzəl hey... tökülübdü göz yaşı.
 Dinlə, bir gör nə deyir cərgələnen o başdaşı:
 Ağlamaq vaxtı deyil, dur ayağa, dur, ana, dur!
 Sənə, mərd nəslinə son qurtuluş ancaq ki, budur!

Anası sənsən, ana, köksünü səngər edənən,
 Qəhrəman nəslə o mərdanə Cavad xan dədənin,
 Yurdunu tarac edər, torpağına göz dikənin,
 Ağlama, qeyrətinin, ismətinin qurbanıyıq,
 Qeyrəti, isməti satqın olanın düşmanıyıq.

Ağlama, islanar, ey gül, o şəhidlər məzarı!
 Bitirər qəm çiçəyi göz yaşının damlaları.
 Bürünər qəm gülünə, ağlama, Odlar diyarı!
 Bəsdə, geydik daha biz bunca kədər, qəm libası,
 Olmamış, olmayacaq, göz yaşı yurdun xilas!

Közərir odları köksümdə yanan kəndlərimin,
 Vətenin köksünə sancılmış o qəm xəncərinin
 Ağrısından xəbəri yoxdumu ya rəb, bəşərin?
 Qara yellər uçurur kəndlərimin boz külünü,
 Tək qalan millətimə sən uzat ey Haqq, əlini!
 Geyin ismətli qızım, sən də döyüş paltarını,

Düşməyə vermə aman, tapdalaya namus, arını,
Ana sərgərdə! Yənə topla vətən qızlarını!
Get, qoşul sən də igid, cəbhəçi qardaşlarına,
Kül ələ torpağına qan tökənin başlarına!

Ananın çox yaralar bağladı bir vaxtlar əli,
Geydi əsgər libası yurdumuzun hər gözəli.
Qarı düşmən yıxa bilməz belə möhkəm təməli!
İgid oğlanları, mərd qızları dönməz vətənim!
İndi başlarda gəzən bayrağın enməz, vətənim!
İlimiz sülh ili olsun uca göylərdə duran,
Bunca göz yaşaları tökdük, daha yetməzmi bu qan?!
Yoldan azğınları sən düz yola döndər, Yaradan!
Al qərənfilləri toy məclisinə göndər özün!
“Şər”i hər yerdə, ilahi, xeyirə döndər özün!

1991

TƏKİ ARADA QAN OLMASIN

Sel kükrəsə çaylar daşar,
Fəlakət həddini aşar,
El-eldən küsər, barışar,
Tək arada qan olmasın!

Dayanın siz, ey bədxahlar!
Çəkilməsin bunca ahlar.
Bağışlanar çox günahlar
Yel əssin, tufan olmasın!

Qonşusuna “qardaş” deyən
Xalqa xain çıxdın nədən?
Dağılmasın iki vətən
Tək yurdlar viran olmasın!

Anadır çağırın sizi,
Müqəddəsdür ana sözü.
Aramızda qan dənizi,
Göz yaşı ümman olmasın!

Qoy qılıncın qında qalsın,
Dostluq hissi zəfər çalsın,
Umu-küsü olur, olsun,
Tək şər hökmüran olmasın.

Nədir bu tökülən qanlar,
Bu dağılan xanımanlar?
Dayanın, ey şər yayanlar!
Gənclər pərişan olmasın!

1989

BAŞ VƏ DİL

Söz söyləyən zamanda
Dil yaman dolaşırdı,
Kəlmələr arasından
Çox kəlmələr düşürdü.
Fikirilər dəyişirdi.

Eşidənlər kimisi:
Ona “pəltək” deyirdi,
Biri “gödək” deyirdi,
Biri “kötük” deyirdi,
Biri “ütük” deyirdi.
Dil dedi: – Ey insanlar!
Nə kötüyəm, nə ütük,
Nə pəltəyəm, nə gödək,
Bunu biləsiz gərək:
Deməyin bu nöqsanlar
Ancaq mənim işimdir,
Fikirlərə dəyişik
Don geydirən başımdır!

1989

BAŞ VƏ AYAQLAR

Ayaqlar gücdən düşdü
Şah damarlar büzüşdü,
Hey fəryad etdi bədən:
– Ayaqdan dustağam mən!

Ayaqlarımdır mən
Belə xəcil edən də,
Yoxsa nə var ki məndə.
İşdən, gücdən qalım mən
Ev dustağı olum mən?

Bunları eşidəndə
Ayaqlar dedi: – qafil,
Bilmirsənsə eşit, bil:
Hər bəla başdan gəlir,
Başlar işləməyəndə
Ayaqlar işdən qalır.
Bilmirsənmi, ey əfəl,
Başın iflic olubdur
Bizdən lap çox-çox əvvəl.

1989

BU ÖLÜMDÜ, YA HƏYATDI

Nənə, baba duasıyla,
Doğma vətən havasıyla,
Ürəyimin sevdasıyla,
Yetmişim səksənə çatdı.

Durmuşam yol üstə nəçər,
Bu bağlı yolu kim açar?
Burda qanlı axır sular,
Torpağımız qana batdı.

Toplu, tufəngli ordular,
İgidlərimi qırdılar.
Bizi arxadan vurdular,
Cəlladlar eli ağlatdı.
Mənə ömür-gün bəxş edən
Neyləyirəm bu ömrü mən.
Mənim ki, bağlıdır qapım
Açarını hardan tapım?
Dövrən mənə oda atdı,
Yaşatdı, məhbus yaşatdı.
Bu ölүmdü,
Ya həyatdı?

1992

VƏTƏN QƏHRƏMANLARI

Bir canım var sizə qurban,
Azərbaycan oğulları!
Mərdliyi unutmur dövrən,
Mərd keçdiz qanlı yolları,
Ay vətən qəhrəmanları!
Düşməni yurdda yurd salmasın,
Yurdlar düşməne qalmasın,
Vətən oğulsuz olmasın!
Azərbaycan aslanları!

Hər ölkədə adımız var,
Hər ocaqda odumuz var,
Nəbimiz, Fərhadımız var,
Tarix unutmur onları.

İsrafilim ilk ad aldı,
Mehdim dünyaya səs saldı,
Gəray öldü, adı qaldı,
Axdı xalqlarçün qanları.

Od yurdunun Ziyası var,
Qələmilə sirlər açar,
Mənə səs versin insanlar!
Yazaq dostluq dastanları.
Adım şair, özüm ana
Mən yazıram yana-yana...
Qan salanı düşsün qana,
Qana saldı cavanları.
Bir canım var sizə qurban,
Azərbaycan oğlanları!

1988

MƏN ANAYAM

Oğul deyib mən sinəmi dağlaram,
Ağ başıma qara yaylıq bağlaram,
Ağlayanda gizlin-gizlin ağlaram
Düşməni mənim göz yaşımı görməsin!

19

18

Mən anayam, səsim düşsün hər yana,
Bəlkə yatmış kor vicdanlar oyana!
Yarəb, batsın qan tökəni o qana!
Xain düşməni burda dövrən sürməsin!

Yer götürməz qəlbimdəki hüznü,
Yamanların yaman gördük üzünü.
Qoy saxlasın insanların düzünü,
Yamanına Allah meydan verməsin!

1992

DÜŞMƏNİNƏ QARDAŞ DESƏN

Düşməninə qardaş desən
Evinde kəsər başını,
Süfrəsində sən aş yesən,
Yemə, zəhərlər aşını.

Alar yatdığı yatağı,
Tutar tikdiyin otağı,
Olar torpağın ortağı,
Mənimşəyər yurd daşını.
Düşməne açsan süfrəni
Yeyər, içər, danar səni.
İstər ki, bölün vətəni,
Çəkər üstünə qoşunu.

Qardaş demə qəsbkara,
Vurar sənə min bir yara.
Yurdun olar para-para
Axıdarsan göz yaşını,
Səni qılınclar böləndə,
Doğmalar, dostlar öləndə,
Gəlib üstünə güləndə
Tanıyarsan "qardaş"ını.

1988

TƏK AĞAC

Xalqıma ithaf

Buludlar çaxnaşır göyün üzündə,
Parlayır şimşəyin odu gözündə,
Yıxılma, tək ağac, çölün düzündə
Yoxdur söykənməyə bir tayın sənin,
Çatmaz heç bir kəsə harayın sənin.
Kömürü çatmayır "kömürçülərin",
Yandırır səni də "kömür" edərlər.
Kökünü torpağa dərin at, dərin!
Hər zərbədən bil ki, yıxılmaz ərər.

Sən tək böyümüsən əzəl yaşından,
Nə qədər tufanlar əsib başından,
Halısan dünyanın haqsız işindən,
Nə olsun, tək ağac, səhrada təksən,
Sən bu tufanlara köks gərəcəksən!

1989

NİGARANAM

Şiə, sünnü söhbətləri
Xəzər dənizini aşır,
Genə dillərdə dolaşır...
Nigaranam –
İki məzhəb ayrılığından.
İslam dinin sarsılmasın –
Ya rəbbim bundan!
Budur bizə peyğəmbərin vəsiyyəti:
Bütün müsəlman ümməti –
Bir vəhdətdir.
Siz pozmayın bu vəhdəti!
Bu vəhdət pozulsa əgər:
İslam dini əldən gedər.
Ey şiələr!

Ey sünnülər!
 Bir allahlı,
 Bir dinlilər!
 Dini İslam əmanəti!
 Siz qoruyun bu vəhdəti!
 Şiə, sünnü təbliğati –
 Pozmasın birliyimizi.
 Yərəb! Sən təkləmə bizi.

1994

TƏKLƏNMİŞ MİLLƏTİM

Qoçaqların şan-şöhrətin,
 Qorxaqların baş töhmətin
 Olan, təklənmiş millətim!
 Qoçağa, qorxaq deyilməz,
 Heç zərbədən dağ əyilməz.

Qalx, ey adı oğul olan,
 Torpağı düşməne qalan,
 Meşələrdə donan balan
 Qısasa çağırır səni,
 Qalx, qurtar doğma vətəni.
 Kömək gəlir yad ellərdən,
 O günü ağlayıram mən,
 "İanəyə" qaldıq nədən?
 Qəhrəmanım, gir döyüşə,
 Düşmənlərlə dur döş-döşə.
 Hanı o naz-nemət dolu,
 Açıq süfrən, vətən oğlu?
 Səadətin var bir yolu:
 O, namus, qeyrət yoludur,
 Düşməne nifrət yoludur.

Laçının qəhrəmanları,
 Kəlbəcərin aslanları
 Şuşanın bəy cavanları,
 Qubadlının, Zəngilanın,

Ay Ağdamın tərlanları
 Barlı bağlar, ağ saraylar –
 Sizi o torpaq haraylar.
 Qalx ayağa, dağ vüqarım!
 Qayıt yurda, namus, arım!
 Gəncim, qocam, başı qarlım!
 Qalx, silaha sarıl daha
 Qalx, and verirəm Allaha!

1993

HIÇQIRA-HIÇQIRA

Doğma yurdda yollar keçdim
 Hey xəyallar qura-qura
 Qarşıladi məni düzlər,
 Dağlar hiçqıra-hıçqıra.

Seyrə çıxdım səhər-səhər,
 Qarşıladi bənövşələr,
 Məni nərgizli meşələr,
 Bağlar hiçqıra-hıçqıra.

Yaratdığım bu nəğmələr
 Bu torpaqdan, eldən gələr.
 Gördüm gümüş şlalələr
 Çağlar hiçqıra-hıçqıra.

Etdim eli ələk-vələk,
 Yeddi param hanı görək?
 Hanı kəndlərim deyərək,
 Sınəmdəki yeddi yaram:
 Barxudarlım, Əskiparam,
 Ağlar hiçqıra-hıçqıra.

1997

AZADLIQ QURBAN VERİR

Oğul! Bağlı gözünü
Aç, o gözüne qurban!
Gülle harandan dəyib?
Özüm, özünə qurban!

Yaran hardan qan verir
Dərin yarana qurban!
Azadlıq qurban verir,
Axan o qana qurban!

Köksü qızıl qan oğul,
Yatıbsan, oyan, oğul!
Haqq bilir yerdə qalmaz
Haqsız axan qan, oğul!

İllər belə dolanmaz,
Ürəklər oda yanmaz,
Oğul, vətən torpağı
Heç zaman parçalanmaz!

Oyan, gözüne qurban,
Özüm, özünə qurban!

BÖLÜMDƏ QALDIQCA VƏTƏN TORPAĞI

Yasəmən gül açıb, bəzəyib bağı,
Qönçəylə dolubdur gülün budağı,
Bölümdə qaldıqca vətən torpağı
Mən bu gözəlliyi duya bilmirəm.
Bahar sevincinə uya bilmirəm.

Sarmaşıb çəməndə yenə gül-gülə,
Nəğməli quşlar da gəliblər dilə,
Mən elə qəmliyəm, qəmliyəm elə,
Bu gözəllikləri duya bilmirəm,
Bahar sevincinə uya bilmirəm.

Şuşam, Qarabağım, dağlar maralı!
Siz də yaralısınız, mən də yaralı,
Elim düşən gündən sizdən aralı
Bu gözəllikləri duya bilmirəm,
Bahar sevincinə uya bilmirəm.

Sinəmdə dağı var Əskiparanın,
Ağrısı azalmır heç bu yaranın,
Düşmənlərə qalan dağım, aranımla,
Sizsiz gözəlliyi duya bilmirəm,
Bahar sevincinə uya bilmirəm.
Gün doğub, ürəyim işıqlanmayıb,
Könlümdə çıraq yox, şam da yanmayıb,
Çoxdandır saçlarım xınlanmayıb,
Ürəyim şəhidlər qəbristanıdır,
Gözlərimdən axan göz yaşı deyil,
Şəhid qanıdır.

1998

VƏTƏN DƏRDI

Vətən dərdi, vətən dərdi!
Şəhid etdi neçə mərdi!

Məni yaş əyə bilməzdi,
Vətən dərdi əyməsəydi,
Şəhidlərə dəyən güllə
Ürəyimə dəyməsəydi.

Əyildi qəddi-qamətım,
Köçkün olanda millətim.
Şuşam yadlara qalanda,
Ağ sarayda yaşayanlar
Boz çadırlara dolanda.

Qəfil Xocalı dəhşəti
Ağladanda bir milləti
Kəlbəcərim verildə,

Ağ sürülər düşmən elə
Sürüləndə,
Yanar dağa döndü sinəm...
Dedim: sən ey, yurdu düşmənlərə verən:
Kabablığa gedən qoyun
Sənsən, mənəm!

Tarix boyu müti olduq,
Həlim olduq,
Buna görə:
Belə dilim-dilim olduq.
Nə dedilər bəli dedik,
Boyun olduq,
Axır xain qonşulara
Biz kabablıq qoyun olduq.

Laçın dağdı, təpələndi,
Orda da qan ləpələndi.
Ağ evlərdə yaşayanlar
Boz düzlərə səpələndi.
Naxçıvana, Qazaxa da
Uzandı erməni fəndi...
Orda məsum körpələr də
Bələyində güllələndi.
Zəbt olunmuş şəhərlərin,
Kəndlərin ağ külü qaldı.
Erməni minnətdarlığı
Duz-çörəyə belə oldu.
Saçlarımın hər telini
Bu dərdlərlə ağartdım mən.
Qanım halal olsun
Bir gün adını çəkməsəm.
Gözüm kor, dilim lal olsun
Şad günləri qəmli ötən,
Bənövşəsi qanlı bitən
Vətən! Vətən!

1993

QAZ BALASI

Gah çox olduq, gah az olduq,
Dərdimizi qanmaz olduq,
Elə yoldular ki bizi
Elliklə başı daz olduq.
Uca dağdıq, partlatdılar
Yumşalıb çınqıl, toz olduq.
Qartaldıq, endik zirvədən
Çevrilib körpə qaz olduq.
Gəldilər bizi tutmağa,
Kəsib qazana atmağa.
Biz qışqırdıq, qaqqıldaşdıq,
Tutanın üstünə qaçdıq.
Elə ki qazanda bişdik,
Səhvimizi başa düşdük.
"Can" dediklərimiz gəlib,
Bizi süfrələrə bölüb,
İştahla yeyib – içdilər,
Bizim bu "qəflət" imizə
Qəhqəh çəkib gülüşdülər.
Budur sözümün qıssası:
Biz olduqsa, ay balalar
Siz olmayın qaz balası!

1990

DÜNYADA TƏK ADLAR QALIR

Düşünməyir bunu bir an
Getmək üçün gələn insan:
Biri cahil,
Biri loğman,
Biri doğru, biri yalan,
Biri qatil, biri nadan
Gah qan içib,
Gah töküb qan,

Boxçasında xeyir və şər,
Olub gah bəd, gah xoş xəbər,
Gümüş yığıb, qızıl yığıb,
Səksən, doxsan, yüz il yığıb...

Bəzən ayıq, bəzən sərxoş,
Özü çılpaq, süfrəsi boş,
Kəçüb öz son mənzilinə
O haqq-hesab elinə.
Dünyada tək adlar qalıb,
Nə yaxşılar, nə yamanlar
Nə qəmginlər, şadlar qalıb.
Getmək üçün gəlib insan,
Dərk etməyir qafil bunu,
Burda qonaq olduğunu.
Burda qoyub gedəcəkdir
Halal, haram sərvətini,
Həm yalançı şöhrətini.

1993

SİLVA KAPUTİKYANA AÇIQ MƏKTUB

Dilimdə ən əziz olan kəlamla
Sözə başlayıram haqqı-salamla.
Bir adın – şairə,
Bir adın – ana!
Niyə sığışmırsız Ermənistana?
Ya ölüm!
Ya da ki:
“Bölüm!” deyirsiniz.
Qonşu torpağına “elim” deyirsiniz.
Buna necə gəlir, necə diliniz?
İşıqlı qəlbinə cavanların siz –
Qəreş toxumları səpərsiz nədən?
Niyə fitva verdin bu qərəzə sən!

Şərinə yamaqımı sənin haqq sözü,
Dilini yandırır bu torpaq sözü.
Biz sizə dost dedik,
“Torpaq!” dediniz!
Naxçıvan,
Qarabağ,
Qazax dediniz.
Dediniz sizinmiş Təbrizə qədər
Bizim o türbələr, qədim məbədər.

Silva! Torpaq deyən şair sənmişən,
Öz şair zirvəndən hara enmişən?
Tarixi vərəqlə, bir də sal nəzər,
Gör nə günə qaldı o “cahangirlər”
Napoleon Rusiyaya qoşun yeritdi,
Rusiyadan qoşunsuz,
bayraqsız getdi.
Hitler Avropanı zəbt etdi, ancaq –
Sovetlər elindən bir ovuc torpaq
Qopara bilmədi o torpaq acı,
Tək zəhər içməyə qaldı əlacı.
Etdi Almaniyanı o para-para
Budur son qənimət qəsbkarlara!

Qonşunu qardaşdan irəli bilən
Xalqımın adından söz açıram mən;
Üç qədim qonşuyuq Zaqafqaziyada,
Bu qədim dostluğu verməyək bada.
Nə qədər erməni zəhmətkeşinə
Xalqım tarix boyu açıbdır sinə.
Siz niyə od atıb qonşu mülkünə
Yandırıb, müqəssir sayırsız bizi?
Qırğına verirsiniz gənclərimizi?

Tarix belə yazıb taleyimizi,
Bizi qonşu edib əzəldən bəri.
Haraya köçürək kəndi, şəhəri,

Qəbir daşlarını əcdadımızın?
 Şairsən, bunları bir düşün özün.
 Haqdan, ədalətdən dəm vuran şair,
 Sənin bu yalançı ədalətində
 Neçə oğul ölür, ana ağlayır.
 Qəbirlər düzləyib, məbədlər yıxmaq
 Sizin tarix boyu bir adət olmuş.
 Qonşu torpağını qəsb etmək meyl
 Hansı qəsbkara səadət olmuş?
 Niyə yaddan çıxıb dostluq illəri,
 Qana batırırsız bu dost elləri?
 Xalqı xalqa qarşı qoyanların siz,
 Yaman aqibətin yaxşı bilirsiniz...
 Qıymayın erməni cavanlarına,
 Bizim xalqımızın oğlanlarına!
 Onların toy-nişan yaşıdır, şair!
 Onlar təzə açmış güle oxşayır.

Ey şair qələmli oğul anası!
 Toy məclislərinə salmıyaq yası!
 "Qılgımdan alov törəyər"sə siz
 Bu odu nə üçün üfləyirsiniz?

Çıxdı xalq önünə dünən bir qansız,
 Sən "bacı" dediyin fitnəkar bir qız,
 Qışqırdı araya qan salmaq üçün,
 Göz yaşı tökdürüb can almaq üçün:
 Tələsin, qardaşlar!
 Bu ermənilərin kökünü kəsin!
 Özgəsi deyiləm, mən, mən də – sizəm.
 Sizin namusunuz, qeyrətinizəm!
 Bizim alçaldılar qeyrətimizi,
 Gəlmişik köməyə çağırmaq sizi
 Tələsin, qardaşlar!
 Bəsdir, tələsin!
 Bu ermənilərin başını kəsin!
 Mən də qurban verərəm iki balamı.

Gör necə uydurdu bu qız yalanı.
 Erməni qızıymış, sən demə bu şər!
 Onu məhkum etsin qoy ermənilər!
 Fitnəymiş bu şerin hər sözü, andı,
 Bir çox fəlakətlər belə yarandı...

Qoymadıq Bakıda o gün qan olsun,
 Erməni fitnəsi evyılan olsun.
 Biz dostu dost olduq,
 Düşməne düşməni.
 Tamah xəncərini gəl qına qoy sən,
 Silva! İki "taxtın" sultanıyıq biz,
 Şairə və Ana!
 Bizim hökmümüz
 Gərəkdir qərəzlərin yolunu kəsin.
 Analar dostluğa, sülhə tələssin!
 "Qonşunu qardaşdan irəli" bilən
 Bu necib xalqımızın eşit səsinə!
 Tamah qılıncıyla o torpaq bölən
 Xəbislərin gördük faciəsini...

Bu nifaq salanlar bilmirmi məgər,
 Ancaq xalqa dəyir dəyən zərbələr.
 Dağlır minillik yurdlar, yuvalar,
 Kəder içindədir ellər, obalar.
 Qəbirdən dursalar müdrik babalar
 Kəsərdi bu torpaq deyən dilləri,
 Qonşu torpağına gizli uzanan
 O murdar elləri,
 Hər is elləri...

Bizim xalqımızın öz varlığını
 Qorumağa qadir oğulları var.
 Qılınclar kəsməsin dəyə qını
 İstərik dostluğa uzansın yollar!
 Fəlakət bağında bülbüllər ötməz,
 Qəsbkar bir xalqın tüstüsü tütməz.

Qonşuluq haqqını tapdayanların,
İdealsız, məsləksiz o insanların
Hakim ol, özün qur məhkəməsini!
Eşit bir illərin dalından gələn
Baban Abovyanın müdrik səsinə.
Oxu bizim o böyük Mirzə Cəlilin
Xatırla "Kamança" hekayəsini.

Od-ocaq qonşusu ola-ola biz,
Niyə düşmən olsun nəsillərimiz?

Zəhmətlə, əməklə çörək qazanan,
Soyuqda üşüyən, istidə yanan,
Əlləri qabarlı zəhmətkeşlərin
Bu köçhaköçündən varmı xəbərin?
Yuvası dağılmış zəhmətkeşlərə
Qıymayaq, son qoyun bu zülmə, şərə.
Xalq fitva verməyir qırğına, qana,
Buna nə deyirsən, ey şair ana?!
Bilirsən bu dünya yazlı, qışlıdır,
Xeyir, şər özü də iki, başlıdır.

1989

MİLYONÇUNUN YOXSUL QIZI

*Milyonçu Hacı Zeynalabdın
Tağıyevin qızı Sara xanıma ithaf*

Milyonçunun "yoxsul" qızı
Hakimlər əvvəlcə saymayıb bizi
Sonradan verirlər qiymətimizi...
Biz ucuz oluruq,
Qəbrimiz əziz.
Dəfn mərasimi neçə şirin söz,
Neçə odlu nitqlə çıxış edirlər,
"Milli borc"larını verib "əyanlar"

Sonra təşəxxüslə çıxıb gedirlər.
Mərhum əziz olur ancaq bircə gün.
Sonra yadlarından çıxır büsbütün,
Qəbir də, qəbirdə adsız yatan da.

Sənin fəlakətin sığmayır sözə:
Acı təhqirlərə sən dözə-dözə
Köhnə çantan dolu sənədlər ilə
Hey qışı, yazı,
Min-min qapı açdın, ey vətən qızı!
Çox sərt üzlər gördün, sözlər eşitdin,
Atanın haqqını dananlar ilə
Sən qəhrəman kimi döyüşə getdin.
Saçların ağardı,
Belin büküldü,
Üstünə nə qədər sərsəri güldü.
Qəbul otaqları qarşısında sən
Oturub aylarla qəbul gözlədin.
Ədalət hökmünü verəcək, dedin.
Ədalət özü də onda qan qusdu,
Zindanlar güncündə o da məhbusdu.
Gah qəbul etdilər səni salamsız,
Oldular dediyin sözə inamsız.

Atdılar üstünə sənədlərini
Dedilər: – Sən kimsən, bil öz yerini
Milyonçu qızısan, bir utan barı,
Dərin basdırmışqı milyonçuları.

Danışdın, sözünü dinləmədilər,
Hara getdinsə də yox-yox dedilər,
Hakim aqıl olsa el dolandırar,
Nadanı milləti oda yandırar.
O zaman danıldı nə qədər haqlar,
"Stol ağaları" bizim qorxaqlar
Atanın haqqını belə dandılar,
Əliqanlılara çox inandılar.

Elə ki dövrünün hökmü dəyişdi,
 O əliqanlılar zirvədən düşdü
 Çıxdı əsarətdən yazıq insanlar,
 Çıxdı "qadağandan adlar, ünvanlar",
 Dar gündə xalqına kömək olanlar
 Tanındı kim imiş milyonçu atan,
 Yetmiş il torpaqda o adsız yatan.
 Ey ezablar çekmiş qəhrəman qadın!
 Bunu eşidəndə güldün, ağladın.
 Sevincdən ağzında titrədi dilin,
 Sənin dərdlərini unutmaz elin.
 Xanım doğulmuşdun sən doğulanda,
 Öldün xanım kimi yenə son anda.
 Yoxsulluq hissini heç duymadın sən
 Çünki zənginlərdən zəngindin mənən.
 O zəngin ruhuna min rəhmət sənin!
 Unutmaz heç zaman səni vətənin.
 Qəbrinin üstünü güllər bəzəyir,
 O sərtüzlülər yox, ellər bəzəyir.

1992

DÜNYA DƏRDİ

*Melior Sturuanın "Tot bezumny mir"
 kitabını oxuyub, şəkillərə baxarkən*

Səhnədə oyun başlanıb,
 Gözlər səhnəyə tuşlanıb,
 Döyüşür iki boksyor.
 Qalib qıcıyıb dişini
 Məğlubun gözünü oyur.

Məğlub bərk-bərk yapışmışdır,
 Qalibin biləklərindən.
 Ancaq qanlı sular axır,
 Üzüne bəbəklərindən.

Qapanıb həris dodaqlar,
 Uzun dırnaqlı barmaqlar
 Bəbəkləri eşir... eşir...
 O gözlərdən gilə-gilə,
 Qanlı damlalar sürüşür.

Nə kimse köməyə gəlir,
 Nə kimse həyəcana düşür.
 Dollar-sərvət ehtirası
 İnsanı belə dəyişir.

Oyun deyil, bu dəhşətdir,
 İnsanlığa fəlakətdir.
 Dizim üstə düşüb birdən
 Sağ ol deyirəm bəxtim, sən!
 O dəllallar ölkəsini
 Eləmədin mənə vətən!

1987

HAQQ VƏ ƏDALƏT!

Bu bəlkə bir quru sözmüş,
 İnsan dar ayaqda ədalət gezmüş.
 Demə: fərmanları yazanlar üçün,
 Xalqın biri "doğma", biri – "ögey"miş.
 "Doğmalar" öldürür, hey çalır, çapır,
 Yenə qanunlarda "bəraət" tapır.
 Ölənlər haqsız olur, öldürən "haqlı"
 Ögeylər məhbəsdə qolları bağlı
 Ədalət deyirlər, ədalət hant?
 Tökülüb çoxdandır onun da qanı...
 Bölüb tikə-tikə Azərbaycanı.
 Qoymurlar of! Deyib səsi çıxmağa.
 "Doğmalar" dalını söykəyib dağa,
 Sən ey fərmanlarda "ögey" olanım!
 Qoy dönüm başına min yol dolanım!
 Xalqlara od verən, işıq verənsən –
 Bizim planetin şöhrəti – sənənsən!

Bu dövrən əxlaqsız qadına oxşar,
Onu həmi almaq, həmi satmaq olar.
Çetindir almaq da, satmaq da səni
Sən ey qəhrəmanlar, mərdlər Vətəni!
Mənim odlar yurdum, Azərbaycanım!
Qoy durum, başına bir də dolanım!

1989

VƏTƏN OĞUL İSTƏYİR

Döymür sinəsinə hər an "mən" deyə,
Uca kürsülərdən "el-vətən"!- deyə,
Vermir boş sözlərdən nisyə hədiyyə -
Vətən oğulları vətənə qardaş!

Eldə sədaqətin öz meyarı var,
O, şöhrət hissindən uzaqda yaşar,
Heç kəs inanmayır, etmir etibar,
Sözünün qüvvəsi itənə, qardaş!
Qıraqlarda dolanıb, ortada yeyib,
Qeyrətdən dəm vurub, özünü öyüb,
Nə deyim, gən gündə oğulam, - deyib,
Dər gündə aradan itənə, qardaş!

Xalq oğul istəyir mərd, etibarlı,
Zəkası işıqlı, namuslu, arlı,
Uca dağlar kimi başı vüqarlı
O, elə, el ona güvənə, qardaş!

El kimin itirmiş haqqı-sayını?
Vermiş yaxşılardan hörmət payını,
Mən necə qurum bu söz sarayını
Çatdıraq vətəni xoş günə, qardaş!

Çıxıb sınaqlardan bizim oğullar,
O canım oğullar, gözüm oğullar!
Göstərib döyüşdə dözümlü, oğullar.
Bir səngər olubdur hər sinə, qardaş!

TOPXANA DƏRDİ

Dağıtdılar Topxanayı
Gördün burda nə qan oldu?
Azərbaycan gülüstanı
Talan oldu? Talan oldu

Yürüş etdi "dəmir" atlar
"Sürücüləri" bədzatlar,
Görənin ürəyi çatlar
Burda qan oldu, qan oldu!

Topxana el abidəsi,
Gəlir ordan fəryad səsi,
Hanı bu yerin yiyəsi?
Varlığımız yalan oldu!

Torpaq yandı, daş ağladı,
Yuva uçdu, quş ağladı,
Durna, qaranquş ağladı,
Elin dərdi kalan oldu!

Bədzatlar başladı işə,
Deyib, gülüşə - gülüşə,
Hanı o nəğməli meşə?
Bura çöl, biyaban oldu.

Yurdu oğulları saxlar,
Yığıldı mərdlər, qoçaqlar
Bizim "abidə" torpaqlar
Yenə gül-gülüstan oldu.

1988

SULTANBUD DƏRDİ

Sultanbudun bülbülləri
Hara uçub?
Hanı o nəğməli səslər?
Sultanbudun çiçəkləri
Hara köçüb?
Hanı kölgəli vələslər?

Hanı o yaşıl talalar,
Yuvada ətcə balalar,
Hanı yemlikli talalar?
Hanı o nəhəng palıdlar?
Quşlar köçüb,
Güllər solub,
Gur bulaqlar quruyubdur,
Yeri qəhər bürüyübdür,
Nə göyünə bulud gələr,
Meşələri talan olmuş
Bu "səhraya" yağış çilər.

Bu meşələr zalımların baltasıyla
Kəsilibdir, talanıbdır,
Köksündə od qalanıbdır,
Göy buludsuz,
Yer çiçeksiz,
Quş yuvasız qalıb burda.
Kim qəsd etdi, kim bu yurda?
Sultanbudun adı qalıb,
Ürəklərdə odu qalıb.
Sultanbudun feryadını
Eşitməyən qulaqlara
Pambıq tıxansın!
Sultanbudun feryadını eşitməyəm
Alçaqların ürəyi yansın!

1988

ORDU QƏZETİ

Üçillik yubileyinə ithaf

Üç yaşın mübarək, ordu qəzetim!
Anandır bu Odlar yurdu qəzetim!

Doğuldu sinəndə Qarabağ dağı...
Doğulduğun gündən vətən torpağı –
Səni cəbhələrdə döyüşçü gördü,

İgid övladları qoruyar yurdu.
Ağılda müdriksən,
Yaşda uşaqsan.
Ancaq qəhrəmansan,
Mərdсэн,
Qoçaqsan!
Qələmin – süngüdür,
Sözlərin – güllə!..
Sən onu düşmənin köksünə zillə!
Səni sinəsində gəzdirən ərər
Sözümüzü xalqa çatdır! – deyirlər.
Sən ey mərdlərimin cəbhə yoldaşı!
Bu adı daima vüqarla daşı!
Anan Odlar yurdu – Azərbaycanın
Səni təbrik edir, körpə tərhanım!
Mənim də bu şərım olsun güldəstə,
Qoyulsun söz dolu sinənin üstə!

1995

TƏRCÜMEYİ HALDAN PARÇA

Nə ağlamağa gücüm var,
Nə gülməyə həvəsim,
Nə qışırmağa səsim,
Nə də yük çəkməyə sinəm.
Gəl, məndən əl götür, ey qəm!

Ana babam Mustafa ağa,
Getdi yolsuz bir uzağa.
Səyahı xanım – nənəm də:
Getdi, bizi qoyub qəmdə.

O, sözü şəkərlim, ballım
Anam – o incə xəyallım
Getdi xanım Cəvahir də,
Qatdıq qəmi, dərdi dərdə.

Atam Paşağa igitdi,
Bizi uşaqkən tərək etdi.
Bu yükləri çəkmiş sinəm,
Gəl, məndən əl götür, ey qəm!

Getdi, dayılar da getdi,
Gül bağında tikan bitdi.
Xalalar bizi tərək etdi
Bu yükləri çəkmiş sinəm,
Gəl, məndən əl götür, ey qəm!

Yaqutum, ay bircə bacım,
Ay hər dərdimə əlacım!
Qoy mən gedim səndən qabaq.
Həlim torpaq,
Zəlim torpaq,
Mən ağrını alım, torpaq!
Qoy mən gedim ondan qabaq,
Aparsan da mənə apar,
Yoxsa, lap qiyamət qopar!

1985

Getdin, qiyamət qopmadı,
Yaşayıram,
sinəmdə bir həsrət odu.
Onu torpaq söndürəcək,
Ruhun mənə dindirəcək.

Getdin, ay anam əvəzi,
Ay atamın müdrik qızı
Könlüm olub qəm dənizi...
Çalxalanıram bu deryada
Səni hər an salıb yada...

1994

MUSTAFA KAMAL ATATÜRK

Gözündəki hiddətinə,
Əzab çəkmiş millətinə,
Sənin oğul qeyrətinə
Qurban olum!

Yenilməz döyüş əzminə,
Millətini işğallardan
Qurtardığın böyük günə,
Vətən, millət, xalq eşqinə
Qurban olum!

Ey Türk oğlu!
Ey yurdda sülh!
Cahanda sülh!
Deyən millət qəhrəmanı!
Sən istiqlalə, can atan,
Bununçun qanlara batan
İnsanlığın övladısan.
Məzlumların dayağısan,
Sönməz ocaqlar odusan.

Sənin kişi vüqarına,
İşğallardan qurtardığın
Azad, zəngin diyarına,
Müqəddəs Türk torpağında
Məbəd olan məzarına
Qurban olum!

1990

QƏRİBLƏRİM

Qaçqınlarım,
Qeriblərim,
Ey mənim müstəriblərim!
Siz dəryanın o tayında,
Ayrılığın harayında
Bu tayda ağlayan mənəm.

Aymı buludda ilişdi,
Aramıza zülmət düşdü,
Bu necə gəliş – gedişdi?
Su verən yox, yanır sinəm.

Dövrən bizi biçdi getdi,
Bir tərəfim uçdu, getdi,
Bir tərəfim köçdü getdi,
Öldürməzmi məni bu qəm?

Yazımız beləymiş əlbət,
İstərəm ömürdən möhlət,
Bir də görüşə ya qismət?!
Mən də daha batan günəm.

1990

TÜRKİYƏYƏ GEDƏN YOLLAR

Türkiyəyə gedən yollar,
Məni məftun edən yollar
Həm yaxındır,
Həm uzaqdır.
Bir tərəfi Qara dəniz,
Arxası meşəli dağdır.
Biz yol getdik sübhə qədər,
Ürəyimdə sevinc, kədər,
Həm həsrətli xatirələr...
Qara dəniz yol boyunca
Yaşıl rəngli qumaş kimi
Sərilməmişdi.

Göy sulara ağ ulduzlar
Hörülmüşdü.
Yetmiş bir il bundan qabaq,
Bu yollarla mühacirət dünyasına
Sürgün, qaçaq
Gedənləri yada saldım.
Ürəyimi oda saldım.
Yanır hələ tüstülənə–tüstülənə...
İnanmıram bir vaxt söne.

1991

TÜRK ELLƏRİ

Sənə mərdlər yola saldım,
Ağır dərdlər yola saldım,
Gedib, qayıtmayanları
Durnalardan xəbər aldım
Türk elləri! Türk elləri!

Əziz babam oğulları
Qaçaq keçdilər yolları.
Hey baxdılar yurda sarı...
Qara saçlara düşdü dən.
Vətən oldun onlara sən
Türk elləri! Türk elləri!

Bayrağına səcdə qıllam,
Qeribləri səndə bullam.
Mərdlərinə qurban ollam
Türk elləri! Türk elləri!

Qanlı qadağan ilində,
Qara dəniz sahilində
Çağırdım doğma dilində
Türk elləri! Türk elləri!

Atatürkün vətənisən,
Şerqin gülü–gülşənisən.
Heç el derdi görməyəsen
Türk elləri! Türk elləri!

Mən bir pozulmaz yazıyam,
Odlar yurdunun qızıyam,
Sənə məftun Dilbaziyəm.
Türk elləri!
Türk elləri!

1984

YAŞIL İRMAK

Yaşıl İrmak!
Yaşıl İrmak!
Gəl Araza qoşul ırmak!
Ürək həsrət,
Yollar uzaq...
Solmamış ömrün gülşəni,
Əzizləri yetir mənə
Biz bir gülüb,
Bir ağlayaq.

Yaşıl İrmak!
Yaşıl İrmak!
Araz çaya qoşul, İrmak!
Solur çiçək,
Solur yarpaq,
Bir dön, bizim yerlərdən ax!
Bir qayığa götür məni!
Döndərib dağ çiçəyinə
Sahilində bitir məni!

1991

SARP

Bir qılıncla ikiye
Bölünmüşdür bir bədən.
Bu bölgünü görəndə
Ürəkdən ağladım mən.

Bir ah çəkib inlədim
Ahım göyə ucaldı...
Göyün yeddi qatına
Bu ah vəlvələ saldı:
Buludları ağlatdı...
Mənim də göz yaşımı
Axan sellərə qatdı
Bu sel, bu göz yaşları.
Axdı Qara dənizə,
Mənim bu feryadımı
Çatdırmaq üçün sizə
Mənim kimi torpağı
Bölünmüş ölkənizə.

1991

AĞPINAR

Ağpınar, qara pınar,
Çəkildim dara, pınar!
Bir məni ara, pınar
Düşdüyüm nə halətdir?

Ağpınar, qara pınar,
Yol gedir hara, pınar?
Yurd qalsa sara pınar
Gör, bu nə qiyamətdir!

Ağpınar, qara pınar,
Qövr edir yara, pınar,
Gəl eylə çara, pınar!
Gəlişin səadətdir.

Nəçə qəsbkar əli
Uzanıb bura, pınar,
Bizim odlar gözəli
Düşübdür dara, pınar
Gör bu nə fəlakətdir!

BOZ KÜLÜMDƏN

Aramızda Qara dəniz
Görünmür ucu, bucağı,
O yanda sizin ölkəniz –
Qədim, şanlı türk torpağı.
Bu yanda bir həsrətli var
Qarşısında Qara dəniz,
Arxasında uca dağlar...
Uzalı qalib əlləri...
Sarp dağlarının döşündə
Ney çalır payız yelləri.
O həsrətli dağ döşündə
Oturubdur bir daş üstə
Həsrətindən daşa dönmüş...
Necə dəfə yanıb, sönmüş...
Boz külünü esən yellər
Qoy dağıtsın iki yana
O yanda sizin ellərə,
Bu yanda Azərbaycana –
Qara dəniz sahilindən...
Bizim vətən torpaqları
Ağ gül açsın
Boz külümdən.

1991

ÖZÜM DÖNDÜM BAŞDAŞINA

Xeyalımda yaşatdığım,
Həsrətilə boy atdığım
Amasiya!
Torpağına basdım qədəm,
Açılmadı könüm nədən?
Əzizlərin görüşünə
Gəldim qəbirlər başına
Heyrətimdən elə dondum,
Özüm döndüm "başdaşı"na...
Kırpıqlarım həsrət qaldı
Bir damlacıq göz yaşına.

Elə yandım,
Elə yandım,
Tüstümü görən olmadı.
Torpaq lal, daşlar soyuqdu,
Mənə səs verən olmadı.

Mənim bu qəmli halıma
Göydə buludlar ağladı.
Yağış yağdı narın-narın,
Bu mənim göz yaşlarımdı,
Yudu burda yatanların
Soyuq mermər daşlarını,
Mən belə görüşə gəldim
Anamın qardaşlarını.

1991

O QATAR NƏ QATARDI

O qatar nə qatardı:
Canı candan qopardı,
Sizi aldı apardı,
Gözde göz yaşı qaldı.

Bu gecə nə gecəydi,
Həsrəti məni əydi.
Sinəmə bir ox dəydi,
Üzdə göz yaşı qaldı.

Bu necə ayrılıqdı
Könül mülkümü yıxdı.
Qarşıya hicran çıxdı,
Sözde göz yaşı qaldı.

Gəldiniz, siz gedəndə
Duydum, qərribəm mən də,
Elə sandım sinəmdə
Bir həsrət daşı qaldı.

Ürək görüş eşqində
Görüşdük bir xoş gündə,
Getdiniz, od içində
Bir simurq quşu qaldı.

1990

SƏN GEDƏNDƏ

Dayım Yasin bəyin xatirəsinə

Sən gedəndə mən uşaqdım,
Arxanca hey baxdım, baxdım.
Bilmirdim gedirsən niyə,
Azərbaycan deyə-deyə?

Sən gedəndə yaz fəslidi,
Bağçalar bülbul səslidi,
Gəlmişdi köçəri quşlar,
Eyvanında qaranquşlar
Qəmli-qəmli ötüşürdü,
Evə qəmli səs düşürdü...

Sən gözümədən uzaqlaşdın,
Bizim kənd yolunu aşdın,
Nal səslərini eşitdim,
Gözü yaşlı evə getdim.
Sənin anan,
Mənim nənəm
Gözündə yaş
Üzündə qəm
Namaz üstə sənə dua eyləyirdi,
Dodaqları asta-asta
Bu sözləri söyləyirdi:
-Ey arxamın dağı oğul,
Get, allaha əmanət ol!
Daş üstündə çiçək bitir,
Qayıt, cənəzəmi götür.

Cənəzəni götürmədi
Anasını son mənzilə
Ancaq oğul ötürmədi,
Günlər aya,
Aylar ilə
Dönə, dönə
Ömür getdi,
Görüşünə inam itdi.
Ananın qəbri üstündə
Həsərət çiçəkləri bitdi...

Sən gedəndə mən uşaqdım,
Arxanca hey...
Baxdım-baxdım...
Nə biləydim bunu ancaq:
Bu yollar həsrət yolları,
Qürbət yolları olacaq.

1989

YOLUNU GÖZLƏDİKLƏRİM

Qışın növrəği pozular,
Çəməndə otlar quzular,
Tələdon görüş yazılar,
Gələne qurban olaram.

Buludun bağı sökülər,
Torpağa inci tökülər,
Həsərin beli bükülər,
Könlü çıraxban olaram.

Sizdən bir xoş xəbər ola,
Karvanınız çıxı yola,
Könlüm eşqlə dola-dola,
Karvana sarban olaram.

Açılar ağ yasəmənlər,
Əlvən geyinər çəmənlər.
Gələrsiz gönlüm sevənlər,
Misirdə sutan olaram.

Başı dumanlı bir dağam,
Gəlin, nə qədər ki sağam.
Bu gün – sabah boz torpağam
Gözlərdən pünhan olaram.

1990

GÖZÜ YOLDA QALANLARIM

Qürbət elə səpələnib,
Gözü yolda qalanlarım,
Dəniz kimi ləpələnib,
Dərdi ümman olanlarım!

El həsrəti hər gün canda-
Sizi yaxıb-yandıranda,
Ağlayırıq biz bu yanda,
Qürbətdə qocalanlarım!

Sərhədlərin yolu bağlı,
Yaşadınız könlü dağlı,
Vətən qızı, vətən oğlu,
Qəm mülkündə sultanlarım!

Dövrən bizə dağlar çəkdi,
Gül bağında tikan ekdi,
Qansızlar hey... qanlar tökdü
Hardasız, qəhrəmanlarım?!

Qoyun mələr, quzu mələr,
Yüzü ağlar, yüzü mələr,
Özü gəlməz, sözü gələr
Adı qərib olanlarım.

Bu həsrətlə öldü nənəm,
İncə belini бүkdü qəm,
Eşidin! Ağlayan mənəm!
Qürbət eldə qalanlarım!

Bir canım var, olsun o da,
Qəriblərim, sizə fəda!
Od yurduna gəlin oda,
Ürəyi perişanlarım!

1989

KAMAL KARAN

*Anamın dayısı
alim Məhəmməd əfəndi oğlu*

Kök – soyu uludan ulu,
Ürəyi atəşlə dolu,
Yolu – Türk xalqının yolu,
Alim Məhəmməd əfəndinin
Vəkil oğlu!
Adı – Atatürkün adı.
Ürəyində:
O ürəyin sönməz odu...
Qanı-qanıma qarışıq,
Haqqa, ədalətə aşiq
Sözü qılıncdan kəsərli,
Cəsarətli, həm hünərli
Kamal Karan!
Ürəyim sizə həsrətdir.
Bü qəlbimdə cocuqluqdan
Yaşadığım məhəbbətdir.

1991

ORXAN

*Türkiyədə doğulan
dayım oğlu Orxan Karana*

Getdin Yapon ellərinə
Azərbaycana gəlmədin!
Dözdük həsrət illərinə,
Azərbaycana gəlmədin!

Vədə verdin şirin dilnən,
Dedin: – Darıxmayın, gəlləm!
Biz gözlədik səni elnən
Azərbaycana gəlmədin!

Çoxlarımız “gedər” oldu,
Çox arzular hədə oldu,
Qismətim də kədər oldu,
Azərbaycana gəlmədin!

Aman ayrılıq əlindən,
Yaman ayrılıq əlindən,
Gül dərdin yadlar elindən,
Bu gülüstana gəlmədin!

Hanı bizim ər dayımız?
Hanı məhəbbət payımız?
Orxan! Azaldı sayımız...
Azərbaycana gəlmədin!

QƏRİB RƏHMAN

Qarmonunda dərdimizi çalırsan
Yanır oda dinləyən də, çalan da.
Ürəklərə həsrət odu salırsan,
Oğul orda, ana qalıb bu yanda,
Tufan olur göy buludla dolanda

Qarmonunda sən qəmimi çalırsan,
Fəryadımı, sitəmimi çalırsan,
Gəl amandı belə çalma, Rəhmanım!
Bir yanı – od, buzluqlardır bir yanı
Sən çalanda alovlanır hicranım
Qürbət eldə qalan qərib Rəhmanım!

Aramızda hey... qılınclar sıyrılib,
Can bədəndən, bədən candan ayrılıb,
Oğul dedi son nəfəsdə analar,
Məzarına oğul torpaq atmadı.
Tək qocaldı qaragözlü sonalar,
İki sevgi bir-birinə çatmadı.

Tərsə dönsün çərxi belə zamanın,
Dad əlindən belə qanlı dövrünün,
Belə dərddə çalma, qərib Rəhmanım!
Külə dönür gözü yolda qalanlar,
Qürbət elə oğul yola salanlar.

Yandı... yandı, illər boyu bu qəmdə,
Oğulları qərib olan nənəm də.
Son nəfəsdə oğul dedi, nə çarə,
Yad oğullar qoydu onu məzarə.
Çərxi dönsün belə zalım dövrünün,
Qarmonunu belə çalma, Rəhmanım!

Qövr eləyir ürəklərdə yaralar,
Tərən uça yuvasını sar alar,
Qürbət eldə qəbirlər də qərirdir,
Zaman bizə gör nə dərdlər veribdir?
Belə çalma, oğul yaram qan verir,
Oğul orda, ana burda can verir,
Biz ümmanıq, sinəmizdə tufanlar,
Canım qurban sizə, qərib Rəhmanlar
Mən qəmliyəm, uçulubdur dörd yanı
Qarmonunu belə çalma, Rəhmanım.

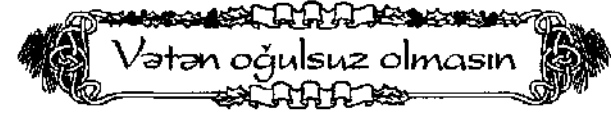
1992

1989

RƏQİBİN VARSA

Rəqibin varsa da:
Demək, sən varsan.
Ancaq o, özünə bərabər olsun.
O, nəcib olarsa sən bəxtiyarsan,
Xəbis olsa, sənə bu kədər olsun.
Əgər kamildir sə, bu kamilliyi
Görməyə özündə qoy hünər olsun,
Rəqibin olsa da, olsun, qoy ancaq,
Olmasın o xain,
Bir də ki, nadan,
Xain üzə gülər, vurur arxadan,
Nəciblik, kamillik adi söz deyil,
İgid basdığını kəsməz heç zaman,
Rəqiblə rəqiblik etmək istəsən:
Öz sənət eşqinə ibadət et sən.
Təsdiq etsin səni inkar edənlər,
Bircə an vaxtını itirmə hədə.

1984

*Bu silsilədə gedən şeirlər dünya şöhrətli
Azərbaycan oğluna – Heydər Əliyevə
duyduğum iftixar hissindən yaranmışdır.*

AQIL MÖTƏBƏR

Bir xalqın başında aqıl, mötəbər,
Tədbirli bir başçı durmasa əgər,
O xalqı qurd nədir,
Tülkülər yeyər.

Bir xalqın başında xalq, millətcanlı,
Dönməz, cəsarətli, təmiz vicdanlı,
Xalqlar arasında şöhrətli, şanlı
Bir başçı durmasa, sözündə kəsər
O xalqın başını düşmənlər əyər
Onu ac tülkülər, çaqqallar yeyər.

Aqılə, cahilə fərq qoymayanlar,
Yeyib xalq malını heç doymayanlar,
Bunu hardan bilər o kor vicdanlar
Bir xalqın başında bir ər oğlu – ər
Durmasa əgər,
O xalqı tülkülər, çaqqallar yeyər.

Sən ey Ər oğullar böyüdən millət,
Sənə min təzim!
Sənə min hörmət!

1996

OĞUL QEYRƏTİ

*Əziz oğlumuz
Heydər Əliyevə ithaf*

Cavidə vətənə gətirən oğul,
Onu öz xalqına yetirən oğul,
Xalqının misilsiz qayğılarını
Öz çiyini üstünə götürən oğul,
Var olsun bu oğul qeyrətin sənini!

Böyük işlər gördün böyük hünərlə,
Bəzədin vətəni abidələrlə,
Cavidlə görüşdük, bu şad xəbərlə
Çoxaldı bir daha hörmətin sənini!

Sağ ol xalqımızın igidi, mərdi!
Bu bir şücaətdi, bu bir hünərdir:
Getdi sinəmizdən Cavidin dərdi,
Unutmaz bu haqqı millətin sənini.

Tarix nə üz görür, nə rüşvət alır,
Tarixdə tarixi həqiqət qalır.
Adın həqiqətlə birgə ucalır,
Xalqına xidmətdir-şöhrətin sənini.

Əhsən kamalına, əqlinə əhsən!
Bir xalqın oğlusan, demirəm təksən,
Sən xalqa endikcə, yüksələcəksən,
Adi xidmət deyil, xidmətin sənini.

Aqillər unutmur bu haqq-sayı:
Cəfərin türbəsi, Vurğun sarayı.
Vaqif məbədinin hardadır tayı?
Xalqına şöhrətdir qüdrətin sənini.

1982

ŞÜCAƏTLİ ƏZİZİM

*1969-1983-cü illərdə
respublikamıza rəhbərlik etmiş
hörmətli Heydər Əliyevə ithaf*

Vətənimiz də birdir,
Torpağımız da bizim.
Üstü mavi zolaqlı
Bayrağımız da bizim.

Ocaqlara od verən
Bir ocağın oduyuq,
İnamlı, etiqadlı
Bir xalqın övladıyıq.

Bizim yolumuz çətin,
İradəmiz sarsılmaz,
İnamımız da birdir.
Bu yol ağır savaşı
Bizim bu günümüzdən
Aydın sabaha gedir.

Bu yüksəliş yoluyla
Gedir xalqımız bizim.
Qabaqda sən gedirsən
Şücaətli əzizim!

İkiüzlü olanı
İki yandan vurursan,
İkisözlü olanı
Bir sözlə susdurursan.
Sən düşmənsən yalana,
Əliyəri olana.

Yaxşı divan tutursan
Vəzifələr başında
Hər gün haram pullarla
Ciblərini dolduran
Millətə ot yolduran

Qansız rüşvətxorlara,
Açgöz nankorlara.
Eşq olsun qüdrətinə,
Milli cəsarətinə.

Qanı doğma qanımız,
Milli qəhrəmanımız!
Xalqımızın Ər oğlu!
Millətə rəhbər oğlu!

1974

QURTARDIN BÖLÜMDƏN AZƏRBAYCANI

*Torpağa tökülən
Bircə damla qan
Bahadır dünyanın
Sultanlığından.*

Sədi Şirazi

Başın göyə dayaqdır,
Ayağın yerə.
Gərrib dağ sinəni sərt zərbələrə
Çiyinlərin üstə vətən torpağı,
Torpaqdan güc aldın "Antey" sayacağı,
Qoymadın tökülsün sən qardaş qanı.
Qurtardın bölümdən Azərbaycanı!
Sən ey ağlı ümman,
Ürəyi incə!
Sən həyat bəxş etdin minlərlə gəncə.
Açıb xəyanətin sən iç üzünü,
Silməkçün torpaqdan bu qan izini
Çağırdın, səs verdi sənə millətin.
Xalqı məğlub etmək çətin, çətin!

*Bu şeir 1994–1995-ci illərdə
daxildəki çevriliş
cəhdləri vaxtı yazılıb.*

SƏN DEDİN DÜNYAYA KİMDİR QƏSBKAR

*Sülh carçısı əziz
Heydər Əliyevə ithaf*

Erməni fitnəsi,
Erməni şəri
Qan töküüb, aldadan zaman bəşəri
Sən dedin dünyaya həqiqətləri:
"Pambıq"la baş kəsən erməniləri
Sən sülhə səslədin, eşitmədilər.
Haqq yola çağırdın, ar etmədilər –
Böhtandan, şərdən.
Etdikləri qanlı cinayətlərdən...

Ey ağlı, zəkası xalqıma vüqar!
Sən dedin dünyaya, kimdir qəsbkar.
Kim qan tökür,
Kimin tökülür qanı?
Kimdir talan edən Azərbaycanı.
Var hansı millətdə bu qədər köçkün,
Qaçqın azarı?
Qəbirstanlarında uşaq məzarı?

Bizim anaların gözündən axan
Göz yaşı deyildir,
Şəhid qanıdır.

Məharətə baxın:
Görün kim, kimi
Dünyaya qəsbkar kimi tanıdır.
Döyüş tarixlərində
Bu həqiqətdir:
Qəsbkar qazancda
Ölən millətdir.
Dünya qərq olmamış qan dənizində
Dedin: Qəsbkarın yolunu kəsin!
Tələsin, insanlar!
Sülhə tələsin!

Qoruyaq dünyanın ehtişamını.
Dünya alqışlayır, ey sülh carçısı
Ölümsüz, qırğınsız sülh məramını.
Qoy versin Yaradan sənin kamını.

1998

VƏTƏN OĞLU

Canında canımız,
Qanında qanımız olan oğul!
Oğullar arasında
Şəklinə baxdım neçə yol
Gözlərim işıqlandı...
Oğul qarşısında
Ana dayandı.
Dərin kamallı,
İncə xəyalı,
Böyükürekli,
Ucaboylu,
Enlikürekli
Dünya qarşısına çıxan mərdim!
Sənə bir çələng hörərdim
El məhəbbətindən olardı çiçəkləri.
Zaman soldurmayır
El qoyduğu çələngləri.

1977

TƏBƏSSÜM VƏ TƏFƏKKÜR

Hər bir mübarək işdə
Təfəkkür də yaraşır,
Sifətinə gülüş də.

Gülüş günəş rəmzidir
O, buludu parçalar.
İnsanların qəlbini
Nura-işığa calar.

Təfəkkür axtarışdır –
İnsan səadətinə
Nurlu yol axtarışı.
Zülmətlərə yol açar
Təfəkkürü işıqlı
Bir oğul axtarışı.

Xalqa oğul olmaqla
Elə asan iş deyil.
Xalq sevgisi, qayğısı
Sadə göstəriş deyil.

Xalq öz varislərini
Çətində, darda sınar.
Sınaqlarda qazanar
Bu şərəfi oğullar.

MÜDRİKLİK

Ona dərd söyləsən danışma uzun,
Yazılı kitabdır onunçün üzün.
Oxuyar fikrini o bir baxışda,
Bilər bahardasan, ya da ki, qışda.

Duyar qəhərlənmiş tutqun səşindən,
Gözündə kirpiyin titrəməşindən.
Qayğısız ötənlər olmuş yanından,
Tək çıxıb bilmirsən dərd ümmanından.

Təbiət insanı yaratmayıb tək,
İnsanı insana göndərüb kömək.
Sən varkən, onunçün söz nəyə gerek!
O sözsüz oxuyur canlı kitabı.
İnsan iztirabı, insan əzabı
Onda əks etməsə göz nəyə gerek?
Çapmır o hər yana söz səməndini,
Bir sözlə, yüz sözün açır bəndini...

Ömürdən bizlərə verilən illər,
Mənasız keçməsin qoy heç bir anın.
Böyüdək vətənə müdrik nəsilər,
Müdriklər elidir Azərbaycanım!

1978

VƏTƏN OĞULSUZ OLMASIN

*Yaxşıları öldürməyə
Xəbislərin çatur hiyləsi.
Nərimanın susduruldu illərlə səsi.
Bu səsi xalqa qaytardı öz yetirməsi.*

Dolaşıram şəhəri ürəyim ağrıtanda,
Nəriman bir tərəfdə, Əzizbəyov o yanda,
Baxıb gözüm dolusu qranit heykəllərə,
Qəlbimdəki ağrını sovuram yellərə.

İllər dözümlü illər!
Yarım yüzil insanlar qəlbində gəzdirdiyi
Ey qranit heykəllər!
İndi doğma Bakının nurlu sinəsi üstə,
Dayanın iftixarla!
Burdan mavi Xəzəri,
Sizə həsrət şəhəri seyr eləyin vüqarla!

Polad çiyinlər üstə,
Polad sinəli mərdlər
Babaları qaldırıb,
Qoydular dağın üstə.
Siz ey igidlər, ərlər!
Oğullu bəxtəvərler!
Dayanmırsınız əzmlə doğma torpağın üstə!

Sınaqlardan keçirib tarix bizi hər zaman,
Şərqi qoca kahini xəbislərin felilə
Öldürülmüş Nəriman!

Oğlun döyüşdə öldü,
Oğulsuz qalmadın sən.
Sənə başqa oğullar böyütdü ana vətən.

Oğul həsrətli könüm!
Qoy sən də gözlərin
Buludlanıb dolmasın,
Təki vətən oğulsuz,
Xalq oğulsuz olmasın!

1977

ALTI YÜZ İL

*Nəsimini yüz illərin zülmətindən çıxarıb,
ədəbi irsini yaşadan varis hörmətli vətən
oğlu Heydər Əliyevə ithaf.*

Altı yüz il tarix üçün
Nə çox deyil, nə az deyil.
Ancaq məhbus sənətkarçün
Yüzillərin ümmanları
Dayaz deyil...
Yüzillərin ümmanını
Keçib gələn böyük sənət
Əsrlərin keşməkeşli
Yollarında çəkdi möhnət...
Nəsil görək, Varis görək
Oğul görək burda əlbət:
Hökümlərin, ehkamların
Qarşısında dura bilsin!
Prometey zəncirini
O, qollardan qıra bilsin!
Ey Nəsimi!
Ey Ənəlihaq!
Varisini yetişdirdi
Sənə vətən olan torpaq.
Topladılar yüzillərin

Yollarına səpələnmiş
 Şerlərin hər sətrini,
 Misraların gül ətrini,
 Tonqalların atəşində
 Gül olmayan ilhamını.
 Yaşatdılar Ənəlihaqqın
 İnsanlara "allah" deyən kəlamını.
 Əsrlərin yolu uzaq,
 Ümmanların suyu dərin...
 Yüzillərə körpü saldı
 Sənin igid nəsilərin.
 Bağban olaq el bağında
 Açılan güllər solmasın.
 Vətən oğulsuz olmasın!

1978

UNUDULMAZ ZƏRİFƏ XANIMIN ƏZİZ XATİRƏSİNƏ

O ağıl, o kamal, sədaqət rəmzi
 Bənövşə fəslində tərk etdi bizi.
 Üstünə tökülən güllər ağladı,
 Ona ana deyən dillər ağladı.
 Anahq etdiyi neçə oğul, qız,
 Parlaq istedadlar qaldı anasız.
 O qüdrət timsalı, böyük sərkərdə
 Ağladı, dözməyib bu acı dərdə.
 Tabutun üstünə əyilib başı,
 Güllərə qarışdı onun göz yaşı.
 Kişilər ağlasa ağlayar vətən,
 Zəriflər zərifi, Zərifəmiz sən –
 Nə ülvi qadındın, nə zəngin xilqət,
 Sənsiz gözü yaşlı qalan məhəbbət
 Sənin şöhrət oldu təmiz adına
 Eşq olsun qüdrətli o sərkərdənin
 Qəlbini fəth edən müdrik qadına!

1985

ANA XEYİR – DUASI

Dərin kamalından olaraq xoşhal
 Özündən xəbərsiz xəyalımda mən
 O vətən oğlundan eylədim suval:
 – Haradan almısan bu əzəməti,
 Bu vətən eşqini, bu şücaəti,
 Bunca müdrikliyi, bunca kamalı,
 Işıqlı zəkani, dərin xəyalı?!
 – Elin adətinə oldum vəfalı,
 Zəhmətlə yüksəldim, işdə ucaldım,
 Kişilik dərşini mən eldən aldım.
 Elin yolu oldu getdiyim yollar,
 Mənə miras qaldı zəngin ağullar...
 Dedim: – Mən anayam, müdrik oğullar!
 Xeyir-dualardan başqa nəyim var?!
 Xeyir-dualarım sizə yar olsun,
 Adınız vətənə iftixar olsun.
 Xalqdan aldığınız mükafatlar da,
 Sizə inam olsun, etibar olsun.

1975

VƏTƏN OĞULSUZ OLMASIN

İgid oğul istəyir
 Vətən hər dar günündə
 Şücaətlə dayansın
 Mərdim düşmən önündə
 İgid oğul, ər oğul
 Vətənin şöhrətidir
 Tədbirli Rəhbər oğul
 Xalqın səadətidir.

Gül üstə gül bitirir
 Övladın fərliləri.
 Vətən tarixi olur
 Elin hünərliləri.

65

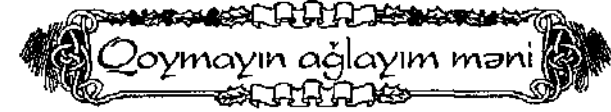
Size uğurlu yollar
Şücaətli oğullar
Vətənin qartalları!
Qədirbilən xalqımız
Bəzəyəcək güllərlə
Keçdiyiniz bu çətin,
Bu əzablı yolları!

ÖLKƏ-ÖLKƏ

Ey dünya şöhrətli mərdim!
Yüklenib el-vətən dərdin:
Sən neçə bulud örpəkli,
Qar örtüklü, buz bələkli
Neçə-neçə qışlı-yaylı,
Dəli tufanlar haraylı,
Dağ zirvələri aşırısan,
Çılğın ümmanlar keçirsən?
Qaçqınını, köçkününü –
Görmək üçün sən, bəxtiyar
Dolaşırsan ölkə-ölkə,
Diyar-diyar...
Üzündəki yorğunluğa
İşıq saçır:
Geniş alnındakı vüqar.

1977

1998

BİR ÖMÜR YAŞADIM

Bir ömür yaşadım ahlı, amanlı,
Bir ömür yaşadım başı dumanlı,
Bir ömür yaşadım xalqım sitəmdə,
Analar göz yaşlı, körpələr qəmdə.
Bir ömür yaşadım, bu ömür deyil,
Ölsün o şair ki, xalqı hür deyil!
Bir ömür yaşadım daim zülumdə,
Torpağım, sərvətim, xalqım bölümdə.
Batır göz yaşına qələm əlimdə.
Yazmaqla qurtarmaz dərdlərim mənim,
Cəsur igidlərim, mərdlərim mənim,
Qanlı döyüşlərdə düşdülər qana,
Nə dağlar çəkildi Azərbaycana!...
Kaş, belə dünyada doğulmayıdım,
Doğuldumsa, kaş ki, qız olmayaydım,
Oğul doğulaydım nə olardı mən!
Milli hünərimi görəydi düşmən.
Qeyrət qılıncını alıb əlimə,
Qoymayaydım düşə xalqım bölümə.
Ordusu yenilməz igid olaydım,
Ölüm haqdır, ölsəm şəhid olaydım.
Şəhid məqamına yüksələydim kaş,
Gözü odlar görmüş şair vətəndaş!

1994

AZƏRBAYCANIM

Torpağı – türbət,
Suları – şərbət,
Günəşi – məlhəm,
Ayrılığı – qəm
Azərbaycanım!

Aranı, dağı,
Tərən oylağı,
Könlüm çırağı,
Qızılgül bağı
Azərbaycanım!

Ana nəfəslim,
Qaranquş səslim,
Ellim, obalım,
Dağlar havalım
Azərbaycanım

Qızları dilbər,
Oğulları ər,
Odum, ocağım,
Ana qucağım,
Qalsam həyatım,
Ölsəm torpağım
Azərbaycanım!

BAKI

Ocağım, odum
Kədərli, şadı,ım,
Sonsuz sərvətim,
Dünya şöhrətim
Bakı, can Bakı!

Fəxrım, vüqarım,
Odlar diyarım,
Sevincim, dərdim,
Yaralı mərdim
Qəhrəman Bakı!

Ey sərvət kanım,
Qədim ünvanım!
Şəhidlər şəhrim,
Ey qəhri-qəhrim
Pərişan Bakı!

Şöhrətim, şanım,
Ürəyim, canım,
Azərbaycanım
Çarpan ürəyi
Gülüstən Bakı!

SAZLI-SÖZLÜ QARABAĞ

Dağları bürüyən duman
Çənlibeli gizlətmə sən!
Həzin-həzin ötən kaman
Şahbulağı inlətmə sən!

Qırıqlar könlüm telləri,
Qəmli görsem bu elləri,
Qarabağın bülülləri
Qəmli-qəmli gəl ötmə sən!

Ey göz dikən bu torpağa,
Qorx ki, üstünə od yağa...
Sazlı-sözlü Qarabağa
Top səsləri dinlətmə, sən!

Bu torpağın mərdləri var,
Gəlsən başına od yağar...
Yol verməz sənə bu dağlar,
Çəkil yoldan, ey yolkəsən!

1987

Kafer, göz dikmə bu yurda,
Verməyək quzunu qurda.
Qorx ki, qəbrin qalar burda
Bir də geriye dönməzsən!

Qonşusuna xain çıxan,
Tutar səni tökdüyün qan,
Xəyanətə yoxdur aman,
Elə yanarsan sönməzsən!

1988

YURD DEYİB AĞLAMA

Yurd deyib ağlama, gözünə qurban!
Orda nə yurd qalıb, nə ocaq daşı.
Orda düşmənlərin tökdükləri qan,
Orda nalələr var, orda göz yaşı...

Doğma yurd deyəndə niyə yanırısan?
Ora uçmaq üçün qanadlanırısan.
Orda torpağın da ahı dumandır,
Ağlama yurd deyib, anam, amandır!

Yurdu talan olur ağlayanların,
Hanı sarayların, xanımanların?
Al intiqamını axan qanların
Amandır, ağlama, mərdlər anası!
Sıyr qılıncını dərdlər anası!

1995

QARABAĞ ŞİKƏSTƏSİ

Gurlayan toppuz səsidir
Qarabağın şikəstəsi.
Koroğlunun nəresidir
Qarabağın şikəstəsi.

Qəhrəmanlıq himnimizdir,
Tələtömlü bir dənizdir,
Babalardan töhfəmizdir
Qarabağın şikəstəsi.

Xalqımızın nəfəsidir,
Elin sənət türbəsidir,
Bülbülün zənguləsidir
Qarabağın şikəstəsi.

O, müzəffər bir ordudur,
Qarabağ onun yurdudur,
Zirvədən çağlayan sudur
Qarabağın şikəstəsi.

Məşəl kimi yana-yana
Od verir o ruha, cana,
Biz dönürük qəhrəmana
Dinlədikcə bu gur səsi.
Can Qarabağ şikəstəsi!

1989

ŞƏRİ QILINCLA YAZ

Deyir bizə qanla sulanan torpaq:
Şəri qələmlə yox, qılıncla yazaq.
Olsun hər misrada qılınc kəsəri,
Gəzsin qanad açıb, o cəbhələri...
Orda nə göz yaşı, nə də ah olsun!
İgidlər əlində o silah olsun.
Ucaldıb, ey qafil, fəryad səsinə,
Oxuyub Qarabağ şikəstəsini
Gəl, belə zarıma düşməni önündə.
Doğma torpağını qaytaran gündə
Oxu o havanı, qoy əksi-sədan
Obalara düşsün, ellərə düşsün!
Şadlıq səsimizi dünya eşitsin!

1996

NİYƏ AZƏRBAYCAN DİLİM-DİLİMDİR

Babam!
Necə dözdün bu ağrılara
Qılınclar ikiye böləndə sizi?
Nənəm!
Neçə dəfə çəkildin dara,
Yadlar həlli edəndə taleyinizi?
Belə ayırdı kim candan-canı
Olsun bir millətin iki ünvanı?
Bir yan – “cənub” olsun,
O bir yan – “şimal”.
Prometey taleli olsun istiqbal?
Azadlıq zəncirdə boyansın qana;
Baş bir yana düşsün,
Ürək bir yana.
Ana bu tərəfdən –
– Oğul hey!... desin,
Oğul o tərəfdən –
– Ana!... can ana!...
Baş bir yana düşsün,
Ürək bir yana...
Olsun bir millətin iki sərhədi.
Bu zülmün, sitəmin yoxdurmu həddi?
Bölsə bir milləti iki qəsbkar,
Ey Tanrı!
Demə ki, mərhəmətin var!
Mərhəmətin varsa, bu nə zavaldır?
Bəlkə gözüümüz kor, dilimiz laldır?
Şanlı bir millətin,
Qədim bir elin
Niyyə fəryadını duyan olmadı?
Bir xalqı ikiye bölən əllərin
Niyyə zülmü sənə əyan olmadı?

Qədim körpülərin qırıldı tağı
Oldu bir millətin iki bayrağı.

Yarəb! Bu nə sitəm,
Bu nə zülumdür?
Niyyə Azərbaycan
Dilim-dilimdir?!

1989

QOYMAYIN AĞLAYIM MƏNİ

Mən ağlasam düşməni güler,
Qoymayın ağlayım məni!
Ulduzlar yerə tökülər,
Qoymayın ağlayım məni!

Mən ağlasam daş ağlayar,
Göydə uçan quş ağlayar,
Yurdu dağılmış ağlayar,
Qoymayın ağlayım məni!

Mən ağlasam ağlar elim,
El ağlasa sınar belim,
Ərşə dayandı bu zülüm
Qoymayın ağlayım məni!

Arxam yağı, önüm yağı,
Bölünməz mərdlər torpağı!
Ay ellər, döyüşqabağı
Qoymayın ağlayım məni!

Biz nə qorxaq, nə naçarıq,
Bağlı qapılar açarıq,
Düşməni üstə od saçarıq.
Qoymayın ağlayım məni!

1988

AĞLA, KAMANIM, AĞLA

*Ermənistandan köçkün
azərbaycanlıların söhbətlərindən*

Buzovlar mışda qaldı,
Sürü otlaqda qaldı,
Gündələr taxtın üstə,
Saclar ocaqda qaldı.
Ağla, kamanım, ağla!
Ağım-amanım, ağla!

Dağlar, dumanın hanı?
Sürü, çobanın hanı?
Kəsibdir dörd bir yanı,
Qəsbkar quyruq eşər,
Ac körpələr mələşər...
Ağla, kamanım, ağla!
Ahım, amanım, ağla!

Qapını düşmən aldı,
Eli didərgin saldı.
Köhlən atlar cilovda,
İtlər zəncirdə qaldı.
Ağla, kamanım, ağla!
Ahım, amanım, ağla!

Ey aşiq, bəndəm himə,
Toxunma sarı simə,
Daha mənim heç kimə
Gəlmir gümanım, ağla!
Ağım, amanım, ağla!

1988

KƏRİM BABA

İcazə ver xəbər alım:
"Köçkün" olanda mahalın,
Kerim baba, ağ saqqalın
Göz yaşında islandı mı?

Həsretin var doğma kəndə,
Doğma yollar düşdü bəndə.
Sən yurdunu tərk edəndə
Axar sular dayandı mı?

Bu nə ahı, nə amandı,
El köçdü, yurdlar talandı,
Körpü sındı, yol bağlandı,
Axan sudumu, qandı mı?

O zirvəsi duman dağlar,
Çiçəkləri ümman dağlar,
At sürdüyün göy yaylaqlar
QƏSB ELİNƏ calandı mı?

Bağban oldun, bağlar saldın,
Qəsbkara bəri qaldı.
Bənnə oldun, evlər tikdin
Əlində qabarı qaldı,
Nəmərd bundan utandı mı?

Mərd qonşu olsa nəmərdə,
Dərd üstündən düşər dərdə,
Orda qalan qəbirlərdə
Yatanların oyandı mı?
Hanı sizin Zəngibasar?
Düşmən yola çəkdi hasar
Sən ey saçı, saqqalı qar!
Bu bir anı ayrılıq mı
Ya əbədi hicrandı mı?

1989

OĞUL OLANDA DA OLASAN QOÇAQ

*Zəngibasar da 10 kəndin camaatını
ölümündən qurtaran Ələddin Cəfərova ithaf*

Kişisən, deyilsən içi boş papaq,
Sənə güc vermişdir anamız torpaq.
Oğul olanda da olasan qoçaq,
Qoçaq oğullara analar qurban!

Kişi var, boş qalsın onun papağı,
Düşməne döyüşsüz verir torpağı,
Qurtardın ölümdən eli, oymağı,
Belə igidlərə sonalar qurban!

İnsan hünəriylə qazanır adı,
Elin dar ayaqda səni sına
Aciz, fərsiz olsa vətən övladı
Gələr canımızdan can alar düşmən.

Ev uçar çürükse onun dirəyi,
Oğullar köksündə aslan üreyi –
Vurmasa, xalqının duzu, çörəyi,
Yediyi, içdiyi qan olmazmı, qan?!

Dar olmuş daima “Şərin” meydanı,
Nahaq qan tökənin tökülər qanı.
Çağırılsın adın el qəhrəmanı
Belə oğullara analar qurban,
Gözəllər, göyçəklər, sonalar qurban!

1988

QANADI QANLI QARANQUŞ

Qəmli-qəmli cikkildəmə
Qanadı qanlı qaranquş!
Gəldim, yuvam hanı demə,
Yazı tufanlı qaranquş!

Gəl, qəmli ötmə amandı!
Göy bulud, burda yer-qandı...
Köksün harda yaralandı
Yolu dumanlı qaranquş?

Harda düşdün bu tufana,
Qanadların batdı qana?
Baxma dağılmış yuvana
Ahli, amanlı qaranquş?

Gəl oxu bahar havanı,
Şadlandır eli, obanı!
Ağ eyvanda qur yuvanı
Bahar ünvanlı qaranquş!

1992

SAVALANIN TƏSBEHİ

Qardaş!
Sənin təsbehin
Bir sap üstə düzülmüş,
Niyə bizim xalqımız
Öz sapından üzülmüş?
Səpələnmiş hər yana:
Hində, Çinə, İrana,
Milyon kəndli, şəhərli,
Milyon yollu cahana.

Ay qardaşlar, bizə ki,
Süd vermişdir bir ana,
Bir ocağın oduyuq,
Bir xalqın övladiyıq,

Qılıncı qanunların,
Zalım hökmdarların
Zərbəsiylə dəyişib
Adımız, ünvanımız.
Dəyişməyib, min şükür
Bizim doğma qanımız,
Neçə dillər içində
Bu yüzillər içində
Dilimiz, imanımız.
Dünya dəniz kimidir:
Onun qabarması var,
Onun çəkilməsi var,
Ürəkdən ağlaması,

Yalandan gülməsi var,
İnşaallah birləşər
Bizi ayıran yollar
Mən bunu görməsəm də,
Yaxşı bilirəm ancaq!
Bunu mənim yatdığım
Lal torpaqlar duyacaq.

1991

ÜMİD YOLU

Sinəm – granit dağı...
Hey döyürlər sinəmə
Bir qəlpəsi düşməyir.
Çağırıram hey... sizi
Səs sizə yetişməyir.
Fələk yaman fələkdir,
Hökmünü deyisməyir.
Siz qürbət eldə qərib,
Mənsə sizsiz qəribəm.
Ah elə müzteribəm!
Ah elə müzteribəm!
İllərlə parçalandıq,
Biz yadlara calandıq.
Axtardıq ümid yolu...
Ey qərib vətən oğlu!
Bu yolla dönsən geri
Gəl qəbrimin üstünə
Gətir bu şad xəbəri.
Biz həsrətdə yaşadıq,
Sizdən uzaq olmasın
O azadlıq günləri!

1989

QÜDRƏTİMİZ, QEYRƏTİMİZ

Qüdrətimiz, qeyrətimiz
Ey cəbhə qəhrəmanları!

Bir ana fəryadı, ana harayı,
Ana məhəbbəti çağırır sizi!

Həcərin, Tomrisin, Tütibikənin
O kişi qeyrəti çağırır sizi!

Özü gülləsini köksünə sıxan
Qızların isməti çağırır sizi!

Köksünü tanklara sipər eyləyən,
Mərdlərin milləti çağırır sizi!

Bizim Odlar yurdu Azərbaycanın
Basılmaz şöhrəti çağırır sizi!

Bir ana fəryadı, ana üyanı,
Şəhidlərin qanı çağırır sizi!

1992

AĞLAR ELSİZ QALAN DAĞLAR

Qarabağdan durna uçdu,
Qanadını qırıq gördüm.
Yuvalardan köçhaköçdü,
Arada ayrılıq gördüm.

Durnasız zirvələr ağlar,
Ağlar elsiz qalan dağlar,
Dağlarda al boyanıb qar,
Qövr elədi köhnə dərdim.

Ellərimiz qəhrəmanlı,
Mərdlər yatır köksü qanlı,
Çağurdım ahı, amanlı,
Oyanmadı yatmış mərdim.

Üz döndərdim fəlekərdən,
Daşa dönmüş ürəklərdən,
Qana batmış çiçəklərdən
Şəhidlərə çələng hördüm.

1992

SON ZƏFƏR GÜNÜNƏ QƏDƏR

Günlər gəlir,
Aylar gedir...
Ömrümüzü talan edir.
Düşünürəm axşam, səhər:
Qarşıda mənim nə qədər
Görən ömür payım qalıb,
Sanlı günüm, ayım qalıb?

"Səksən, doxsan, bir gün yoxsan"
Mən üç nəslin nənəsiyəm,
Bu gün, sabah gedəsiyəm.
Ancaq getmək istəməzdim
Ürəyimdə bu qəm, kədər.
Ya rəb! Mənim millətimin
Son zəfər gününə qədər
Sən ömrümə ömür cala!
Son zəfər şerimi yazıb,
İntizarsız çıxım yola.

1992

GÜLABLIYA MƏKTUB

Zərxara, hardasan?
Səsimə səs ver!
Bir şad xəbər göndər,
Mənə nəfəs ver!
And olsun bizi xəlv edən qüdrətə,
And olsun ondakı bu ülviyyətə,

Xalqıma duyduğum bu məhəbbətə,
And olsun, bir an
Sizi unutmadım!
Bilir Yaradan.
Çıxarmı yadımdan
O cənnət bağı,
Gülablı yaylağı,
Abdal bulağı.
O başı dumanlı
Koroğlu dağı.
Ömrümün tez keçən o illərini,
Qarabağın dilbər gözəllərini –
Sizi and olsun ki, unutmamışam,
İndi neyləyim ki, bir qarlı qışam.
Ürək – o ürəkdir,
Bəs qanad hanı?
O dağlar vurğunu, könlü şad, hanı?
Uçub, bir də görəm o gülüstanı
Gəzib o yerləri hey... qədəm-qədəm
Müqəddəs torpağı ziyarət edəm.

Necədir bir zaman gördüyüm yerlər,
Bu vurğun könlümü verdiyim yerlər,
O qarlı zirvələr, dərin dərələr,
Dumanı yeddi rəng o mənzərələr?
Dəyməsin oraya düşməni ayağı,
Basıram köksümə mən Qarabağı –
Onun dərdlərini
və mərdlərini...
Alanda zəfərin şad xəbərini
Könlüm dağa dönür, cavanlaşıram.
Fikrən cəbhələri hey... dolaşıram...
Mənim salamımı,
Xeyir-duamı,
Çatdır vətən andlı qəhrəmanlara
Düşməni bağı yaran o cavanlara.
Atalar yurdunu oğullar saxlar,
Kişisiz vətəni düşməni ayaqlar.

ŞUŞADA DAĞLAR DUMANDI

Şuşada dağlar dumandı
Allah, sən saxla amandı!
Halımız sənə əyandı
Qoy qapılar bağlanmasın!

Qonşu verdin bizə xain,
Necə yaşayaq arxayın?
Ver xainin özün payın
Torpaq qanla sulanmasın!

Şuşanın soldu gülləri,
Didərgin düşdü elləri,
Qurtar, ey həsrət illəri!
Ürəyimiz dağlanmasın!

Ey dağların xan çobanı,
Naxırın, ağ sürün hanı?
Al tüteyi, çal havanı
El bizi məğlub sanmasın!

Körpələr, gəlinlər, dullar,
Çağırır o dərdi bollar,
Şuşaya açılan yollar
Ya rəb, bir də bağlanmasın!

Açılar bağlı qapılar,
Qapını açan tapılar.
Ev yıxan özü yıxılar
Qoy o buna inanmasın!

1992

DURNAM, DAĞLARA XOŞ GƏLDİN

Kəç eyləyib köçən durnam
Durnam, dağlara xoş gəldin!
Uzaq yollar açan durnam
Durnam, dağlara xoş gəldin!

Qaqqılda dağlar oyansın,
Bu ölüm, qırğın dayansın.
Uç, könüllər havalansın!
Durnam, dağlara xoş gəldin!

Gəlibdir fəslin baharı,
Meşələr geyinib sarı,
Uç buludlardan yuxarı
Durnam, dağlara xoş gəldin!

Gəldi, çatdı ömrün qışı,
Dərdlə ağartdım bu başı.
Könlümün köhnə sirdaşı
Durnam, dağlara xoş gəldin!

Şuşanın ağlar dağları,
Uçun buluddan yuxarı.
Var könlümün intizarı
Durnam, dağlara xoş gəldin!

1992

QARABAĞDAN KÖÇƏN QUŞLAR

Qarabağdan köçən quşlar,
Yuvaları dağılmışlar,
Yurd yerində qalan daşlar!
Üstünüzü ot basdımı?

A düşməne qalan dağlar,
Zirvenizdə bulud ağlar!
Elləri "köçkün" yaylaqlar
Köçkünlərindən küsdümü?

Qoynunuzda, ay meşələr,
Yaralı ceyranlar mələr.
Boynubükük bənövşələr
Cəlladlar yolu kəsdimi?

1997

ŞƏHİD ANASI

Oğul payım, şəhid mərdim,
Səni yurda qurban verdim.
Balam, sinəndə qan gördüm
Sinəndəki qana qurban!

Oyan, yurdun qəhrəmanı!
Çağıran anandır, tanı!
Yudum sinəndəki qanı
Göz yaşımıla, sənə qurban!

Mərd oğul ana ağlatmaz,
Döyüş vaxtı igid yatmaz!
Düşmənlər gəlir, tələs bir az,
Dur, gözüne ana qurban!

Dur, silahlan, mərd oğlu, mərd!
Od qılıncı gəlir namərd.
Bizi yenə bilməz bu dərd
Qılınc girməz qına, qurban!
Dur, gözüne ana qurban,
Köksündəki qana qurban!

1992

HƏSRƏTƏM SİZƏ

Ey gözümün yaşı,
Sinəmin dağı,
Gözəl Qarabağın
Cənnət yaylağı –
Güləblə! Həsretin sinəmi dağlar!
Başımda saçımın telləri ağlar.

Ey ballı qayalar,
Meşəli dağlar!
Ey otu, çiçəyi dərman yaylaqlar!
Moruqlu dərələr
Həsretəm sizə!

Nərgizi, lələsi, reyhanı dize
Çıxan talalar,
Dumanlı zirvələr,
Qədim qalalar
Həsretəm sizə!

Koroğlu məskəni,
Qızılgül bağı,
İgidlər oylağı –
Şahbulaq dağı
Həsretəm sənə!
Tanrı çatdırarmı ömrümü görənlər
Sizi mərdlər azad etdiyi günə?!

1996

BU MİLLƏT SONSUZ DEYİL

Başı əsgər papaqlı,
Üstü əskər yaraqlı
Harda oğul görsem mən,
İstəyirəm ki, öpəm
İşıqlı gözlərindən.
Al dəstələr bağlayam
Vətənin güllərindən,
Tutam o oğulların
Qüdrətli əllərindən
Deyəm: – qanı düşmənlər bil:
Bu millət sonsuz deyil!
Eşit kar dünya sən də:
Dağ uçmaz sələləndə.

1994

OD ƏLƏNƏR

Göyerməz qovrulmuş buğda,
Bar verməz bağbansız bağ da.
Səhrada tək qalmış dağ da
Enə-enə təpələnər.

Ovulsa qayanın döşü,
Alçalar onun da başı,
Dönüb olar çınqıl daşı
Dərələrə səpələnər.

Tufanlar döysə sinəni,
Dağım! Təpə görsəm səni,
Xəzan vursa bu gülşəni
Göz yaşlarım ləpələnər,
Yer üzünə səpələnər.

Hər damladan bir qanlı gül
Açar orda fəsil-fəsil.
Qəzəbindən od ələnər,
Qəsbkarın torpağına
Səpələnər, səpələnər...

DANKO KİMİ

Vurğun, indi bizə elə gərəkdi
Qasırğa önünü kəsən dağ kimi.
Xalqının önündə sən gedəcəkdin
Ordu qabağında bir bayraq kimi.

Vurğun, indi bizə elə gərəkdi
Qaranlıq gecənin sabahı kimi.
Şərin qarşısını sən kəsəcəkdin
Sən müqəddəs xeyir allahı kimi.

Vurğun, indi bizə elə gərəkdi
Səsin ölkələrdən gələydi, qardaş!
Qısa həyatında sən nələr çəkdi...
Başqa bir zamanda doğrulaydın kaş!

Filosof məntiqim, bu yatış nədir,
Oyan qəhrəmanım! Yurd eldən gedir!
Oyan! El çağırır köməyə səni!
Dərdini dünyaya deməyə, səni!

El oğlu! Sən eldən əsirgəməzdin
Onun dar günündə öz köməyini.
Xalqının önündə məşəl edərdin
Sən də Vurğun kimi öz üreyini.

1989

İSTİQLAL NƏĞMƏSİ

Tez gedib,
Gec gələnim
Milli azadlığım mənim!
Xoş gəlibdən vətənə!
Döşəlib yollarına gör nə qədər qanlı sinə:
Bölünüb torpağımız, qəsb olunur sərvətimiz,
Ah çəkib, qan tüpürüb millətimiz
Sən gedəli!
Uzanıb yurdumuza gör nə qədər düşmən əli.
Eşit, ey yurda fəda, Kürdə qəbirsiz yatanım!
Ey ölümsüz şühəda! Deryada məskən tutanım!
Eşidin şad xəbərin fəryadı ərşə çatanın:
Sancılıb bayrağımız köksünə azad vətənin!
Haqqseven xalqı kimi məhbus olan bayrağımız,
Ona həsrət gözümüz, millətimiz, torpağımız.
Sizlərin gözləri ilə ona baxdıqca gülür,
Ulduzundan bu qaranlıqlara nurlar tökülür...
Göz gülür, qəlb açılır, hey baxıb ayparesinə
Döşəlib yollarına gör nə qədər qanlı sinə!

Qanlı köynəklərini mavi sular yuyanlarım!
Milli azadlığımın qurbanı qəhrəmanlarım!
Tökülən qanlarımız axmadı, mərdlər, havayı,
Qanlı sellərə batıb, uçdu o zülmün sarayı!
Siz təməl daşlarısız xalqımızın azadlığına,
Ruhunuz gəlsin azad xalqımızın şadlığına:
Eşidin sözlərimi, ey şəhid övladları, siz:
Gör nə mərdlər yetirib, həm itirib millətimiz!
Bunu bilsin daha qoy yurdumun hər bir cavanı:
Vətən övladlarının hey tökülüb burda qanı...

Bu igidlər arasında görəcəksən babanı.
Boyanıb bayrağımın bir zolağı bax o qana!
Saldı dövrən bizi hər anda tufandan-tufana,
Millətim qanla yazıb qurtuluşun fərmanını,
Halal etsin vətənə qoy o igidlər qanını!

1991

QAFQAZIN QARTALI

*Qafqazın mərd oğlu general
Cövhər Dudaşevə ithaf*

Yurd düşmənlərini məhv edə-edə,
Qafqazın Qartalı öldü zirvədə.
Gərdi qanadını dağların üstə,
Bizim dağlar!... deyə,
Zirvələr!... deyə,
Elə bir qiy vurdu o son nəfəsdə,
Dağlar silkələndi, sellər çağladı...
Bu ölümə min-min millət ağladı.
Sizdən nə gizlədim, ağladım mən də,
Yenilməz Qartallar dağı sinəmdə.

Zirvədə doğulan dərədə ölməz!
Zirvələrdən gəlir onun da səsi...
Qarğa – quzqunlara yem ola bilməz,
Qartallar, Şahinlər, Ərlər ölkəsi!

1996

KİMDİR BU DAĞ ÇƏKƏN AZƏRBAYCANA

Mart çevrilişi qurbanlarına

Anayam, başımda illərin qarı,
Solğun yanağımda göz yaşları var.
Pərişan fikrimdə yurd ağrıları,
Sinəmdə elə bil duz daşları var.

Öldü oğulları Azərbaycanın,
Ölən də biz olduq, öldürən də biz.
Verin cavabını bu axan qanın,
Ey mənşəb, ey şöhrət hərislərimiz!

Düşməne tuşlanan bu silahları,
Gənclərin köksünə kim tuşladı, kim?
Kim etdi bu zülmü, bu günahları?
Analar ağlatdı bu qanlı höküm.

Vəzifə illəti, şöhrət illəti,
Odlara salıbdır bütün milləti.
Kimin fitnəsiylə qardaş-qardaşı,
Öz qardaş əlilə boyayır qana?
Kimdir bu dağ çəkən AZƏRBAYCANA?

Sizin gözünüzdən axan göz yaşı,
Mənim gözlərimdən axır, analar!
Sizin qəlbinizi yandıran odun,
Tüstüsü başımdan çıxır analar.

Qadınam, anayam, şairəm mən də
Odlanır dərdlərin odu sinəmdə.
Yaşlı gözləriniz mənim bu dəmdə
Qəmli gözlərimə baxır, analar!

1994

KÖRPƏLƏR

Bilgəh qəbiristanında
Muncuq kimi düzülüb
Yumruq boyda "təpə"lər
Bura bulud göz yaşı
Günəş bura nur ələr.
Bura sinəsi dağlı
Dərqli analar gələr
Göz yaşının selləri

Axar, daşları dölər.
Baxdım heyrət içində
Burda yatır dedilər:
Torpaqları bölümdə
Xalqı hərbi zülümdə
Olan bizim körpələr.

Bir qəmli layla çaldım
Qəbirlərin yanında
Ürəyim parçalandı
Könlümün üsyanında...

Laylay, yaralı xalqım!
Laylay, yumruq təpələr!
Bu təpələr qoynunda
Yatan məsum körpələr!

1995

ƏFQAN TORPAĞINDA QALANLARIM

Getdi cavanlarım, dönmədi geri,
Uzaq səhralarda qəbirlər qaldı.
Çaldı qapıları ölüm xəbəri,
Torpağın altında gənclər qocaldı.
Qərrib qəbirlərin üstündə hər an
Səhra küləkləri əsib, ağladı.
Başdaşlarını da insafsız zaman
Əyib yanı üstə tez torpaqladı.
Qaldı torpaq altıda adlar, ünvanlar,
O səngər sinəli cavan oğlanlar
Gedib gəlmədilər bir daha geri
Çaldı qapıları ölüm xəbəri.

Əfqan torpağında tökülən qanlar
Ana göz yaşdır, oğul qanıdır.
Bu qəmli günlərin şahidi olan
Şairlər, dünyanın pərişanıdır.

1990

VEDİNİN YANI DAĞLAR

Vedinin yanı dağlar
Göz görməz, ürək ağlar,
Çiçəyi əlvan bağlar,
Yaylaqlar kimə qaldı?

Sinələrə dağ vuruldu,
El öz yurdundan ayrıldı,
Nəğmə susdu, saz qırıldı,
Fəryad sarı simə qaldı.

Yaz əriməz quzey qarı,
Gülü tər, nərgizi sarı,
Vedinin uca dağları
Ellər köçdü, qəmə qaldı.

Bu dərdlə yandı fərmanlar,
Su gətirin, ey insanlar!
Töküldü göz yaşı, qanlar
Neçə dağlı sinə qaldı.

El sözüdür: axar sular,
Axan yerdən bir də axar,
Aman, şair! Bizim dağlar,
Bizim yurdlar kimə qaldı!

1988

ERMƏNİ HİYLƏSİ

Sağal, erməni "illət"i,
Çəkdirirsən, çək zilləti.
İnsanlığın fəlakəti –
Dirilib Qara Məliklər,
Xalqı qırğına sürüklər.

Artdıqca torpaq "illət"i,
Bu qəsbkarlıq xilqəti
Qırğına verir milləti,
Dirilib Qara Məliklər,
Xalqı ölümə sürüklər.

91

Ölüm ölümə sarılır,
Nə dincəlir, nə yorulur,
Ermənilər də qırılır,
Dirilib Qara Məliklər,
Xalqı qırğına sürüklər.

Özünü incitmə nahaq,
Baban burda oldu qonaq.
Sizinki deyil Qarabağ,
Bu tamah, Qara Məliklər,
Sizi qırğına sürüklər.

Ölüm ölümə sarılır,
Körpələr bağı yarılr,
Məsum səbələr vurulur,
Dirilib Qara Məliklər
Xalqı qırğına sürüklər.

1992

MƏZARINI İTİRDİK

Aşıq Alı, məzarını itirdik,
Zalım qonşu qəbirləri düzlədi.
Nə bir ovuc ordan torpaq götürdük,
Nə dərdimiz qələmlədi, sözlədi...

Aşıq Alı, məzarını itirdik,
Ələsgərin sümüklərin gətirdik.
Ver dedilər, "qardaş" deyib ötürdük,
Yaman "qardaş" yaman fürsət gözlədi.

Hara yazaq köçkünlerin sayını,
Necə keçək biz göz yaşı çayını?
Cavanların yaşlı etdik toyunu,
Qonşu bizi astarladı, üzlədi.

Hara qaçaq yamanların əlindən,
Bu ahlara, amanların əlindən?
Aşıq Alı, ayrı düşdün elindən,
Məzarını xain əllər düzlədi,
Ey insanlar! Şər xeyiri izlədi.

1988

GÖYÇƏ DƏRDI

Qəsbkara qalan Göyçəm,
El-obası talan Göyçəm
Ağ güllərin qara bitsin!
El yurduna dönməyincə.

Qoy axmasın bulaqların,
Gül açmasın yaylaqların,
Tikan bitirsin dağların
Yad bayrağı enməyincə.

Yurd saldıq qaldı namərdə,
Ağlar burda göy də, yerdə də,
Yanmayacaq el çırağı
Qurduğunuz ağ evlərdə
Yad çırağı sönməyincə.

1993

AĞLAR QALAN GÖYÇƏ GÖLÜM

Ağlar qalan Göyçə gölüm
Sən ağlama, mən ağlaram!
Ay didərgin düşən elim!
Sən ağlama, mən ağlaram!

Göycənin qarlı dağları,
Buz bulaqlı yaylaqları,
Qocaları, uşaqları
Sən ağlama, mən ağlaram!

Tərta yurdu qaldı sara,
Sinəmdə göynəyir yara,
Həsret gözüm o dağlara
Sən ağlama! Mən ağlaram!

Hamı bizim Sultan bəylər?
Bir nərəsi ordu əylər.
Göyçə üstə dolan göylər
Sən ağlama! Mən ağlaram!

Kəsilmişəm dilim-dilim,
Bölünübdür obam, elim,
“Sevan” olan Göyçə gölüm
Sən ağlama, mən ağlaram!

1993

AVROPANIN NƏ VECİNƏ

Avropanın nə vecinə
Qarabağda axır qanlar.
Qədim Qazax torpağında
Qəsb olunub gülüstanlar.
Naxçıvanın dərdlərini
Naxçıvanı gören anlar.

Avropanın nə vecinə:
Azərbaycan torpağında
Susmaq bilməyir tufanlar.
Yurd uğrunda qurban gedir
İgid murazlı cavanlar.

Avropanın nə vecinə:
Bu şairlər torpağını,
Aranını, yaylağını
Bürüyübür qəbristanlar.

Avropanın nə vecinə:
Öldürən kim, ölənin kimdir?
Ağlayan kim, gülən kimdir?
Biri gəlir, biri gedir,
Hərə bizə bir vəd edir...
Biz qalmışıq dərd içində
Dərdimizi bilən kimdir?

1995

* * *

Dağ kimi görünür səhrada təpə,
Bağ kimi görünür çöldə “tək ağac”,
Çiçəklər çəməndə vururlar ləpə,
“Bir çəngə ot ilə” quru bir yamac
Gözlərə çəmənin tək görünür hərdən.
Çox insafsızlar da görmüşük bəzən
Sinəsi çeşməli “dağ” olan yerdə,
Hey dağ yoxluğundan söhbət açırlar.
Meyvəsi rəng-rəng “bağ” olan yerdə,
Bağlardan gözləri bağlı keçirlər.
Tapdayıb gülləri, gülüstanları,
Gül üçün yamaca, çölə qaçirlar.
Yaranan dağ kimi istedadları
Alçaq təpələrdən sanma, seçirlər.
Onların yanından həm yan keçirlər.
Bəlkə bu viddanı korlar ucundan
Aqillər dünyadan dərddəli köçürlər.

1977

YÜNGÜLLÜK

Yüngüllük insana böyük kədərdir,
Burda hər nə varsa, gəldi-gedərdir.
Gündə bir “ətəyin” dalından düşən,
O kişi nə kişi, o ər nə ərdir?
Nəfsi tox, gözü tox ömür sürməksə –
Kişiyə, qadına əsil hünərdir.

1977

MƏHƏK DAŞI

Oxucum:

Vəzifə məhək daşdır,
Kamillik, naqislik sınanır burda.
Xalqa xidmət etmək kişi işidir,
Kimin vicdanı kor, ürəyi xırda,
Varlanmaq havası varsa başında
Azömrürlü olur o xalq işində.

Dostun vəzifəyə keçərsə əgər,
O məhək daşından keçənə qədər
Üstünə atılma görüş anında,
Sonra utanarsan dostlar yanında.

Almaz salamını, alar belkə də.
Qaşları çatılar, bozarar üzü.
Belesin çox gördüm bizim ölkədə
Onlar həll eylədi taleyimizi.

Bir dostum var idi, sevdirdim candan,
Bir gün görüşməyə məndən küsərdi.
Ayrılı bilməzdim özüm də ondan,
Sayardım dostumu mərdlərin mərdi.

Bir gün vəzifəyə çəkdiilər onu,
Mən onda bilmirdim vəzifə nədir?
Bilmirdim yetişib dostluğun sonu,
O məhək daşında sınağa gedir.

Mən onu görmədim bir xeyli müddət,
Sizdən nə gizlədim, darıxdım yaman.
Düşündüm: çoxalıb qayğısı əlbət,
İşindən, gücündən oldum nigaran.

Bir ali məclisdə gördüm dostumu,
Görüşə tələsdim mən əvvəlki tək.
O, mənim əlbəəl duydu qəsdimi,
Ötdü yanımdan da tez sürüşərək.
Sındı, pul-pul oldu sinəmdə ürək.
Günlər, aylar keçdi həməən görüşdən,
Atdılar dostumu tezliklə işdən.

Yenə bir məclisdə, ali iclasda
Qapıdan çıxırdıq, bu bashabasda.
Arxadan çiyinə bir əl yapışdı,
Ani bir duyğuyla çevrildim dala,
Burda məhək daşı yadıma düşdü.
Heyif ki, çatmayır sözün kəsəri,
Sizə təsvir edəm o lövhələri:

Necə yarıb keçdi o cərgələri,
Necə salamladı o dostum məni.
Var olsun insanın insanlığını
Bizə tanıtdıran vəzifələri!

1970

MƏSUL İŞ

Məsul işə qoyuldu
Oğul, işin mübarək!
İnsanların dərdinə
Təbib olasan gərək.

Bil, ay oğul, nəçisən:
Sən xalqa xidmətçisən.

Unutma ki, buraya
Sən ağa gəlməmişən,
Yeməyə, kef çəkməyə,
Yığmağa gəlməmişən.

İşı dara düşənə
Sən təbib ol, o xəstə.
Yaxşı təbib boz üzlə
Gəlməz xəstənin üstə.

Yerə dikib gözünü,
Çox bozartma üzünü
İşı səndən keçənə.
Müdrəklərin taleyi
Tapşırılmışdır sənə.

Yaxşı düşün nəçisən:
Sən xalqa xidmətçisən.
Vəzifəyə çatmışan,
Yağa, bala batmışan,
Sanma, ali bir zatsan,
Xalqın diliylə desək:
Sən məmur, bürokratsan.

DÜNYANIN YOLU

Dünyanın bir yolu var
Bir başı – ölüm yolu,
Bir başı – olum yolu.
Bu yolun min qolu var,
Güclüyə bölüm yolu,
Gücsüzə zülüm yolu.
Bir başı – əmək, zəhmət,
Binövresə – həqiqət
Obanın, elin yolu.
Ey insanlar! Siz məni
Bu son yolda axtarın!
Ölüm, zülüm yolunda
Atınızı az yorun!

1990

1988

ÖLÜDƏN İNTİQAM

Öludən intiqam almağa nə var,
Öludən alçaqlar intiqam alar.
Onun sağlığında döner tülküyə
Qəbrinin üstündə qəhrəman olar.

Olmasın beləsi bizim torpaqda,
Vurmasın arxadan mərdə bıçaq da.
Xainin mənzili uzaq olmayır
Çox deyib atalar bizə bu haqda.

1986

OLARMI?

Gəl səninlə eli gözək,
Ağsaqqallar desin görək,
Haram maldan halal çörək,
Rüşvətdən ehsan olarmı?

Bir xəbər al sağ-solundan,
Çıxmayanlar haqq yolundan,
Qəsb olunmuş el malından,
Desinlər qurban olarmı?

Bilinmir yolların yaşı,
Danışdır torpağı, daşı,
Hər kişidən karvanbaşı,
Hər otdan dərman olarmı?

Halal mala haram qatsaq,
Müftə malı yeyib, yatsaq,
Əməksiz sərvətə çatsaq,
Vətən gülüstan olarmı?

Bir fikir də məni əyir,
Görək, buna el nə deyir:
Qafiyəli hər söz, şər
Hər füzul dastan olarmı?

1981

ZİRVƏDƏN BAXANLAR

Qanadlar qaldırdı sizi zirvəyə,
Az qaldı başınız buluda deyə,

Zirvədən aşağı salanda nəzər,
Sizə dayaz gəldi dərin dərələr.
Kiçildi elə bil geniş düzənler.
Nöqtəyə döndülər nəzərinizdə
Cansız torpaqlara həyat verənlər.
Xalqın adı ilə qalxıb zirvəyə,
Xalqı unutdunuz xalq deyə-deyə.
Zirvəyə qalxdıqca qartallaşdınız,
Əllər caynaq olub, gözlər deşdiniz.
İllərlə siz xalqın qanını içdiniz.
Xalq! Dediz zirvədən düşəndə yenə,
Xalqa sığındınız siz dönə-dönə,
Xalqı çağırıdınız köməyinizə,
Haram olsun xalqın çörəyi sizə!

1960

GÖRDÜK

Xalq malını yeyənlərin
Öz malını talan gördük.

Mənəm-mənəm deyənlərin
Son gününü yaman gördük.

Vəzifəyə gələnlərin
Çoxunu can alan gördük.

Xalqa sadıq aqillərin
Dövresində ilan gördük.

Andı millət olanların
Əllərində hey... qan gördük.

Bu azadlıq illəriyçün
Biz nə qədər qurban verdik.

Küt baxışlar, soyuq üzler,
Biz çox qanlı dövrən gördük.

Bu azadlıq günləriyçün
Qırıldıq, qanlara batdıq,
Heyiflər ki, bu günlərə
Çoxlarımız
Əlləri əsalı çatdıq.

1994

KƏŞFLƏR

Gilyətin bıçağı düzəltdi biri
Ülgücü başları kəssin bir anda.
Hərə kəşf etdi bir ölüm tədbiri
İnsan ağrıları az duysun canda.

Birisi yaratdı ölüm kürsüsü,
Müqəssiri dərhal döndərsin küle.
O, ölümə məhkum olan müttəhim
Ölüm əzabını bəlkə, az bilə.

Birisi düşündü dar ağacını,
İnsan az hiss etsin ağrı, acını.

Biri üstün tutdu güllələnməyi
Tez olsun insanın yanib, sönməyi.
Kim deyə bilər ki, bu kəşflərin
Hansı "mərhəmətli", hansı qəddardır?
Qətlə yetməməkçün insan əlilə,
İnsan ölmək üçün öz əcəlilə,
Buna alimlərin nə kəşfi vardır?!

1965-94

GETMƏK ÜÇÜN GƏLMİŞİK BİZ

Olma var-dövlətə müştəq,
Tamah səni edər dustaq,
Nə var dünyada qalacaq
Getmək üçün gəlmişik biz.

Dünya şirin, biz gözü ac,
Başlardan düşdü neçə tac,
Ölümə kim tapmış əlac,
Getmək üçün gəlmişik biz.

Düşün, aclar, yoxsullar var,
Həm ağalar, həm qullar var,
Başdan-başa keçdi taclar,
Getmək üçün gəlmişik biz.

Böl aclarla çörəyini,
Yığıb, sıxma üreyini,
Yer gözləyir kürəyini
Getmək üçün gəlmişik biz.

Yığırsan dözüb zillətə,
Nəyin varsa ver millətə.
Etibar yox var-dövlətə,
Getmək üçün gəlmişik biz.

Dünyaya dedilər: "Gidi"
Kim qazandı, kimlər yedi?
Bu yığhayığ görən nədi?
Getmək üçün gəlmişik biz.

Kim ki o varı yeyəcək,
Yığana "əbləh" deyəcək.
Sonra goruna söyəcək,
Getmək üçün gəlmişik biz.

Çörəyinə haram qatma,
Gecə səksəkəli yatma,
Uzun ömrünü qısaltma,
Getmək üçün gəlmişik biz.

Nə yığsaq burda qalacaq,
Kim bilir kimin olacaq?
Bir evdə çox qalmaz qonaq,
Getmək üçün gəlmişik biz.

1991

RÛBAILƏR

Dinlə sözlərini bu pərişanın;
Xalqından ayrılma ey gözüm, canım.
Vəzifə şöhrəti köçəri quşdur,
Gördük son gününü sultanın, xanın.

Bu dünyagörmüşü dinlə ey cavan:
Xalqınla nəfəs al, xalqa arxalan.
Vəzifəilməyi taxılan boyun,
Hər an o ilməkdə boğulur inan.

Qonşuda ac varsa bunu unutma,
Sən pulu onlardan gəl, əziz tutma.
Səxavət insanın yaraşığıdır,
Yoxsula pul versən əlini qıtma.

Pulu əzizləyib, yığma üst-üstə,
Bu həvəs, bil, səni eyləyər xəstə.
Varislər o pulu "gül dəstə" kimi
Gəlib qoymayacaq qəbrinin üstə.

İbadət eyləmə ey oğul, pula,
Bu ibadət səni çəkir pis yola.
Yükünü yüngül et, demiş Nizami
Ta ki, getdiyin yol əzabsız ola.

Qafil, vəzifənə gəl, az arxalan,
Stolun başına bəsdir, az dolan.
İllərlə yığdığın haram sərvəti
Bir gündə itirə bilərsən inan,

Özünü özündən qoru ey cavan,
Sənin öz içində yaşayır düşman.
Cilovla içində düşmən tamahı
Onun ölümünə özün ver fərman.

“Bal tutan barmağın yalar”, bəs nədən,
Balı bütün yedin, ey tamahkar, sən?
Toxluq eyləmişən, indi başını
Qaldıra bilmirsən xəcalətindən.

Sən ibadət eylə öz sənətinə,
O, səni düşməyə qoymaz çətinə.
Əlin işdən, gücdən soyuyan zaman,
Qoymaz səni özge mərhəmətinə.

Sən niyə xalqından belə uzaqsan?
Yenə də bu xalqa qayıdacaqsan.
Mənzili gödəkdir vəzifələrin,
Nə olar bir dönüb, dövrənə baxsan?

Dinləyin sözünü mərd qocalanın,
Minlərlə dərclinin, dərclən alanın.
Dinləyin sözünü, dövrən özünü
İndi bir dərmanlız dərclən salanın.

PULUN HÖKMRANLIĞI

Cahillər məclisinə
Bir gün bir alim düşdü,
Pulun hökmürlənliyin,
İnsanın nadanlığın
O, belə görməmişdi:
Bu məclisi quranlar,
Məclisdə oturanlar,

1995

Biri dövlətdən dedi,
Dediyni qanmadı.
Biri millətdən dedi,
Millətdən utanmadı.
Biri sərvətdən dedi,
Nələr sadalanmadı...
Məclis “nətiq”lə doldu,
Danışmayan, dinməyən,
Susan bir alim oldu.
Yemişdilər elə bil
Bu cahillər “dilotu”,
Yarısxəş bir lotu
Dedi: – Dillən, ay alim,
Ağzından dürr tökülsün,
Alim sözü eşitsin
Bir az üzümüz gülsün:
O, məclisə göz vurub,
Sonra qəh-qəhlə güldü...
Dedi: – Dillən, də bədi,
Ürəyimiz söküldü.
Alim dedi təmkinlə:
– Sən məni yaxşı dinlə,
Bu söhbətlər məclisdə
Əgər gəlirsə xoşa,
Məni düşməzsiz başa...
O məclisi tərk edib,
Dərhal evə qayıtdı,
Üzü üstündə yatdı.
Millət dərclən kişini
Hönlür-hönlür ağlatdı.

PREZİDENTLİK DAVASI

Başlarda şöhrət havası,
Prezidentlik davası...
Ali mənəb idəyası...
Dağılır elin yuvası.

1996

Xalqın birliyini pozan,
Get, döyüşdə şöhrət qazan.

Bu taxt sənət taxtı deyil
Ki, olsun ömrü yüz min il.
Sən xalq! deyib ötmə dil-dil,
Ey gündə bir böhtan yazan!...
Get, Qarabağ döyüşündə
Şöhrət qazan!

“Əlif”ə “Bey” deməyən də,
İş bilən də, bilməyən də,
Elə deyir, mən də!.. mən də!..
Seçilməsəm düşəcək qan.
Hərə verir bir cür fərman.

Yazıq Millət!
Fağır Millət!
Çəkmişən, çəkirsən zillət!
Öz sahibin gələr əlbət!
Bu bəd əməlləri pozar,
Tarixinə şöhrət yazar.

DÜŞÜNCƏLƏR

Yaman dalğın halım olur,
Pərişan əhvalım olur,
Kədər necə zalım olur,
Dad bu millət kədərindən!

Mərd namərdə möhtac olur,
Dünya qopmur məhvərindən.

Biri bizə ot yoldurur,
Biri cibini doldurur,
Cahil düşməni güldürür,
Alim ölür qəhərindən.

1992

“Beylər” şəhərdə turp ekir,
Uca binaları sökür,
Şəhər ağasının şükür!
Xəbəri yox şəhərindən.

Evlərin özlü sökülür,
Çattaq divarlar tökülür...
Kimə nə var ki, kim ölür,
Satan yeyir bəhərindən.

Aldan-verdən baş açmayan,
Qazanc dalınca qaçmayan
Şairlərin vay halına!
Çoxları haqqın yoluna
Əfsus başı qarlı getdi,
Xalqa çatmayan səsindən
Yaman intizarlı getdi.
Mən də onlardan biriyəm,
Nə ölüyəm, nə diriyəm.

1996

YÜNGÜL ADAMLARLA

Yüngül adamlarla dostluq eyləmə,
Şərabla qızanda onların başı
Satır bir qədəhə dostu, yoldaşı,
Bir udum şərab ver, o qulun olsun,
Oynasın əlində futbol topu tək.
Tək şərab almağa bol pulun olsun,
O, sənin qarşında yer süpürəcək.
Çökəndə gözüne şərab dumanı,
Pozulur sərxoşun əhdi, peymanı,
Bir qədəh şərabə nəinki səni,
Satar o torpağı, ana vətəni.
Başı ayılanda bilecek nə var,
Ölümdən qorxuncdur yüngül adamlar.

1989

NİZAMİ

Nizami, sən neçə şah yola saldın,
Kamal dünyasının şahı sən oldun.

Yatır adsız, sansız adı "ulular",
Süfrəsi ləzizlər, cibi dolular.

Çoxdan unudulmuş o hökmürlər,
O şahlar, sultanlar, "ulu" xaqanlar.

İndi taxt da sənindir, tac da sənindir,
Ömrünü xalqına həsr edənindir.

Gəlir yüzillərin dalından bu səs:
Rahat yat ey adı, özü müqəddəs!

Sənət dünyasında ey şahlar şahı!
Nizami, ey fikrin böyük Allahı!

1990

FÜZULİ

Ey Füzuli, eşq dolu bir badəyəm,
Mən sənə söz mülkünə səccadəyəm.
Varmasam dərgahına, od almasam,
Kim bilər, kim dərk edə ki, mən nəyəm.
Ey məhəbbət mülkünün bir dənəsi!
Sultanı!
Şahı!
Dürü –
Dürdanəsi!
Olmuşam mən eşqinin divanəsi,
Yanmağa od axtaran pərvanəyəm.

1973

EY FÜZULİ

Ey Füzuli, bu pərişan dərdi – pünhan könlümü
Yandırıb odlara sən, neçün belə qan eylədin?

Mən sürüb qəm karvanım gəldim ki, sən eşq əhlisən,
Könlümü viran edib, sən bunca əfqan eylədin.

Gəlmişəm dərgahına, son qoy bu hicran ahıma,
Tez açıb qəm süfrəni sən mənə mehman eylədin.

Ey məhəbbət mülkünün sultanı, eşq peyğəmbəri,
Eşq, sənət mülkünü sən gül-gülüstən eylədin.

Gəlmişəm vəslin bulum, sən vəslinə əlçatmazın,
Sən mənə eşq taxtı üstə şah sultan eylədin.

Sən mənə bəxş eylədin ey pir, bu sərvət kanını,
Könlümün mülkünü o dəmdə çilçıraqban eylədin.

1994

FÜZULİNİ DİNLƏRKƏN

*Bir şairi biyqədir həzinəm, əgər ölsəm,
Mən təzkirə təhrir edəcəklər kafənim.*

Füzuli

Sən ayılı, ulduzlu bir asimansan,
Vüsalsan, həsrətsən, eşqsən, hicransan,
Dönüb bir ulduza könlümdə yansan,
Hər zərrəm nurunla işıqlanmazmı?

Qoy mənə yandırın bu odlu nəfəs,
Salsın öz sehrinə, bu sehrli səs!
Ey dost, xilasına çalışma əbə,
Eşqin dəryasında qər q olan azmı?

İstərim üz sürəm mən o dergaha,
Qatam öz ahımı, o çəkən aha,
Ərz edəm halımı o şahənşaha
Pervanə od görsə, oda yanmazmı?

Gündüzüm həmdəmi, gecəm yoldaşı,
Sən oxu, qoy axsın gözümlün yaşı.
Bu həsrət yolçusu, hicran sirdaşı,
Ah çəksə, ahından su da yanmazmı?

Füzuli eşqlə doludur sinəm,
Bu eşq zirvəsindən qoymayın enəm,
Bu ilahi eşqlə elə zənginəm...
Sərvət axtaranlar məni anmazmı?

1989

OXU, RƏŞİD

Rəşid Behbudova ithaf

Oxu, Rəşid!
Qışda dağlar açsın çiçək,
Oxu! Olaq elə həzin,
Elə kövrək,
Yaz buludu kimi dolaq,
İsti yağın yağış olaq.

Elə keçək özümüzdən,
Könlümüzün çəməninə
Şəh çilənsin gözümdən...

Xəyal xəyala calansın,
Ürəyimiz havalansın,
Sönmüş ocaqda od yansın,
Kül altında "qor" közərsin,
Xəyalımız Gül bağlarında gül dərsin.

Oxu! Şimşək kimi çaxaq,
Həsrət bəndlərini yıxaq,
Ürəkdə seller çağlasın,
Yarpaq tökmüş könlümüzün
Gülləri qönçə bağlasın...
Bülbüllər gəlsin bu bağa.
Oxu, Ələsgər dililə:
Səni yetirən torpağa,
Səni böyüdən bu xalqa
Olsun canımız sadağa.

1989

MƏHƏMMƏD ƏMİN RƏSULZADƏNİN ƏKSİ QARŞISINDA

Üzündə xalqının böyük kədəri,
Xəyalında vətən xatirələri
Öldü yurdumuzun igidi, əri,
Qəbri qazılmadı öz torpağında.

Azərbaycan! – dedi o son nəfəsdə,
Bir xalqın həsrəti vardı bu səsdə,
Üçrəngli bayrağı başının üstə
Öldü, o müqəddəs söz dodağında.

Ruhuna min rəhmət, Məhəmməd Əmin!
Yurdu qurtarmağa etmişdin əmin.
Apardın könlündə bu elin qəmin...
Yurdun dar günündə, yaman çağında.

Zamanın nə qanlı hökümləri var!
Könlümün inləyən çox simləri var...
Adını çəkməyə yoxdu ixtiyar.
Türksən, rahat yat sən türk torpağında
Ruhun pərvaz etsin cənnət bağında.

1990

FİRUDİN BƏY KÖÇƏRLİYƏ

Başına tuşlanan düşmən xəncəri
Xalqının qəlbinə tuşlandı sənin.
Bu müdhiş ölümün acı xəbəri
Sağalmaz dərdir bizim vətənin.

Sinəmiz ocaqdır, sönmür məşəli,
Yandıqca gur yanıb, yandırır bizi.
O xəncər vuranın qurusun əli!
İllər var göynədir ürəyimizi...

O müqəddəs qanın tökülən yərə
Ruhlar hər zaman səcdəyə gəlir...
Dözməyib şair də bu bəd xəbərə,
Gündə neçə dəfə dirilir, ölür.

1954

HEYDƏRBABA, ŞƏHRİYARIN NECƏ OLDU?

Heydərbaba, Şəhriyarın necə oldu?
Niyə dövrən xalqımızla gec oldu?
Ayrılmazdıq, iki yandan güc oldu.
Paralanmış torpaq ağlar, el ağlar.

Yaman olur dərd ürəyi oyanda,
Biz bu yanda ağlarıq, siz o yanda.
Sənətkarı el məzara qoyanda,
İnsan nədir, kürək ağlar, bel ağlar.

Ürəyimdə neçə dərdin dağı var,
Günlərimin qarası var, ağı var.
Şəhriyarın necə oldu, a dağlar?
Bu ölümə göy kişnəyər, sel ağlar.

Heydərbaba, Şəhriyarın necə oldu,
O şöhrətin, o vüqarın necə oldu?
Özü demiş, "görüşmədik, gec oldu"
Bülbül öldü, gülüstəndə gül ağlar.

ÖLMƏ, MƏDİNƏ, AMANDI!

Şairə Mədinə Gülgünün əziz xatirəsinə

Ağaclar bağlayıb puçur,
Alçalar ağ çiçək açır,
Durnalar Təbrizə uçar,
Ölmə, Mədinə, amandı!
Şairə ölüm yaraşmaz,
Yaraşmaz, gülüm, yaraşmaz!
Şair eldən ayrı düşməz,
Ölmə, Mədinə, amandı!

Dumandır dağlar tək başı,
Eli qərq edən göz yaşı,
Tək qoyub getmə Balaşı,
Ölmə, Mədinə, amandı!

Dur novruz süfrəni bəzə,
Misraları düzə-düzə,
Dur gedək doğma Təbrizə,
Ölmə, Mədinə, amandı!

Aç gözünü, belə yatma,
Oğul-uşağı ağlatma,
Ulduz kimi doğdun, batma!
Ölmə, Mədinə, amandı!

Ey qəlbi həsrətlə dolu,
Təbrizin açıldı yolu,
Ölmə deyir Azəroğlu!
Ölmə, Mədinə, amandı!
Ölmə, Mədinə, amandı!

SAZ, SÖZ QALANDIR

Ürəyim yaman dolubdur,
Bülbül ölüb, gül solubdur,
Dedilər, Əmrah ölübdür
Dedim, yalandır, yalandır!

Abdi-müğənnisi elin
Öldü, göz yaşımı silin!
Səsi gəlsin "qonçəgülün"
Könlüm talandır, talandır.

Ölüm şərbətini içdi,
İşıq Sıraclıda köçdü,
Mən demirəm, dünya heçdi,
Saz, söz qalandır, qalandır.

Qəm, xəncərin qalsın qında,
Qoy dincəlsin bu çılgın da,
Ürək, məni qəm dağında
Gəl, az dolandır, dolandır!

Mirvarid, gəl batma qəmə,
Ölüm aman vermiş kimə?
Vur mizrabı sarı simə,
Aşıq, amandır, amandır!

Dünya fani, biz köçəri,
Saz, söz qalandır, qalandır!

1993

BÖYÜK HÜSEYN CAVIDƏ

Varlığı həqiqət, yoxluğu yalan,
Cavid! Ey ustadlar ustadı olan –
Bizi çox saxladın intizarda sən,
Bilmədik hardasan, ustad, harda sən?
Qaldın illər boyu qışda, qarda sən.
Yat, dincəl qoynunda Nəqşi-cahanın!
Vətən torpağında qızıışsın canın.

Səni çox axtardıq şamla, çıraqla,
Bağlı qapıları açarlar haqla.
Şükür ki, qovuşdun doğma torpaqla!
Hökmü dəyişkəndir dövrün, zamanın.

Şairi əzizdir hər bir millətin,
Dizi bükülməyib heç həqiqətin.
Sözü məhkum etmək çətindir, çətin!
Sən öldün, yaşayır şöhrətin, şanın.

Bəzəsin qəbrini vətən gülləri,
Sənə layla çalsın bahar yelləri,
Qurtardı şairim, həsrət illəri,
Bağlandı yolları acı hicranın.

Ellər görüşünə gəlib, ey ustad!
Sənin necə ruhun olsun daha şad,
Sənə bütün millət olubdur övlad
Adın şöhrətidir Azərbaycanın!

1982

MÜŞFİQİ ÖLDÜRDÜLƏR

Müşfiqi öldürdülər
Qarlı bir qış səhəri
Dan yeri söküləndə
Buzlu qarın üstünə
İsti qan töküləndə
Lərzəyə gəldi torpaq...
Tükü də tərpənmədi
Güllə atanın ancaq –
Çaxmağı bir də çaxdı,
Çaxdı o qansız, alçaq.

Şair ölümədən qabaq
Buludlu qış göyündə
Açılan sübhə baxdı,
Ölüm necə yaxındı...
Həyat necə uzaqdı...
Doldu pərişan gözlər...
Hayqırdı:
– Ey alçaqlar!

Şairi öldürməzlər!
Şairi öldürdülər
Ancaq əliqanlılar
Sübhün gözəl çağında,
Öz doğma torpağında.
Bu gülləni atanın,
Bu fərmanı verənin
Qoy adı bəlli olsun!
Onları lənətləyək,
Bizə təsəlli olsun.

Güllə xəlvət atıldı,
Səsi illərə çatdı.
O güllənin zərbəsi
Xalqımızı illərlə
Nəsil-nəsil ağlatdı.

SƏN KÖRPƏSƏN

Sən körpəsən, mən yaşlı,
Ömrüm baharlı, qışlı,
Məni işdən qoyubsan
Sən ey xumar baxışlı.

Qurbanam gülüşünə
Çətin çıxan dişinə,
Mən piyada gələrəm,
Çağırısan, görüşünə.

Sən əlimi tutursan,
Əlim şumlanmış tarla,
Sən qönçəsən, buçursan,
Gəlmisən ilk baharla.

Sən bənövşə qönçəsi,
Güllərin ən incəsi,
Sən sübhün al şəfeqi,
Mən qarlı qış gecəsi.

1981

Sən sübhün ilk işığı,
Ömrümün yaraşığı,
Gül, gözünə qurbanam,
Gözlərimin işığı.

Gözlərin qara gözlər,
Baxırlar hara gözlər?
Bir gün səni görməsəm
Çəkillem dara, gözlər.

Xumar gözün açıldı,
Evimə nur saçıldı,
Könlümdə illər tikən
Qəm sarayı uçuldu.

Baxırsan, dərinə bax!
Bu "kövşən" yerinə bax!
Könlümdə min yara var,
Sən təkə birinə bax!

Beş ayına girenim,
Mənə həyat verənim,
Sən əsam ol, mən qoca
Gəlim, sənə dirənim.

Dünyanın işinə bax,
Yazına, qışına bax,
Çəkdiyi ağır yükə
Nənənin yaşına bax!

1991

Nənəmiz, babamız yurd salan yerdə
Dolaşmaq qismətim olarmı bir də?
Çaxan şimşəklərdən od ala canım,
Burda bir il keçir mənim hər anım.

Başımın üstünü kəsibdir azar,
Görək bundan sonra tale nə yazar?

Hüseyn, dağlara yolun düşəndə,
Dağlar mənə səndən xəbər aldımı?
Ürəyim titrəyir dağlar deyəndə.
Görəsən, görüşə güman qaldımı?

1982

CAVADIM

Nəticəm bir yaşlı Cavada

Dedik: – Hələ tezdir!
İnadla gəldin,
Uçdun bu dünyaya
Qanadla gəldin.
Üzün-süd qaymağı,
Xilqətin-mələk
Bəxşeyiş verirəm
Söylədi fəlek
Bu tifi sizə.
Doğdun günəş kimi
Taleyimizə.
Üzü gül,
Dodağı gülüşlüm mənim!
Ay xumar baxışım,
Süd dişlim mənim!
Səsin-musiqidir,
Nəfəsin – ətir.
Evimizdə körpə
Bir bülbül ötür.
Gəl qoca köksümə,
Laylanı çalım,
Başına dolanım,
Dərdini alım!
Gəl, körpə əllərin
Saçımı yolsun,
Sakit otağıma
Qəhqəhən dolsun,

Parlaq gözlərində
Ağıl işığı,
İnsan ağlı açır
Hər dolaşığı
Xalqına oğul ol,
Anana dayaq
Gözləri ay ağıl işıqlı UŞAQ!

1991

ABŞERONUN ADAMLARI

Abşeronun əjdahası küləklər hərdən
Oyananda nəritisi dağları dəlir.
Elə bil ki, qisas alır o yerdən, göydən
Bağ-bağçaya divan tutub sonra dincəlir.

Axır yerdə qırçın-qırçın qum ləpələri,
Qum yeriyr... Dündüz olur qum təpələri,
Qum altında qalır evlər, uca hasarlar,
Bağ-bağçalar, qarağaclar, boyu çinarlar.

Soyuyanda bu vəhşinin qəzəbi, kini,
Yorğun torpaq, yorğun dəniz alır dincini.
Yaralanmış yarpaqları sıgallayır gün.
Dalır dərin bir sükuta hər yan büsbütün...

İnsanlar da çıxır yenə bağa, bostana,
Haldan düşmüş ağacları gətirsin cana.
Qış tufanla, yay qızmarla durur üz-üzə,
Yüzillərlə davam edir bu mübarizə.

Abşeronun adamları qızgın kürədə
Əridilmiş, bərk döyülmüş dəmirə bənzər,
Tufanlara qalib gəlib, buna görə də
Torpağını təzə-təzə bağlarla bəzər.

Tezlik ilə Xəzrinin də, qarayelin də
Qanadları бүkүlүcөк onun əlində.

1978

HƏYAT MÜƏLLİMİM

Anam – həyat müəllimim,
Sən doxsanı,
Mən yetmiş ötürmüşəm.
Yaşadığım illər boyu
Ağır yüklər götürmüşəm.
Namərdlikdən başqa mənim
Bu yükümdə nə desən var.
Yükümü açan insanlar
Deyəcəklər:
Bu rəhmətlik
Nə dözümlü,
Övladcanlı,
İstiqlanlı,
Məhəbbətli insan imiş,
Dünyada həm sevinc görmüş
Həm qəm yemiş...
Nə sevincinə öyünmüş,
Nə qəminə bir "uf" demiş.
Ona üstün gələndə qəm,
Köməyinə çatmış qələm.
O şadlıq bəxş eləmişdir
Ona kədər bəxş edəndə,
Dönə-dönə.

Ana! Ana!
Sən özün də ömür sürdün
Yana-yana...
Bu dözümlü,
Bu şefqəti,
Məhəbbəti
Miras verdin övladına.
Yaşı doxsana çatamı,
Torpaq altında yatamı!

1985

HEÇ İGİD YOLSUZ OLMASIN

Vətən oğulsuz olmasın silsiləsindən

Fəhlə oğul!
Şanlı əmək cəbhəsinin
İlk yolçusu sən olmusan,
Sən yaradıb, yaşatmaqçün doğulmusan.
Əzminə,
İqtidarına!
Əllərinin qabarına qurban olum!

Gənc tələbə!
Gəncliyinə, qeyrətinə,
Haqq istəyən millətinə qurban olum!

Kəndli oğul!
Bar-bəhrəsi süfrəmizə bəzək olan,
Şan-şöhrəti zəhmət olan, əmək olan,
O arzuna, diləyinə,
Sarı buğda çörəyinə qurban olum!

Zəngin vətən torpağının
Çırağını yandıranlar,
Haqq işində mərd duranlar,
Bizim qeyrətli cavanlar!
Heç igid yolsuz olmasın,
Qanadsız, qolsuz olmasın,
Vətən oğulsuz olmasın!

FANİ DÜNYA

Hanı Üzeyir, musiqinin sərkərdəsi?
Hanı Bülbül, Çənlibəldən gelə səsi?

Hanı Cavid, millətin Kahin oğlu,
Böyük sənət dünyasının şahin oğlu,
37-nin qurbanı Cavid hanı?

Hanı bizim dan ulduzu
Əhməd Cavad
Şeirimizin qəndi, duzu
Əhməd Cavad,
37-nin qurbanı böyük şair
Əhməd Cavad.

Hanı Müslüm Ərəbzəngi qılınc çala?
Hanı Cəfər, səhnəmizə bezək ola?

Hanı Vurğun, kürsülərə sinə görə?
Səsi düşə uzaq-uzaq ölkələrə.
Bu sənətə bütün xalqlar vurğun ola,
Ürəklərə Azərbaycan eşqi dola.

Hanı Müşfiq, çağlaya dağ çeşməsi tək,
Təbi coşqun, qəlbi kövrək,
37-nin qurbanı, ömrü gödək?

Hanı Rəsul, o kəsərli sözlər hanı?
Ağıl dolu, işıq dolu gözlər hanı?
Qəlbindəki o sönməyən odlar hanı,
Gözlər hanı?

Hanı Nigar, bir söz deyə nigarana?
Çağırırəm yana-yana:
Şair ana! Şair ana
Səs ver səni çağırana!

Hanı bizim o qəhrəman Süleymanlar
Süleyman taxtı üstündə cüt otura indi onlar?
Hanı bizim Əhməd Cəmil?
Şəri, sözü, qəlbi incə,
O istedad, o təfəkkür,
O düşüncə?

Hanı cavan Böyükağa
O təzəcə açan qönçə?
Yaşasaydı, millət üçün,

Sənət üçün yaşayardı,
Zirvəsi buluda dəyən
O dağlara oxşayardı.

Hanı Adil, hanı Ənvər,
Bizim vətən bülülləri?
Dünya elə sehirlidir,
Açmaq olmur bu sirləri.

Hanı bizim millətcanlı,
Xan ünvanlı,
Məmmədخانlı
Ənvər hanı?

Hanı Əli Vəliyevin
Sərrast vuran söz güllesi?
Neçə-neçə bədəsilin susa səsi.

Hanı bizim Fərman Kərim –
O yurd dərddli,
Ömrü yanı?
Ağlar Vədinin dağları.

Hanı bizim sözü şirin, xətri əziz,
Hanı o Həsətli Əli Tudəmiz?

Hanı dövrə o üsyankar Eldar Baxış?
Kürsülərdən azadlığa deyə alqış.

Hanı Mehdi, o sənətin keşikçisi,
Kürsülərdən gəlmir səsi?

Hanı bizim Tofiq Bayram?
Hey gurlaya mavi ekran...

Hanı elin dürdanəsi,
Şəri mirvarid danəsi
Hüseyn Arif tərənəsi?

Xalqa miras qoyub elmin, sənətin
Mirzə İbrahimi getdi millətin –
Qanlı doxsan üçün son baharında,
Alim rahat yatsın qoy məzarında!
Adına min rəhmət!
Ruhuna hörmət!

Hanı Ordubadi, o “qılnc qələm”?
O böyük ustadı unutmaz ələm.

Hanı Seyid Hüseyn, o söz sərrafı?
O qələm sahibi, safların safı?

Hanı Salman Mümtaz, Cəmənzəminli?
Oldu xalqımızın düşməni kinli.

Hanı Əbülhəsən, “dünya qopdu”...
Yoxdur xəbəri deyəsən?

Cəlal Məmməd, o xeyirxah insan hanı
O saf, təmiz vicdan hanı?
Hanı Qaşqay, yer altını görə alim?
Yerin sirli qatlarından
Bizə xəbər verən alim?
Öldürdülər məhbəslərdə Əli Nazimi,
Unutmamış, unudarmı eli Nazimi?

Hanı bizim Əli Kərim
Qız həyalı o sənətkar?
Özü əfsus cavan getdi,
Poeziyası qaldı bizə bir yadigar.

Hanı Osman Sarıvəlli?
Bizə milli poeziyası bir təsəlli.

Hanı Rəhim, rəhm etmədi ona ölüm?
Ölüm vardır, ölüm ki,
Ölümü də oldu zülüm.

Hanı coşqun, vətəncanlı Xəlil Rza?
Qəsbkarın qəsb hökmünü poza-poza
Qəsbkara ölüm yaza.

Hanı bizim o Kürçaylı Əliağa,
Qələmindən şər inciləri yağa?!

O xilqəti nəcib, sadə,
Hanı təvazökar şair
Əziz Qasım Qasımzadə?
Hanı o İsmayıl Şıxlımız
O, ürəyi işıqlımız.
Hanı İlyas, səhnəmizin bər-bəzeyi
Nurlu sənətkar ürəyi?

Hanı İsa İsmayıl, o nəcib insan?
İllər keçsə çıxmaz yaddan.

Hanı Gülgün Mədinəmiz?
Səyyah olub qəm dağında
Azəroğlu gəzər onun soracağında.

Hanı Tofiq Mütəllibin incə ruhu
Hara uçdu?
Bizim sənət dünyamızdan
Bu nə yaman köçhaköçdü?!

Kənan oğlu Yusif kimi
Tanrı gözəl yaratdığı
Çətin dövrəyə atdığı
Vurğun oğlu Yusif də
Aldı bizdən.
Bu itkinin ağrısını
Kim çıxardar qəlbimizdən?!

Bu Mirvarid Dilbazi də,
Bu el dərdli, el qızı da,
Bu gün, sabah gedəcəkdir.
Görən onu bu millətdən
Kim necə yad edəcəkdir?
Alimlərin, şairlərin, igidlərin
Hanı dünya?
Fani dünya!
Fani dünya!

XİLASKAR

*Dünya şöhrətli onkoloq cərrah
Əhliman Əmiraslanova ithaf*

Nə adi insansan, nə adi cərrah,
Səni mələklərin qanadlarında
Xilaskar göndərib bizimçün Allah.
Adi əl deyildir sənin əlin də;
Bu əl insanları vaxtsız ölümdən
Qurtaran əldir.
Ey alim!
Ey ustad! Neçə on ildir
Xilaskar tanıyır səni çox eldə
Ölümün cəngindən çəkib aldığı
Yazıq insanlar.
Kim bilir: bəlkə də neçə ölkədə
Yenə də yolunu gözləyənlər var.
Qadın olmasaydım tutub əlindən
Amansız ölümün gözünü tökən
Mən o barmaqları öpərdim bir-bir.
Onların zərbilə mənsiz qapandı
Bakıda adıma yazılan qəbir.

1998

NƏVƏM LALƏYƏ

Laləsiz bağı yanıq
Bir yetimi-zarəm mən.

Laləsiz keçsə günüm
Dil tutub ağlaram mən.

Laləsiz lələ kimi
Bağrımı dağlaram mən.

Laləsiz tufan olub,
Sə kimi çağlaram mən.

Laləsiz dərmanı yox
Dərdlərə düçaram mən.

Laləsiz zarı-pərişan
Necə naçaram mən.

Laləsiz Mirvaridin
Yerdə ayağı durmaz,

Yaralı bir quş olub
Göylərə uçaram mən.

1995

ANAMIZA ANA DEYƏN

Mərmərin canı olsaydı,
Hər qəlpəsi qopan zaman,
Ağrısından, acısından,
Ovulardı, tökülərdi,
Toza, çinqıla dönərdi.

Sən isə:
Canlı mərmərsən.
Qəlpə nədir,
İrağ olsun, bir yanını qopartsalar,
Nə ufl deyər,
Nə də yolundan dönərsən.
Təkcə çatılar qaşların,
Bir az daha dərinləşər
O ağıllı baxışların.
Gənc alnına,
Bir vaxtsız da qırıq düşər,
İztirabdan o da:
Elə dərinləşər...
Dərinləşər...
Və bu qədər.

Ömrüm, günüm,
Anamıza bir oğul da verdi illər.
Oğul bildi səni ellər.

Mənsə elə düşünürəm:
Hələ də sən –
Anamıza ana deyən,
Xalı üstə iməkləyən,
Qumral saçlı
O körpəsən.

1978

ANA YADİGARİ

Anamıza ana deyən oğula

Sükutun sehirli pıçıltıları
Döyüntü səsiydi ürəyimizin,
Sənin sifətində gənclik vüqarı
Qaranlıq gecədə şimşəkdi gözün.

Həsərət qaranlığı ümid işığı
Bir də ki gəncliyin öz yaraşığı –
Sənə bir gözəllik vermişdi ki sən –
Özün xəbərsizdin gözəlliyindən.

Otaq səssiz idi, susmuşduq biz də
Susmuşdu dərdimiz, sevincimiz də...
Bizi bir sehirbaz dar mıxa çəkib
Hərdən üstümüzə alovlar töküb
Hərdən də bir sərin su çiləyirdi.
Sənin gözlərinə gah zülmət çöküb
Gah da dodaqların gülümsəyirdi.
Mən sənə baxırdım, sən barmağında
Parlayıb yanan o yaqut daşına,
Bəs niyə baxmadın, ey qəlbi incə,
Gözümde parlayan həsrət yaşına?

Ana həsrətinin kədər dumanı
Sənin də gözünü buludlandırdı.
Ana yadigarı bu yaqut daşı
Xatirə oduna bizi yandırdı.

1965

AZƏRBAYCAN QIZIYAM

Ürəyi vətən dağlı,
Günü qaralı, ağılı
Gəncəli, naxçıvanlı,
Qazaxlı, qarabağlı
Ağdamlı, lənkəranlı
Azərbaycan qızıyam!

Köküm ulu torpaqda,
Haqqın yolu torpaqda,
Fikrim, hissim, xəyalım
Daim haqqı sormaqla
Azərbaycan qızıyam!

Qırğınlar, qanlar görmüş,
Qanlı dövrənlər görmüş,
Xalqımızın cəlladı
Zalım insanlar görmüş
Azərbaycan qızıyam!

Əslim – Dilbazılərdən
Mərdlər böyüdən yerdən,
Südəm mələk südüdür,
Sərvətim nəğmələrdən –
Özüm də Dilbaziyəm
Azərbaycan qızıyam!

1994

KARVAN YOLU

Dünya ulu dünyadı,
Dərdlə dolu dünyadı,
Milyon-milyon illərin
Karvan yolu dünyadı.

Birimiz karvanbaşı,
Birimiz qala daşı,
Birimiz bu dünyanın
Kədərli vətəndaşı,
Silinməyən göz yaşı...
Qəmi, fəryadı olduq,
Birimiz ərköyünü
Birimiz şadı olduq.

Dünya karvan yoludur,
Yol zəvvarla doludur,
Biri cənnət bağına,
Biri şöhrət dağına,

Biri qəm torpağına
Yol gedir bu karvanın.
Qoca pir! Harayadır
Bəs sən öz ünvanın?

1988

FİKİRLƏRİN ÜMMANINDA

Mənim yoxdur oğullarım,
Banklarda saxlanı pullarım.
Yoxdur mənim əmim, dayım,
Var tələdən çox qəm payım;
Ömrüm – ömürlərə calaq:
Biri – efəl,
Biri – qoçaq,
Biri – sağlam
Biri – naçaq

Qalanı da körpə uşaq
Fikirlərin ümmənində
Qərq oluram çox gecələr,
Kirpiklərim qapanmayır
Sübhə qəder...
Can nəvələr!
Nəticələr!
Təhsillər pullu olanda,
Pulsuzlar dərindən qalanda,
Cəhl qələbə çalanda,
Pulsuz uşaqların halı,
İstedadların iqbali
Nə olacaq?
Hansı təbib,
Hansı loğman
Sağaldacaq bu illəti?
Bəs onda kim tanıyacaq
Nəsli təhsilsiz milləti?

1999

ÜRƏYİMDƏ BİR QARABAĞ QƏMİ VAR

Ürəyimdə bir həsrətin qəmi var,
Elə qəmdir, heç bir qəmə bənzəməz.
Ürəyimin bir pərişan dəmi var,
Elə dəmdir, heç bir dəmə bənzəməz.

Sünbülünə yangın düşmüş zəmiyəm,
Qəm selində bir qərq olan gəmiyəm,
Qəm üstündə köklü kaman simiyəm,
Elə simdir, heç bir simə bənzəməz.

Aman Allah! Könlümdəki nə qəmdir?
Bu qəm deyil, taleyimdən sitəmdir.
Xeyallarım indi mənə həmdəmdir,
Heç bir həmdəm bu həmdəmə bənzəməz.

Biləmmirəm bu nə aydı, nə ildi,
Göz yaşlarım kirpiyimdən süzüldü,

Əlim əldən,
Elim əldən üzüldü.
Bu matəmim bir matəmə bənzəməz.

Hər bir günün yaxşısı var, nəsi var,
Ürəyimdə bir fəryadın səsi var.
Bu fəryadın həm zili, həm pəsi var,
Bəmi zilə,
Zili bəmə bənzəməz.

Gah gülümsər, gözüüm, gah da qan ağlar.
Hey dil tutub, ürək ağlar, can ağlar,
Ürəyimdə bir Qarabağ qəmi var,
Vətən qəmi heç bir qəmə bənzəməz.

1989

MƏNİ FİKİRLİ GÖRSƏN

Məni fikirli görsən
Demə ki, bir qəmim var.
Mən vəcd aləmindəyəm,
Əlimdə qələmim var.

Məni fikirli görsən
Demə ki, möhnətdəyəm.
Sükutuma toxunma!
Xalqımla söhbətdəyəm.

Əynimi sadə görsən
Demə kasaddır əlim.
Mənim başqa geyimim,
Bəzeyim var, gözəlhim!

Süfrəmi sadə görsən,
Utanma nemətlərin
Orda az-çoxluğundan.
Sənin nə xəbərin var:
Qələm sahiblərinin
Mənəvi toxluğundan.

1997

AĞLAMA, SEVDAM, AĞLAMA

*Alim, yazıçı Mirzə İbrahimovun ölümünə
ağlayan qızı bəstəkar Sevdə xanıma*

Ağlama, Sevdam, ağlama!
Bu gedən elin oğludur.
Yaram üstə köz bağlama,
Ürəyim dərtdə doludur.

Mən ildırım vurmuş dağam,
Ağacdakı son yarpağam,
Qoyma yağış olub yağam
Ağlama, Sevdam, ağlama!

Göz yaşın qəlbimə axdı,
Sinəmdə şimşəklər çaxdı,
Xalqımızın qəmli vaxtı
Ağlama, Sevdam, ağlama!

Vətəndə göz yaşı axır,
Sənə yaşlı gözlər baxır...
Hər evdən bir şəhid çıxır.
Ağlama, Sevdam, ağlama!

O ustad millətdən getdi,
Elimdən, sənətdən getdi,
Ölüm haqdı, həqiqətdi.
Ağlama sevdam ağlama!

Bəşeridir bil bu qırğın,
Əllisində getdi Vurğun.
Ata xidmətində yorğun
Ağlama, Sevdam, ağlama!

1993

KƏDƏRLİ ŞAİRLİK YOLUNU SEÇDİM

Bir təpə üstündə evimiz vardı,
Baharda dövrəsi çiçək olardı.
Çiçəklər içində bir yaz günündə,
Təkcə oturmuşdum evin önündə.

Yaz yeni girmişdi, səhər günəşi
Çəmənlər üstünə şəh ələyirdi,
Sanki qulağımda bütün təbiət
İlahi nəğmələr bəstələyirdi...
Mən onda uşaqdım, nadinc, balaca,
Otlar qalxmışdı boyumdan uca,
Torpaq elə isti, elə yumşaqdı,
Sanki mənim kimi o da uşağı.
Ot təzə, çiçəklər ləpir-ləpirdi,
Günəş məst torpağı öpür-öpürdü,
O da mənim kimi xəyalpərəstdi,
Mən ondan, o isə günəşdən məstdi.
O bahar səbhündə, o gözəl gündə,
O isti torpağa qoydum üzümü,
Mavi səbh göyünə dikdim gözümü.
Birdən heç bilmirəm mənə nə oldu,
Ətrafım yeddi rəng işıqla doldu...
İşıq sələ dönüb qəlbimə axdı...
Üzüme qanadlı bir mələk baxdı.
O, mənə bir kağız, bir qələm verdi,
O gündən həm şadlıq, həm də qəm verdi.
Orda ilk şerimi deyib, unuttum,
O sehirli gündən bu günə qədər,
Kədərli şairlik yolunu tutdum.
Mən xalq kədərile elə zənginəm,
Qəm xəzinəsidir açarsız sinəm.

1993

HANI

Hanı o ürək ki, onu duyaydım,
Hanı o nəğmə ki, ona uyaydım,
Hanı o çəməni ki, çiçəklərindən
Başıma solmayan bir tac qoyaydım.

Bizim dağ ətirli küləklər hanı?
Kasası şəh dolu çiçəklər hanı?
Məni uçuşlara qanadlandıran
O şirin arzular, diləklər hanı?

Hanı indi mənim o nəğmələrim?
Hanı o çəməni ki, gülünü dərim.
Gülşən o gülşəndir, çiçəklər hanı?!
Nə tez gəldi ömrün bu qış tufanı?!

1979

HARDASINIZ

İlk qar çiçəyini dərdiyim günlər,
Ana nəvazişi gördüyüm günlər,
Uşaq ürəyimi cücərən ota,
Oyanan torpağa verdim günlər
Hardasınız siz?

Baharda çiçəyə bürünən bağlar,
Zirvəsi dumanlı görünən dağlar,
Səsim, ünüm, əlim yetməyən çağlar
Hardasınız siz?

Doğma yuvalara qayıdan quşlar,
Damlası işıqlı yağın yağışlar,
Ocağı nəğməli payızlar, qışlar
Hardasınız siz?

O kənd məktəbinə getdiyim günlər,
Sünbüllər içində itdiyim günlər,
Dən olub tarlada bitdiyim günlər
Hardasınız siz?

1980

OLMASA

Ocağın odu olmasa,
Kişinin adı olmasa,
Evin fərhadı olmasa
Belə qapını kim açar?

Kişi hər gün yeyib-yatsa,
Yuxuda ömür uzatsa,
El içində adı batsa,
Arvadı evindən qaçar.

Ər olan işdə ər olsa,
Təxəllüsü hünər olsa,
Sözü şirin, şəkər olsa
Qapısını bəylər açar.

Arvadı qeyrətsiz olsa,
Kobud, nəzakətsiz olsa,
Qonağa hörmətsiz olsa,
O evdən bərəkət qaçar.

Kişi igid, nərsə olsa da,
O, ər oğlu, ərsə olsa da,
Şaha bərabər olsa da
O arvadla olar naçar,
O evdən bərəkət qaçar.

O QIZI TANI

Bir zaman səninçün məftun ürəyim
İndi cıncıl olmuş daşa oxşayır.

Uçuşda gördüyün "sevgi mələyin"
İndi tək qanadlı quşa oxşayır.

Ürək uçmaq istər, qanadlar hamı?
Hamı cavanlığın o asimanı?
Hünərin var indi qoşa hörüklü
Qızı əvəz edən qocanı tanı!

1994

1992

DƏNİZİ FƏTH EDƏNLƏRİN

Saçlarımda qar,
Könlümdə bahar,
Sinəmdə ağrılar...
Çağır:
Günəş, dəniz,
Sevdiyim sahillər məni.
Enirəm ağrılı,
Arzulu ürəyimlə
120 pilləni...
Arzu-ağrıdan qüvvətli,
Ağrı-divlərdən heybətli...
Ağrıdan yanan,
Arzudan qanadlanan
Ürəyimlə
Saya-saya pillələri,
Gedirəm görməyə Xəzəri.
Başqa dənizlərə bənzəmir Xəzər.
Gedirəm Xəzər kimi coşmağa,
Dənizi fəth edənlərə
Nəgmə qoşmağa.

1992

BƏNÖVŞƏNİ DƏRMƏDİM

Avey dağım, bənövşəni dərmədim,
Kəkötünü dərib, günə sərmədim.
Saçlarımda səhər şəhi görmədim,
Yaxın yollar mənə uzaq olubdur.

Yarpaqlandı Karqayanın meşəsi,
Ayrılıqda sındı könlüm şüşəsi,
Qərblərin ağlamaqdır peşəsi,
Göz buludlu, ürək dağ-dağ olubdur.

Göy söyüdlər suda darar telini,
Yasəmənler açıb indi gülünü.
Fikrim gəzər ata-baba elini,
Ayrılıq ömrümə ortaq olubdur.

137

136

Fikrim gəzir o aylarda, illərdə,
Gül yarpağı açıq coşqun sellərdə.
Mən bilirəm indi bizim ellərdə,
İsti aran sərin yaylaq olubdur.

Baş yastıqda, gözümlə qalıb tavanda,
Mən burada, uşaqlığım o yanda.
Yaman olur dərd üreyi oyanda,
Könlüm qəm əlində dustaq olubdur.

1989

DAŞLARDA İZİNİZ VARMI

Avey dağın kəklikləri,
Görüşmədik çoxdan bəri.
Bu ətirli yaz səhəri
Mənə bir sözünüz varmı?

Səsiniz düşübdür kəndə,
O kəndin qızıyam mən də.
Axtarıram hər gələndə
Daşlarda iziniz varmı?

Uşaqlığım sizə bağlı,
Saçlarım qaralı, ağlı,
Ayrılıqdan köksü dağlı
Uzaqda qızınız varmı?

1970

YAMAN NİGARANAM AZƏRBAYCANDAN

Torpaq da,
İnsan da yorulub qandan,
Alıb dövrümüzü düşmən hər yandan,
Yaman nigaranam Azərbaycandan.
Səsim qəsbkara çatmayan mənəm!

Uşaqlar ac qalıb, qocalar miskin,
Gəlinlər, qızlar da bəxtindən küskün.
Abad qapıları kəsibdir pis gün.
Milletin dərdilə yatmayan mənəm!

Kimi milyonçudur, kimi ac, yoxsul,
Cahil ağa olub, alim dərdə qul,
Həyatım bir qəmli nəğildir, nəğil...
Dərdimi dərdlərə qatmayan mənəm!

Çıxarıb qılıncı düşmənlər qından,
Qəsbkarlar doymur ölümədən, qandan,
Yaman nigaranam Azərbaycandan,
Gülləni hədəfə atmayan mənəm.
Sənə hədəf olsun, ey vətən, sinəm!

1996

KİŞİLƏR

Ev tikdi, bağça saldı
Quru yerdə bir kişi.
Qurub, yaratmaq oldu
Daim onun verdişi...

Günün günorta çağı
Qonşu yuxudan durdu,
Xeyli dinməz oturdu...
Əsnədi bir xeyli vaxt
Gərnəşdi tənbel-tənbel...
Qışqırdı: – Hardasan, baxt?!
Keçdi, getdi xeyli vaxt...
Durdu işə başladı,
Qoydu bir evə təməl.

Ancaq bir az işlədi,
Düşdü həvəsdən kişi,
Yedi, uzandı, yatdı...
Yarımçıq qoydu işi.

Ömrü boyu ev tikib,
Bağ salana küsəndi.
Bunu siz deyın indi:
Bu nə sayaq kişidir?
Qurub, yaratmaq baxtın,
Yoxsa onun işidir?

1986

ÖLÜMLƏ ÜZ-ÜZƏ DURDUĞUM ANLAR

Bilirəm Lalənin ürəyi mənsiz
Buludlu göy kimi tutqun olacaq.
Qəm yeyib, o qəlbi kövrəyim mənsiz,
Məni göz yaşıyla yada salacaq.

Cəvahir körpədir, hələ uşaqdır,
Ağlayıb, ağlayıb yorulacaqdır.
Töküb yağışını o qumral gözlər
Bulaq suyu kimi durulacaqdı.

Bilirəm anacaq məni hər anda,
Xatirəm lap yetim olacaq onda.
Onu bu dünyada sevib dərinədən,
Dünyanın tükənmez kədərələrindən
Qoruya bilməkçün odda yanmağa
Əbədi buzluqda qalıb donmağa
Hazır olan, geri dönməyəcəkdir.
Ana şikəst olsa, o şikəstin də,
Nəfəsi övlada yenə köməkdir.

1979

QƏM OYDU QƏLBİMİZİ

İncə ruhlu Məilə Muradxanlıya

Sənə gülüş yaraşır
Gül, könlümüz açılsın!
Dünya qəmlə uğraşır
Gül, şərbətlər içilsin!

Gül, ey incə xəyalım,
Sözün şəkərlim, ballım
Danış, dərin kamallım
Ağzından dürr saçılısın,

Könlüm şər gülşəni,
Şər yaşadır məni
Xalqımla həmsöhbət et!
Güldür xalqı sevəni
Sözün sözdən seçilsin.

1995

OXU, ZEYNƏB!

Vətən bülbülü Zeynəb Xanlarovaya

Bir bülbülsən gül bağında,
Söz gül açır dodağında,
Min millətin torpağında
Özü nəğmə olan Zeynəb!

Üzü göyçək, gözü göyçək,
Dili şirin, sözü göyçək,
Oxuyanda kövrək-kövrək,
Ürəyə od salan Zeynəb!

Zilə qalxıb, bəmə enib,
Məşəl kimi yanıb, sönmüb,
Hey... nəğməyə, şərə dönüb
Könlümüze dolan Zeynəb!

Hərdən odlu, hərdən sərin,
Oxuyanda şirin-şirin,
Əfsunuyla nəğmələrin
Canımızı alan Zeynəb.

Sən bu eşqlə, bu həvəslə,
Bu əfsunlu gözəl səslə,
İnsanları sülhə səslə
Eldən-elə dolan, Zeynəb!

Sənə oyun da yaraşır,
Oyna, boyun da yaraşır,
Şöhrətin sərhədlər aşır,
Ürəklərə calan, Zeynəb!

1998

* * *

Nə zənginəm,
Nə yoxsulam,
Nə sərvətə, vara qulam.
Nə də ki, tapdanmış yolam.
Yemək üçün – çörəyim var,
Sevmək üçün – ürəyim var,
El işində – əməyim var,
İş görməyə:
Əlim, qolum,
Yük çəkməyə – küreyim var.
“El oğluyam” qeyrətim var
El içində hörmətim var,
Demək: sonsuz sərvətim var.
Zənginlərin zənginiyəm,
Dəryalarda sədəf kimi
İnciylə doludur sinəm.

1991

ƏLİAĞA VAHİDƏ

Vahid! Eldə əziz şairimiz,
Adı hər dildə əziz şairimiz!
Sənə, el şairimiz, yoxdur ölüm.
Çünki, qəlbində yaşarsan bu elin.
Vahid, ey odlu qəzəl şairimiz,
Sözü xoş, söhbəti xoş, təbi gözəl şairimiz!
Ey vətən şairi, el şairi, ölməz Vahid!
Sənin ölməzliyinə sevgimiz olmuş şahid.

Getmişən bəxş eləyib sən elə söz sərvətini.
Yaşadır el də sənin sənətinin şöhrətini.
Yaşadın şairanə ömrün o bəd illərini,
Sənəti, şəri sevenlər Bakımın güllərini
Odlu qərənfillərini qış və bahar
Qəbrinin üstündə ekər.
Torpağına güllərin ətri çökər.
Bəxtəvər şair odu, eldə ona hörmət ola!
Ey əziz Vahidimiz, ruhuna min rəhmət ola!

1995

ANA DEYİB

Qapısız, pəncərəsiz
Evimin qabağında
Oturub ağlayarsan,
Torpağımdan bir ovuc
Götürüb ağlayarsan,
Ana! Deyib köksünü
Ötürüb ağlayarsan.
Səni candan sevensi
İtirib, ağlayarsan.

Nə çıxmağa qapı var,
Nə baxmağa pəncərə,
Ruhum səni dindirə,
Sənə təsəlli verə,
Silə o göz yaşını.
Basıb ana köksünə
Sığallaya başını.

1998

SON MƏNZİLDƏ HAQQ-HESAB

Sual: – Dünyadan nə gətirmisən,
Nə tapıb, nə itirmisən?

Cavab: – Əlimdə qələm qabarı,
Alnımda zəhmət vüqarı,
Vətən, millət intizarı.

Sual: – Nəyə rəğbət,
Nəyə hörmət,
Nəyə nifrət eləmişen?

Cavab: – Halala-rəğbət,
Harama – nifrət,
Şəhidlərə rəhmət olub peşəm.

Sual: – Ana haqqı,
Övlad borcu nə deməkdir?

Cavab: – Övlad haqqı:
Anaların qarşısında diz çökməkdir.

Sual: – Yaradana sidqi-inam?

Cavab: – Səcdəyəm ona müdam.
Pənahımdır göydə Allah,
Yerdə inamı kamillər.
Günahımın, savabımın qədrini
Rəbbim bilər.

1995

ANA MƏKTUBU

*Əfqanıstanda əsgəri borcunu qəhrəmanlıqla
vermiş Səxavət Hüseynova*

Silib sətirləri gözünün yaşı,
Mənə bu məktubu ana göndərib.
Rahatsız dünyanın bu keşməkeşi
Onun göz yaşını qana döndərib.

Məktubun içindən bir şəkil düşür,
Gözümü şəkildən çəke bilmirəm,
Fikrimdə sevincə kədər döyüşür,
Sözü vərəqlərə töke bilmirəm.

Bu şəklə baxdıqca qəm üstə qəmim
Yığılıb, əlimdə yanır qələmim.
Şəkildən üzümə bir cavan baxır,
Necə də fikirli, mehriban baxır.

19 yaşının ilk baharında
Ürəyi səadət arzularında
Sevgisi tufana düşən cavana
Bir ana gözüylə mən yana-yana
Baxıb alışıram odsuz, ocaqsız
Qələmdən od alıb, alışır kağız.

Bu gənc sərv kimi təzə boy atmış,
Yaradan gör necə oğul yaratmış!
Bu qəddi-qamətə, boya, buxuna
Baxan zalım necə qıymışdır ona?

Tankına söykəyib gen küreyini
Düşünür bəlkə də gələcəyini...

Bəlkə də var onun əhdi-peymanı,
Vətəndə qalmış bir sevgi dastanı.
Qonşu kənddə isə atışma səsi –
Görən necə gəncin qəbrini qazır?
“Baqlan”da topların qara lüləsi
Tuşlanıb sərhəddə, dayanıb hazır...

Bu Babək xislətli, Koroğlu qanlı
18 ay orda azərbaycanlı
Oğullarımızla birgə döyüşdü,
Adı, şücaətli dillərə düşdü...

Gəncədə günləri sayırdı ana,
Orda od yağırdı Əfqanıstana,
Oğlu döyüşürdü bu od içində...
Bir qara saatda, bir qara gündə
Bir dilsiz cənazə, bağlı çəmodan,

Ananın evinə girdi qapıdan.
– Kaş sənin yerinə mən öləydim kaş!
Deyib, yazıq ana fəryad qopardı,
Ancaq bu fəryadın nə xeyri vardı:
Analar ağlayır... Fəryad qoparır,
Cəbhələr elə hey... oğul aparır...

Hələ qanlı açıq çox bağın gülü,
Hələ çox millətin bağlıdır dili.
Hələ göz dikən var çox gülüstana,
Ağlama qan, bacım! Ağlama, ana!

Dünyanın öz dərdi özünə bəsdı,
Onun göz yaşına tufanlar əsdi...
Yazıq anaları bir də ağlatma!

Gəl, qələbə çalaq biz zülmə şəərə,
Özgə torpağına göz dikənlərə.

Ağlama, gör necə bəzənib yollar,
Qayıdır vətənə əsgər oğullar.
Gəl tökək yollara al qərənfillər,
Davasız, dalaşsız keçsin bu illər!..
Qan, qırğın görməsin bir də nəsillər!

Gəl, qələbə çalaq biz zülmə, şəərə,
Döyüşüb bir dünya verək bəşərə.
İnsanlığa budur, budur doğru yol!
Mərd böyüdən ana! Özün də mərd ol!

GƏLSİN

O tayda ana da ağlar,
Kirpiyi şana da ağlar,
El köçüb, yurdu qalıb,
Boyanıb qana dağlar!

Tapdadın bu gülşəni,
Ağlatdın könlü şəni,
Balamı qana salan,
Qan tutsun görüm səni!

İstəmərəm qəm gəlsin,
Tökülsün aləm gəlsin!
Dərd mənə güc edəndə
Yanıma Laləm gəlsin!

Əsliyəm, Kərəm gəlsin,
Mənə ruh verən gəlsin!
Təbib, dərman evəzi
Bircə Xatirəm gəlsin!

Qoy incim, dürüm gəlsin,
Yüzlərdən birim gəlsin!
Dərmanım tapılmasa
Qoy Cəvahirim gəlsin!

Torpağım, otum gəlsin,
Adını tutum gəlsin,
Dərdimi sağaltmağa
Mənim Yaquatum gəlsin.

Çıraq gəlsin, şam gəlsin,
Könlümə ilham gəlsin,
Könlümü güldürməyə
Qoy birce Vəfam gəlsin.

BƏXTİMLƏ SÖHBƏT

Oturmuşdum bir gün bəxtdən gileyli,
Gözümdə, könlümdə şikayət meyli.
Birdən dilə gəlib söylədi bəxtim:
– Başına şerdən incilər taxdım,
Sənə qanad verdim saf xəyallardan,
Xətersiz keçirdim çətin yollardan,
Sənə ağıl, şüur, düşüncə verdim,
Bütün xəyalları çox incə verdim.
Duydun mənasını bütün varlığın,
Kədərini, sevincini, bəxtiyarlığın.
Xətrin əziz oldu, sevdin, sevidin,
Analıq hissinin zövqünü bildin.
Günəş işığıyla qarışdı qanın,
İnsana, torpağa bağlandı canın,
Oldun şair qızı Azərbaycanın.
Bütün üreklərin döyüntüsünü,
Bütün nəğmələrin pünhan sesini
Eşidib, yaşatdın sən öz sinəndə,
Səni zəngin etdi sevinc də, qəm də.
Dünyanın ən böyük varı, sərvəti,
Qoca təbiətin ilk məhəbbəti,
Səndədir, ey qafil!
Bəxtdən gileyli!
Sənə nə yaraşır şikayət meyli?

1996

GÜNƏŞİN ARXASINCA

Karvanım yol üstədi,
Könlüm səni istədi...
Demədinmi xəstədi?
Ürək durur, can gedir,
Gedən nigaran gedir.

Ey qəlbimin sirdaşı,
Var hər yazın bir qışı,
Gözlərdə həsrət yaşı,
Ürəkdə hicran gedir.
Günəşin arxasınca
Qəmli bir karvan gedir.

1989

EY HƏBİBİM

Ey həbibim, can gedir,
Dərman tapılmaz, neyləyək?

Dərdləri pünhan gedir,
Loğman tapılmaz, neyləyək?

Eşq ölür, dərd əhli bir
İnsan tapılmaz, neyləyək?

Sürməyə qəm karvanım
Sarvan tapılmaz, neyləyək?

Mirvarid, candan yanan
Bir can tapılmaz, neyləyək?

1997

BİR EŞQƏ SADIQƏM

Sen odlu şimşəksən, bulud dalında,
Çaxma başım üstə, qurbanın olum!
Bir eşqə sadıqəm ömrüm yolunda,
Çıxma yolum üstə, qurbanın olum!

Sən coşqun denizsən, səsləmə, aman!
Dəniz vurğununu qoynuna pünhan.
Onu qərq edərsən, bir azca dayan,
O məbədi yıxma, qurbanın olum!

Sən əbədi bahar, xəzansız bağsan,
Mən əlçatmaz zirvə, sən uca dağsan,
Nə vaxtacan məni çağıracaqsan?
Yollarıma baxma, qurbanın olum!

MƏHƏBBƏT

Nəçə qərinə görmüsən,
Kimi şadlıq,
Kimi kədər,
Sən kimi ölüm vermişən?

Kimi həsrət diyarında,
Kimi vüsal bağında,
Məhəbbətin gülzarında yaşatmışan.
Kimi xoşbəxt;
Yar-yoldaşlı,
Kimi tənha, gözü yaşlı eyləmişən.
Ey sehirlim, yüzillərlə
Bir cavab ver, insanlara neyləmişən?

* * *

Sən – xəndəsən,
Mən – kiryəyəm,
Özüm də bilmirəm nəyəm.
Oxunmamış bir nəğməyəm.
Hünərin var oxu məni!
Aparmamış son mənzilə
Bir əbədi yuxu məni.

SƏN GEDƏLİ

Sən gedəli,
Oldum dəli
Saçlarımı sığallamır
Oğul əli.
Mən günü-günə caladım,
Sinəmdə ocaq qaladım,
Odu sənə çatmayırmı?
Bu hicranın, bu həsrətin
Səndən pünhan məhəbbətin,
Bəs bu divanə xilqətin
Ahı sənə çatmayırmı?

BU EŞQ ŞAİR XƏYALİYMİŞ

Nə dostdan bir xəbər gəldi,
Deyəm əhdə vəfaliymış.
Nə şadlıq, nə kədər gəldi,
Deyəm ömrü cəfaliymış.

Nə bildi, ağladım, güldüm,
Nə bilse, bildiyin bildim.
Nə bildi qəm yeyib öldüm.
Bu eşq şair xəyalıymış.

1993

SƏNSİZ

Şər qarışır,
İşıqla qaranlıq yarışır...
Otağım yarıqaranlıq,
Ürəyimdə bir nigaranlıq,
Sinəm – biçilmiş kövşən yeri...
Ağlayır sensiz
Zəmanənin bu divanə şairi.

ÇİRAQ OLSAN

Çıraq olsan mən pərvanə olardım,
Od xilqətim hey... yanardım oduna.
Ömrüm boyu od içində qalardım,
Sən su olub, yetişsən də dadıma.
Yağış olub, yağsan belə üstümə,
Dözüb sənin alovuna, tüstünə
Mən dönərdim odlu Simurq quşuna
Yana-yana dolanardım başına.

HARDASAN

Sən – qəhqəhə,
Mən göz yaşı.
Hardasan, könlüm sirdaşı?
Tufanlıdır ömrün qışı...
Sən gül!
Mən gülə bilmirəm.

Şənlik içindəykən aləm,
Nədir könlümdəki bu qəm?
Neyləyim ki, mən bəxtikəm
Dərdimi bilə bilmərəm.

Qəm əyib məğrur başımı,
İtirmişəm sirdaşımlı,
Sələ dönən göz yaşımı
Üzümdən silə bilmirəm.

Səhrada bitmiş bir güləm,
Fəslə quraq keçən iləm.
İstəyirəm səsiz ölüm
Neyləyim, ölə bilmirəm.

SƏN SU OLSAN

Sən su olsan
Mən səni
Bir qurtumda içərdim.
Ocaq olsan
İsinərdim istinə,
Baxmazıdım alovuna,
Tüstünə.
Yağış olsan
Deyərdim: – Yağ üstümə!
Gül olsaydın
Dərəcə dəstə bağlardım,
Dərəcəyimin qoxlayanda ağlardım.

Zərrə olsan:
Mən səni:
Zərrələrdən seçərdim.
Sən əl çatan adi insan olsaydın
Mən yanından etinasız keçərdim.

SƏN YOL ÜSTƏ

Sən yol üstə,
Mən də kövrək.
Sən mənzilə çatanadək
Dedim: – Ağlamayam görək
Səndən sonra ağlaram tək.
Səndən sonra bilirsənmi nələr oldu:
Evim sükut ilə doldu...
Həmsöhbətim qələm oldu.
Həsret qəlbim elə yandı, elə yandı,
Bir ah çəkdim,
Bu ahımın atəşiylə
Ətrafımda nə varsa da alovlandı...
İndi:
Nə od,
Nə də güləm.
Əhvahı yaman müşküləm.

MƏN Kİ UŞAQ DEYİLƏM

Həsret dolu gözündən,
Qəmli görünən üzündən
Öpmədim bircə kərə,
Əridim zərrə-zərrə,
Çünki bundan utandım.
Bu hikməti sonra qandım:
Od közərəndə uşaq
Vurar əlini oda.
Od yandıranda başlar
Ana! Deyə feryada.
Mən ki uşaq deyiləm,
Gələm oda yaxına
Od görməmiş dodağım o atəşə toxuna.
Anam da yox çağırım:
Ana! Ana!
Bunun üçün gəlmirəm
Heç vaxt oda yaxına.

MƏNİ MƏFTUN EDƏN

Ey məni məftun edən
Məftunluğumdan bixəbər!
Bilmədinmi bəs:
Bu məftunluq məni məhv eyləyər?
El bilir ki, mən nəyəm;
Mən şairəm, divanəyəm.
İbrət al sən bu dəli, divanədən,
Düşmə gəl, bu vəsli yox,
Hicranı çox sevdəyə sən!

SƏNSİZLİK

Mən elə qocalmışam,
Elə yetim qalmışam,
Payız buludu kimi
Mən yağışla dolmuşam –

Göz yaşı yağışıyla...
Ürəyim elə yanır,
Bu məşəlin oduyla
Göz yaşım buxarlanır...
Kaş buxar suya dönə,
Söndürə bu atəşi!
Hardasan könlüm əşi?
Hansı ulduza dönürsən,
Harda parlayıb – sönmürsən?

EY BİXƏBƏR

Ey bixəbər!
Mən səni sevdiyim qədər
Bir daşı sevseydim əgər,
Daş dönüb insan olardı.
Bir quşu sevseydim əgər,
O dönüb tərlan olardı.
Hər gün qonub pəncərəmə
Nəğmə oxuyardı mənə,
Könlüm belə qan olmasın,
Halım pərişan olmasın!

Sən nə daşsan,
Sən nə quşsan,
Nə gözümdən axan yaşsan.
Niyə yoxdur səndən xəbər?
Niyə gözüyaşlı qalıb
O müqəddəs xatirələr?

GÖZÜYAŞLI XATİRƏLƏR...

Nəyə baxsam hər şey səni salır yada.
Ancaq səndən yoxdur xəbər.
Səndən mənə bir hədiyyə qaldı o da:
Gözüyaşlı xatirələr...

HEYRAN OLDUĞUM

Yoxsan yoxam,
Varsan varam,
Varlığınla bəxtiyaram.
Səsin gəlmir, intizaram
Səsinə qurban olduğum!

Eşqi ümman,
Qəmi pünhan,
Gəl, çağır bu nigaran
Gəl, buza dönmüş nəfəsim
İsinə, qurban olduğum!

Sən sultansan, şahsan, xansan,
Həzin neysən, sən kamansan,
Sazsan, susma, mən ziline,
Bəminə qurban olduğum!

Sussan susar şerim, sözüm.
Sussan ağlar qəlbim, gözüm,
Həsrətinə necə dözüüm
Ürəkdən heyran olduğum?

1999

* * *

Mən kədər mülkündə şaham,
Taxtı, tacı neylərəm?
Sənsiz ey şahım, təbib, bə,
Mən əlacı neylərəm?
Gəlmisən can almağa
Ey "bac" verib, canlar alan!
Bu fəna mülkündə mən
Bəs bunca "bac"ı neylərəm.
Mirvarid dərd əhlidir,
Ey dərdi dərdlərdən füzun!
Canan! Min bir dərdimə
Mən bir əlacı neylərəm?

1999

* * *

Göy mənə həsrət çəkir,
Torpaq buraxmır ancaq,
Məni özündən uzaq.
Büküb qanadlarımı
Hünərin var uç – deyir.
Sən ey, xəyalpərvərim!
Çoxdan hazırlanıbdır
Mənim qoynumda yerin.

1999

* * *

Qanadlar büküldü,
Uça bilmirəm,
Dərdimi kimsəyə
Aça bilmirəm.
Taleyin hökmündən
Qaçma bilmirəm.
Aşıkar gülərəm,
Pünhan ağlaram,
Məni dindirməyin,
Yaman ağlaram!

1999

APAR

Gedirsən qəlbi möhnətli,
Nəyim var səndən qiymətli,
Nəyim var səndən ismətli,
Namuslu, kişi qeyrətli,
Xilqəti – ana şəfqətli
Səndən əziz nəyim var ki:
Mən sənə bəxşəyiş edəm?
Hanı ipək xalılarım
Mən onu qarşında sərəm?
Bircə sənə həsrətinlə,
Çırpınan bir ürəyim var.
Peşqəşi: xeyir-dualar
Aparırsan, onu apar!

QAYA DAŞI

Xatirələr ümmanında
Qərq olur gədim.
Bu gəmiyə yüklənibdir:
Kəderim, qəmim.

Mən qərq olum,
Tək sən yaşa
Könül həmdədim.
Mən buludam, yağış dolu –
Gəl, qoyma yağam.
Sən bilmədin, mən püskürən
Bir yanar dağam.
Həsretimlə öz odumda
Mən yanacağam.

QƏHQƏHƏ İLƏ

Mən qəmliyəm,
Sən daim şən.
Səsin gəlmir indi nədən?
Gəl, əzizim, dadıma çat!
Qəhqəhənlə məni yaşat!

EVİMDƏ

Evimdə nə gultuş var,
Nə şadlıq var,
Nə də kəder.
Həmsöhbətim olub indi
Gözüyaşlı xatirələr...

NİYƏ

Gözlərin niyə doldu?
Könlümdə tufan oldu.
Bir ömür viran oldu,
Xəbərin yoxdu sən.

ELƏ BİLDİM

Külək qapımı döydü
Elə bildim sən gəldin,
Yenə könlü şən gəldin,
Dərdimə məlhəm gəldin.
Dərhal qapını açdım,
Baxdım hər tərəf boşdu.
Gözümdən iki damla
Odlu göz yaşı düşdü.

ANA

Ana, ayları saydın,
Ana, gözlərin aydın!
Uca dağlar dalından,
Uzaq ellər yolundan
O könlü şənin gəlir,
Dur, saçlarını dara,
Daha baxma yollara.
Ana deyən gəlir.

1999

TƏBİB

Siyavət Qarabayliyə

Mən xəbər tutdum ki, sən
Çox xalis insansan, təbib!
Çarəsi müşkül olan
Hər dərdə dərmanсан, təbib!
İstirahət bilmədən
Çox dərdə dərman eylədin,
Haqq bilir, el içrə sən –
Bir misli – loğmansan, təbib!
Zari-giryan, dərdi-ümman –
Çox məriz-beykəslərə

Can verib, can bəxş edən
Qüdrətli insansan təbib!
Ey Siyavət, xoş gəlibsən
Yurdun Odlar yurduna!
Xalqına sən çox əziz
Hörmətli mehmansan, təbib!

1999

SALYAN SƏFƏRİ

Dağ-dağa söykənib,
Zirvə-zirvəyə,
Hamı heyran olub, bu mənzərəyə.
Bu uca zirvələr.
Dağlar, dərələr,
Bu əlvan təbiət,
Bu mənzərələr
Onları seyr edən gözə xoş gəlir,
Ancaq, sənsiz mənə dünya boş gəlir.

Könlüm səni istər, ey ürəyi sən!
Sənsiz gələn yazı neyləyirəm mən.
Ağlının sözünə baxmır ürəyim,
Bəlkə o dərgaha çatmır diləyim,
Bilmirəm neyləyim mən qəlbikövrək,
Sənsiz yaşamağım mümkünmü görək?

1999

NƏ TƏYYARƏ UÇAYDI

Nə qış tufanları dağlara qaçaydı,
Nə bahar gələydi,
Nə torpaq güləydi,
Nə ot cücərəydi,
Nə çiçək açaydı,
Nə göydə bir təyyarə uçaydı
İçində sən.

1999

YOLLARA BAXACAQ

Yollar uzaq,
Dəryalar dərin.
Çıraqlar yanacaq,
Saatlar ötəcək,
Gəlməyəcək sənin
Ayaq səslərin.

Yollar uzaq,
Dəryalar dərin.
Dağlar uca,
Zirvələr qar örəkli.
Yollara baxacaq bir şair ürəkli.

Sən təmənnam budur haqdan:
Yaxından göstərmək
Məramı yoxsa:
Kaş, səni göstərsin
Mənə uzaqdan.

1999

MƏNƏM – MƏN

Mən haraya getsəm
Sən orda varsan.
Sən harada olsan
Məni ararsan.
Bağdan xəzan vurmuş
Bir gül qoparsan
Bil ki, xəzan vurmuş o gül
Mənəm, mən!

Üfüqlər qızdır günəş batanda,
Susur sən nəğmələr quşlar yatanda,
Bir sel çağlayacaq "vaxtım" çatanda
Bil, elə çağlayan o sel
Mənəm, mən!

Şax üstə açılmış görəndə gülü,
Eşqindən açılır bülbülün dili,
Əsəndə dağlardan ilk bahar yeli
Gül-çiçək ətirli o yel
Mənəm, mən!

Quşların yatmağa yoxdur həvəsi,
Doldurub bağları bir nalə səsi,
Könlü gülüstana dönən bir kəsi
Görsən bil, o könül
Mənəm, mənəm, mən!

MƏHƏBBƏT KARVANIM

Məhəbbət karvanım uzağa getdi,
Ha qaçım, dalınca çata bilmərəm.
Gənclik gülşənimdə tikanlar bitdi,
Mən gülü tikana qata bilmərəm.

Qaldı nə varsa da xatirələrdə,
O şirin xəyal da, acı kədər də.
Əlim o günlərə çatarmı bir də?
O deryaya lövbər ata bilmərəm.

Ömrün soyuyanda abı-havası
Tarmar olarmış könül dünyası.
Parlayır dövremdə günəş şüası,
Mən o şüaları tuta bilmərəm.

Benzerəm cücərən payız otuna,
Gözü yağış dolu yaz buluduna
Saldı fələk məni hicran oduna,
Dərdi dərd verənə sata bilmərəm.
Məhəbbət karvanı uzağa getdi
Ha qaçım, dalınca çata bilmərəm.

1989

1990

NEYLƏYƏRDİN

Gəlin qoyub getdiyini
Qarı görsən neyləyərdin?
Qızılgülü gül fəslində
Sarı görsən neyləyərdin?

Qəm zənciri ayağında,
Göz yaşları yanağında,
Gəlib hicran otağında
Yarı görsən neyləyərdin?

Qalib həsrət diyarında,
Solub güllər gülzarında.
Qara, ipək saçlarında
Qarı görsən neyləyərdin?

Sənsizlikdə düşüb xəstə,
Kaman dərdim çalar pəsdə.
Bülbül oxuyan şax üstə
Xarı görsən neyləyərdin?

Gəlin qoyub getdiyini
Qarı görsən neyləyərdin?

1992

DİNDİRMƏ

Bu qız bulud kimi dolub,
Yanağının gülü solub,
Bir igitə aşiq olub,
Qızı dindirmə, dindirmə!

Sazı divardan kim asıb,
İl tozu pərdəni basıb,
Bu saz sahibindən küsüb,
Sazı dindirmə, dindirmə!

Gəlib bənövşə, gül fəslə,
Küləkləri hicran səslə,
Bu havası buz nəfəslə
Yazı dindirmə, dindirmə!

Bu hansı çərxdir tərs dönən,
Şad olmaz zirvədən enən,
Kül altında qalıb, sönən,
Gözü dindirmə, dindirmə!

Bu hicran bəhrinə düşmüş,
Könlü aşiqindən küsmüş,
Üzərini o ot basmış,
İzi dindirmə, dindirmə!

Çətin yoldur eşqin yolu,
Sıldırımdır sağ, solu,
Hər kəlməsi bu qəm dolu,
Sözü dindirmə, dindirmə!

1985

GÖZÜMDƏ YAŞ, BAŞIMDA QAR

Qar yağanda yağan qar
Alça çiçəyi sanardım.
Qış yellərinin səsinə
Çoban tütəyi sanardım.

Saçlarımda qar qalağı,
Dolaşardım bağça-bağı...
Çünki o vaxt ürəyimdə
Məhəbbətin odu vardı,

Hara getsək, cüt gedərdik,
Cüt gələrdik.
Biz onda elə bilərdik:
Ölüm gəlsə cüt ölərik,
Bir qəbirdə dincələrik.

Bir arzuyla yaşarkən biz,
Puça çıxdı niyyətimiz
Ölüm bizə baxıb güldü,
Məni sevən mənsiz öldü.
Məhəbbətə yenə yaşar,
Mənim kimi:
Gözündə yaş,
Başında qar.

1980

DƏRDİM ORTAĞI

Gəldim, niyə sevinmədin,
Çağırdım, niyə dinmədin?
Gözlədim, geri dönmədin
Bilmədinmi balan gəlib?!

Həsrətinlə nə zamandır
Mən qocaldım, dərd cavandır.
Səsimə səs ver, amandır!
Sənə həsrət qalan gəlib.

Bu dünya ölüm-itimdir,
Uşaq anadan yetimdir.
Demə, ürəyim bütündür,
Ömrü-günü talan gəlib.

Sədaqətlim, qız ismətlim
Saf üreklim, xoş xilqətlim!
Bizə ümman məhəbbətlim!
Sənsiz yetim qalan gəlib.

Ağır illərin dayağı,
Zülmət günlərin çırağı,
Hardasan, dərdim ortağı?
Dillən, dərddə kalan gəlib.

Qoy əlindən, ayağından,
Öpüm solğun yanağından.
Bu müqəddəs torpağından
Bir təsəlli alan gəlib,
Ana, yetim balan gəlib!

1992

CƏNNƏT QUŞUM

Bircə bacım Yaquta ithaf

Nə yatıbsan, oyanmırsan,
Mən yanıram, sən yanmırsan,
Külüm qalıb, inanmırsan,
Səle dönübdür göz yaşım,
Bircə bacım, qız qardaşım!

Həsrətin göynər sinəmdə,
Niyə məni qoydun qəmdə,
Mən də öldüm, sən öləndə,
İsmət tacım, qeyrət tacım,
Qız qardaşım, bircə tacım!

Təkqanadlı quşam indi,
Mən səsiz bihuşam indi,
Çinqil olmuş daşam indi,
Yoxdur dərmanım, əlacım,
Qız qardaşım, bircə bacım!

Qəlbim mənim, canım mənim,
Qüdrətli sultanım mənim,
Dərdləri pünhanım mənim,
Dərd yoldaşım, mərd yoldaşım,
Bircə bacım, qız qardaşım!

Anamıza qovuşdummu,
Cənnət bağına düşdünmü,
Mələklərlə görüşdünmü,
Hara uçdun, cənnət quşum,
Bircə bacım, qız qardaşım?!

1994

ANAM YUXUMA GƏLMİR

Anam yuxuma gəlmir
Görən nə günahım var?

Bacım yuxuma gəlmir
Dilimdə min ahım var.

Anam yuxuma gəlmir,
Bilmir ona sözüm var.
Dərdim başımdan aşıb,
Fikirlerim dolaşıb...

Nənəm yuxuma gəlmir,
Bəlkə halımı bilmir.

Babam yuxuma gəlmir,
Allah, sən saxla, Allah!

Harda etmişəm günah -
Ki, ruhlar məndən qaçıb?
Onları öz canından
Artıq sevəndən qaçıb.

Yarəb, günahım varsa,
Bağışla bu bəndəni.
O ruhlardan ayırma,
İki dünyada məni!

1994

İLDÖNÜMÜ

Bacım, ay bacım, Yaqutum

Altı yanvar.
Bu gün nə ağır gündü,
Sanki yer silkələndi...
Göydən bir bulud endi,
Yağdı tufan yağışı...

Seli səni apardı...
Mənim yetim ürəyim
Çox sevəni apardı.
Məni niyə qoydun tək,
Ey könlümün əlacı!?
Anam əvəzi bacım!

1995

LALƏM

Saralan yarpaq düşəcək,
Bu hökmüdür təbiətin.
Saralan yarpağam mən də:
Düşüncəm vaxtı gələndə.
Ağlama, nazım, ağlama!
Yazısıdır bu xilqətin.
Ancaq sən
Bu sahilə məhəbbətin
Saxlar məni budağımda.
Yanağında göz yaşları,
Gülüşlərin dodağında,
Saxladın Allah eşqinə
Sən, qəfil ölümdən məni.
Yaradan da, insanlar da,
Sevsin səni,
Nənəsini çox sevəni!

1995

OD ÜSTÜNDƏ ÇİÇƏK BİTMƏZ

Sən o tayda,
Mən bu tayda,
Körpüsüdür dərin çay da.
Çağırıram hey, nə fayda
Sənə səsim, ünüm yetməz.

Ağlar söyüd bu sahilə,
Yarpaq açar, tökər ildə.
Adın alovlanır dildə,
Od üstündə çiçək bitməz.

Göy guruldar, şimşək çaxar,
Səlləri gözümdən axar,
Gəldi yenə gözəl bahar,
Gül solubdur, bülbül ötməz.

Çağırıram ey!.. gidi dünya!
Qəmin məni yedi, dünya.
Bu etdiyini nədi, dünya!
Belə qalmaz,
Belə getməz.

1988

YAZ DUMANI

Bu duman yaz dumanıdır
Oyanır yatmış torpaqlar.
Çiçəklər qönçə içində,
Yatır buçurda yarpaqlar.

Bağçalarda ana dillər
Bahar nağılı danışar...
İsti əsir soyuq yellər,
Qışda donmuş çaylar daşır.

Bu torpağın nəfəsidir
Buxarlanıb, qalxır göyə,
O da qaranquş səsidir
Ötür bahar deyər-deyə.

Bu da "qanlı" bənövşədir
Pıçıldayır; məni dərin!
Oğlu şəhid analara
Pay göndərin! Pay göndərin!

1992

MƏN ÖLMƏK İSTƏMİRƏM

Hələ beynim düşünür,
Hələ qələmim yazır,
Mən ölmək istəmirəm
Buna deyiləm hazır.

* * *

Dost mənə yaşa deyir,
İllər qəbrimi qazır.
Qələm düşməz əlimdən,
Günlərim, ötmə hədə,
O son mənzilə qədər.

* * *

Qoca köklər üstündə
Olur meyvəli budaq.
Mən ölmək istərim
Gözlə, məkanım torpaq.

1984

BİZİM PİŞİK

Keçən il doğulubdur,
Bu il ana olubdur,
Süd verir balasına,
Tükləri alasına.
Yalayır birisini,
Birinin dərisini
Aramsız sığallayır,
Onları dişlərində
Gəzdirir, yer arayır.
Bir isti bucaq olsun,
Yerləri yumşaq olsun.
Neyləsin, o anadır,
Dünya ona bir yana,
Balalar bir yanadır.

Analıq duyğusunu
Öz kefinə satanlar
Doğub, balalarını
Qapılara atanlar –
Ey insan övladları!
Sizdə pişiklər qədr
Duyğu olaydı bari!

1994

QUZULAR MƏLƏŞƏNDƏ

Zoğallar çiçək açır,
Fikrimdə duma uçur,
Qönçələr güləb içir,
Quzular mələşəndə.

Aranda ot cücərir,
Tarlada dən göyərir,
Fikrim bənövşə dərir
Quzular mələşəndə.

Dağlarda əriyir qar,
Qar suyu içir çaylar,
Təbiət çiçək paylar
Quzular mələşəndə.
Səməni eli gəzər,
Hər evdə süfrə bəzər,
Yaz yeli qönçə düzər
Quzular mələşəndə.

Açılar qar çiçəyi,
Bağlarda bar çiçəyi,
Döyünər qız üreyi
Quzular mələşəndə.

Bu vəfasız dünyada,
Ömürlər gedir bada.
Məni də salın yada
Quzular mələşəndə.

1991

QIRIQ QAYIQDA

Məhəbbət çələngim,
Arzu güllərim
Düşdü tufanına hansı illərin.
Küləklər at çapan hansı səhrada
Boz qumlar üstünə səpələnibdir,
O hansı qayanın, dumanlı dağın
Uca zirvəsində daşa dönübdür?
Yenə oturmuşam mən tək otaqda.
Xəyalım pərişan, fikrim uzaqda.
Bir ney iniltisi,
Bir kaman səsi
Səhrinə salmışdır dərdi-ümmanı...
Arzu sahilinə yetişmək üçün
Bu qırıq gəmidə bəs avar hamı?!

1992

ANAMIN DUASI

Anam dua etdi:
Allahım məni
Öldürsən nə qışda,
Nə yayda öldür.
Havası mülayim bir ayda öldür.
Anamın səsinə Allah eşitdi
Onun bu duası dergahə yetdi.
Çəmənin çiçəkləri, ağ yasəmənlər
Bəzədi qəbrini onun o günlər.

Ölsəm, anam kimi məni də, Allah!
Sən nə qışda öldür, nə yayda öldür.
Göyü yaz günəşli bir ayda öldür!
Məni son mənzilə aparanları
Nə isti tentitsin, nə şaxta, nə qar.
Ey pərvərdigar!

QARĞA BÜLBÜL YUVASINDA

Tikan gördüm gül yerində,
Cırdan gördüm fil yerində,
Dedilər yum gözlərini,
Di, get, yıxıl, öl yerində

Qarğa bülbül yuvasında,
Bülbüllük iddiasında,
Gözüm qan ağlar, qarğalar
Uçsa vətən səmasında.

Çaqqallar həddi aşdılar,
Tülkülər bərk ulaşdılar,
Aslanlıq fikrinə düşüb,
Aslanı görcək, qaçdılar.

Yığıldı bir ovuc "dəni",
Öldürsünlər başbiləni.
Axtardı dara düşəndə,
Cahillər, o el sevəni

El inamını qazanmaq
Çətin işdir, çətin sınaq.
Bu inamı qazananlar
Xalqı təmsil edə ancaq.

1994

XƏBƏRİN VARMİ

Ürəyimə axan göz yaşlarımdan
Bu dərdi-qəmimdən xəbər varmı?
İntizarla dolu baxışlarımdan
Könül aləmindən xəbər varmı?

Elə bil ovulmuş səhra qumuyam,
Piltəsi yanıb bir şamın mumuyam,
Üstündən xış keçmiş tarla şumuyam,
Mənim bu dəmimdən xəbər varmı?

Neyləyim, qurtarmır könlüm kədərdən,
Bu imiş qismətim qəza-qədərdən.
Keçdim gözü yaşlı keçdiyin yerdən,
Mənim sitemimdən xəbərin varmı?

İnsan məhəbbətin qızı, oğludur,
Könlüm ki əzəldən sənə bağlıdır.
İndi sənsiz sinəm elə dağlıdır
Mənim mətənimdən xəbərin varmı?

1989

ŞAİR OLMAQ

Şair olmaq gör nə haldır:
Ruzim – fikirdir, xəyaldır,
Dalğınlıqdır, düşüncədir...
Şair olmaq istəyənim
Bildinmi halım necədir.

Bizim bu zəngin aləmdən,
Bir kağızdan, bir qələmədən,
Bir də mənə eldən gələn
Müqəddəs sevincdən, qəmdən
Başqa bir şey götürmədim.
Şahlar sarayına girdim,
Dürr, cəvahirat gördüm,
Bu sərvətlər arasında
Sərvətimi itirmədim.

Qəlbi incəm, ruhu şənim,
Heç çatarmı gücün sənə
Bu "ruzi"ylə yaşayasan!
Dünya zövqündən əl çəkib
Sən də mənə oxşayasan,
Bir qələmlə, bir kağızla
Bir də: şair ruhundakı
El eşqiylə yaşayasan?

1989

BÜLBÜL CƏHCƏHLİ DÜNYA

Mən bugünkü günəm,
Sahabkı – keçmiş...
Kim həyat suyunu ədəbi içmiş
Ki, mən də içəm?!
Ancaq istəməzdim,
Bülbül cəhcəhli,
Qaranquş səli bu dünyadan köçəm.
Yolum yaxınlaşdıqda o son mənzilə,
Gəlir ürəyimdə arzular dila:
Xəyalım dolanır çölü, çəməni,
Məni şair edən doğma vətəni...
Torpağın ilahi gözəllikləri
Məni məftun edib əzəldən bəri.
İlk cücərən otun,
Açan yarpağın,
Baharda çiçəyə bürünən bağın,
Qoynu bəhər dolu ana torpağın
Bu elin,
Obanın köhnə vurğunu
Necə gedə bilər tərk edib onu?

1996

EŞQ İLƏ DOLUYA...

Eşq ilə doluya nə şərab, nə su,
Onu tərk eyləməz şənlik duyğusu.
Nəfəsi gül ətri, mayası güləb
Olana xoş gəlməz şərab qoxusu.

QARI AĞAC BECƏRİR

Ağac becərir qarı,
Nə boyunu görəcək,
Nə barını dərəcək.
Oturub kölgəsində

Nə də ki dincələcək.
Ağac becərir qarı,
Su verir, gübrə verir.
Gözlərilə oxşayır
Açılan yarpaqları.

Aşıqə şərabla məstlik nə gerek,
Saqi, bu məclisi bizdən yana çək!
Xəyyam şərab ilə məst etmə bizi,
Bir eşq şərabı ver, məst olub içək.

Şitil kök atmasa torpağa əgər,
Ha su ver, gübrə ver, sanma göyərər.
Kökünə, soyuna dönük çıxanlar,
Köksüz göyerməyən şitilə bənzər.

QAPIMI DÖYÜRLƏR

Ürəyim bir parça ətlə qan deyil,
Qış susqun,
Yaz çoxqun Kür çayıdır o!
Ömür keçir nə qəm, o talan deyil,
Şirin arzuların gur çayıdır o!

Gəldi gözlədiyim bənövşə fəslə,
Gəldi o havası çiçək nəfəslə
Yastıqdan ayrıldı şükür, başım da.
Sevirəm dünyanı mən bu yaşında.

Qapını döyürlər...
"Səksən"im döyür,
– Hazırlaş "səfər"ə
– Gəlmişəm, – deyir.

Deyirəm: – Geri dön!
Tələsmə, dayan!
Nə səfər vaxtıdır,
Məşğulam yaman.
Bu deyil həm də sən axtaran ünvan.

1992

AĞLAMA, YARIM, AĞLAMA

Gedirəm, gələ bilmərəm
Ağlama, yarım, ağlama!
Ölürəm, sənsiz ölmərəm
Nazlı Nigarım, ağlama!
Səndən yaman intizaram
Bilmədim ağrıyı haran,
Ey həmdənim, ey dilərəm
Ey gülüzarım, ağlama!

Bir gün gələr, bir gün gedər,
Cüt doğulub sevinc, kədər.
Ağlasan xəlvət gecələr
Yanar məzarım, ağlama!

Bu səfərə yoxdu meylim,
Fərim yazılıb, neylim.
Eşqə sədaqətli Leylim,
Ey iftixarım, ağlama!

Cüt qönçəydik bu budaqda,
Açıldıq doğma torpaqda.
Gedirəm, xəstə yataqda,
"Saçları sarım, ağlama!"
Mənim Nigarım, ağlama!

1988

KƏNDİMİZ YADIMA DÜŞDÜ

Qar çiçəyi qarı deşdi,
Yadıma kəndimiz düşdü:
Bizim səfalı kəndimiz,
Bahar havalı kəndimiz.

Fikrim uçdu Avey dağa,
Ordan bənövşə yığmağa...
Əlimdə şəhli dəstələr
Endim "Damcılı" bulağa.
Ayrılmışdım gör nə vaxtdan
Mən bu eldən, bu torpaqdan
Anam su içən bulaqdan.

Dayandım orda bir qədər,
Acı, şirin xatirələr
Hər yandan qılınc çəkdiilər,
Qanımlı, qansız tökdülər...

Durub burdan yavaş-yavaş
Vəlixana qalxdım birbaş.
İlk qədəm basdığım yerlər,
Anamın ilk laylasına
İlk qulaq asdığım yerlər
Məni məndən elə aldı,
Təzə fikirlərə saldı.

Baxdım-baxdım... burdan bizə
Həsreti qalan dağlara,
Sinəmdə qövr etdi yara...

QIŞ TORPAĞINDA

Ömrüm qış torpağında,
Könlüm İrəm bağında,
Gəzib gül sorağında
Fikrim çiçək dəstələr

Su daşlardan süzüldü,
Karvan yola düzüldü,
Əlim-əldən üzüldü,
Qələm hicran bestələr.

Sinəm yandı göz oldu,
Yaralar göz-göz oldu,
Astar döndü üz oldu,
Bu dərd məni üstələr.

1986

QUBADA BAHAR

Dağlar bahar dumanında,
Dağlar çiçək ümmanında,
Bülbül çaldı kamanında
Hicranımı bəstələdi.

Sağım çiçək, solum çiçək,
Burda hansı yoldan keçək?
Başıma yaz buludları
İnci düzdü, şəh çilədi.

Fəslin gəlinlik çağında,
Oturdum alma bağında,
Qədim Quba torpağında
Sevinc qəmi üstələdi.
Burdan güldən, gülü seçin,
Gül fəslidir, gülab için!
Qızlara güllü don biçin!
Gözəllər gül dəstələdi.

Gəzdim çənli yaylaqları,
Güldür dərəsi, dağları,
Qonaqların, gül bağları
Başlarına gül ələdi.

Xoş oldu xoş kəlamları,
Qubanın mərd adamları
Yananda bayram şamları
Bu cənnətə gəlin dedi.

1994

“AY BÜLBÜLLƏR” NƏĞMƏSİNİ DİNLƏRKƏN

Soyuq əsdi isti yellər,
Tufan qopdu, axdı sellər,
Xəzan oldu cəmi güllər
Ay bülbüllər!

Ömür fani, biz köçəri,
Dərdimi saldım içəri.
Soldu könlüm qönçələri
Xəzan oldu cəmi güllər,
Ay bülbüllər!

Köçkün oldu bizim ellər,
Susdu o nəğməli dillər,
Gülzarıma əsdi yellər
Xəzan oldu cəmi güllər,
Ay bülbüllər!

Ağlayıb məni az ağlat!
Az dərdini dərdimə qat!
Verdiyini aldı həyat
Xəzan oldu cəmi güllər
Ay bülbüllər!

ƏSİL QADIN

Mən əsil qadınam,
Çünki mənimçün
Vüqarlı bir kişi ürəyi hər an
Döyündü aşkar,

Döyündü pünhan.
Gözündən mən uzaq olsaydım bir an,
O, elə kədərli, qəmgin olardı,
Sanki dağ başını duman alardı.
O, mənə ilahi bir varlıq kimi
Baxıb ürəyimi fəth eyləmişdi,
“Sənsiz zindan olar dünyam”, demişdi.
Könlümü gözümdən duyardı o yar,
Mən də bəxtiyardım, o da bəxtiyar.
Ey ər ürəyini fəth edən qadın!
Ər qeyrəti ilə yüksəlir adın.
Qeyrətli kişiylə,
Əsil qadınla
Yaşamaq özü də bir səadətdir.
Kişi məhəbbəti –
Ər ehtiramı
Biz qadınlar üçün
Əsil şöhrətdir.
Qeyrətli atanın,
Sadiq ananın əl-ələ verib
Namuslu övladlar böyütməsi də
Bir səadətdir!

1988

MEŞƏLƏR YADIMA DÜŞDÜ

Bəhərli, barlı meşələr,
Qışlı, baharlı meşələr,
Üç ayı bülbül cəhcəhli,
Tərənli, sarlı meşələr!

Şirli, pələngli meşələr,
Bulud çələngli meşələr,
Qışı bəyaz qar örəkli,
Yazı çiçəkli meşələr!

Qozlu, fısıqlı meşələr,
Çoban yastıqlı meşələr,
Açılanda novruzgülü,
Həsretlər yada düşələr!

Sazlı, kamanlı meşələr,
Çiçək dumanlı meşələr,
Quzqulaqlı, baldırqanlı
Durna lələkli meşələr!

Ömürdən bir möhlət ola,
Görüş bir də qismət ola,
Yurdda ocaq daşlarını
Öpəm-öpəm yana-yana,
Qovuşam o gülüstana
Yana o sönmüş ocaqlar...
Ay düşməne qalan dağlar!
Ay gülzarı talan dağlar!
Bizim meşəli yaylaqlar!
İndi sizdən uzaqlarda
Sizə həsrət bir şair var.

DUYGULAR

Səhra küləkləri kimi –
Könlüm mülkündə duyğular
Gah soyuq, gah isti əsdi.
Gah gecikdi,
Gah tələsdi.
Gah gözdə – göz yaşım dondu,
Gah ürəyim oda yandı...
Demədim, bəsdil! Duyğular!

Üzdüm fikirlər selində
Xatirələrin elində...
Kədər xəncəri əlində
Yolumu kəsdi duyğular!

Gah ağlatdı xəlvət-xəlvət,
Əzizlərdən açdı söhbət,
Gah göstərdi mənə ülfət.
Gah məndən küsdü duyğular.

1988

QADININ ƏRİ GƏRƏK

Qadının əri gerek,
Yanında nəri gerek.
Yüz kişinin içində,
Kişinin biri gerek.
Mirvarid, el içində
Kişinin yeri gerek.
Arvadın üzü nurlu
İncisi, düzü gerek.

ALLAHIN ƏN ƏZİZ QULUDUR ŞAİR

Allahın ən əziz quludur şair
Xalqa dost, nəfsinə düşmən yaşayır.
Dünya kədəridir çəkdiyi kədər,
Gəlsə eldən gələr ona sevinclər.

MƏNİM DƏ ÇİNARA ÇOX BƏNZƏRİM VAR

Çinarın yarpağı qızıla çalır,
Çinar yarpaq tökür, sanma qocadır.
O, gələn baharda yaşıl geyəcək,
Bəzəkli budaqlar yaz yelləriylə
Rəqs eyləyəcək.
Mənim də:
Çinara çox bənzərim var,
Elə ki boy atdı, qalxdı balalar
Böyüyüb çatdılar gənclik yaşına,
Gərəkli olsalar bir xalq işinə,
Ömrüm torpaq altıda göyərəcəkdir.
Qoca kök təzədən zoğ verəcəkdir.

1986

ƏHVAL – RUHİYYƏ

Ürəyimdə nə sevginin odu var,
Nə ağzımda yeməklərin dadı var.
Günlərimin qemlisi var, şadı var,
Yaşayıram, dünya yenə gözəldir.

Bu dünyanın günəşi var, ayı var,
Meşəsi var, bulağı var, çayı var,
Xəyalımda bir gözəllik payı var,
Yaşayıram, dünya yenə gözəldir.

Bu dünyanın aranı var, dağı var,
İnsanların xəstəsi var, sağı var,
Qarşımızda ölüm adlı yağı var.
Yaşayıram, dünya yenə gözəldir.

Sonu olan planetdə yaşaram,
Gah susaram, gah kükrərəm, daşaram,
Aldadılmış bir uşağa oxşaram,
Yaşıl yarpaq sabah sarı xəzəldir.
Fani dünya niyə belə gözəldir?!

1996

* * *

Nə şıltağam,
Nə yaltağam,
Nə qorxağam,
Zirvəsi qarlı bir dağam.
Başımda tufanlar oynar,
Sinəmdən çeşmələr qaynar.
Əsarete
Həqarəte,
Cəhalətə
Yoxdur tabım.
Yazılıb haqq dərğahında

Həm günahım, həm savabım.
Əyri yola gedənlərlə
Olmayıbdır ittifaqım.
Yarəb! Xalqın rəhmətli
Bağlansın ömür kitabım.

1996

SEVGİ PƏRİSİ

Qoca çinarın kölgəsində,
Qoca ürəyin ölkəsində,
Yatan pəri qızı oyansa əgər,
Bu miskin ölkəni tərk edib gedər.
Olar bu qoca mülk bir xərabazar,
Tökər yarpağını qocaman çinar.
Ey insanlar! Burada səs salmayın,
Sazı dindirməyin,
Kaman çalmayın,
Amandır! Burada nəfəs almayın!
Ay kimi parlayıb, gün kimi yanar,
Yatmış pəri qızı birdən oyanar,
Gedər, bu qoca mülk qalar virana.
Açar qapısını soyuq küləklər...
Onu oyatmayın, dəyməyin ona,
Bu qoca ürəyi qəm-qüسسə təklər.

1988

HALAL OLSUN SƏNƏ QANIM

Bu şəhər günəş doğmadı,
Bağları duman bürüdü.
Sanma, mənə qəm boğmadı,
Üstümə ləşkər yeridi –
O, qəm qılıncını çəkdi,
Hardasan, qanımı tökdü?..
Halal olsun sənə qanım
Kədəri mənə qalanım.

1991

LİRİK DUYĞU

Mənim ürəyimin qırx otağı var,
Gülləri ətirli şahlıq bağı var,
Sən bu sarayların şahzadəsisən.
İndi sənsizlikdə ey məni sevens:
Çoxdan bağlı qalıb qırx otağım da,
Solub, xəzan olub şahlıq bağım da.

SƏHRADA TƏK QAMİŞ

Hanı o, odlu ürək?
O, yana kövrək-kövrək
Biz odunda isinək!

Hanı o yazlar, qışlar,
O nəğməli yağışlar,
Hanı məftun baxışlar,
Baxıb qısqana fələk.

Niyə oldu köçəri,
Uzun illərdən bəri –
Gedib, qayıtmır geri
Bizim o sevda “quşu?”
Niyə gəlməyir görək?
Səhrada tək “qamışı”
Yırğalar odlu külək!
Yırğalar odlu külək!

TARİZƏN

Yatmış həsrətimi bəsdir, oyatma!
Köhnə havaları çalma tarizən!
Gəl, belə çalmaqla günaha batma,
Sən məni odlara salma, tarizən!

Bu qanlı, qadali ölüm ilində,
Qıyma, göz yaşımın batam selində.
Ağlatma kamani, sazı əlində,
Dayan, məni məndən alma, tarizən!

Qalıb elim, obam tufan içində,
Neçə dərd gizlənir bir can içində,
Niskilli ömrümün köçhaköçündə...
Bu qədər insafsız olma, tarizən!

1994

USTAD MÜĞƏNNİ

Belə dilləndirmə yanıq segahı,
Vallah tutar səni könlümün ahı!
Köçüb ürəyimin sultanı-şahı!
Xalı-xal üstünə belə vurma, gəl!

Şuri dilləndirdin, ürək ət deyil,
Dərdlini ağlatmaq, bu adət deyil,
Yıxılmış sarayı sən uçurma, gəl!

Nə həzin oxudun yanıq müğamı,
Əritmə o odda əriyən şamı.
Sənin qüdrətinə bəllidir hamı,
Qırılmış şüşəni bir də qırma, gəl!

Həsrətli səsiyəm yanıq bir neyin,
İndi, hansı simə toxunma, deyim?
Qəlbimi, sevdası bu yerin, göyün
Necə incəlibdir, bunu sorma, gəl!

Sən mənim xalqımın Əbulfətisən,
Onun şirin sözü, xoş ülfətisən,
Laylası, nəğməsi, şəriyyətisən,
Bizi xəyallarda sən, uçurma, gəl!

Şam kimi əriyib ömrümün çoxu,
Örtsə gözlərimi əbədi yuxu,
Sən, mənim üstümdə bir muğam oxu
Təmənnam budur ki,
Onda durma, gəl!

1973

Səməd Vurğun günlərində

KƏPƏNƏK QIZ

Mən bir körpə quş idim,
Təbiətin sehrinə
Yaman vurulmuş idim.
Peşəm çiçək dərməkdi,
Çiçəklər rəng-rəngdi...
Babam deyərdi – qızım
Qız deyil, kəpənəkdi.
Nənəm deyərdi – qızım
Özü güldü, çiçəkdi.
Anam deyərdi – qızım
Evimizə bezəkdi.

Arasında böyüdüm
Çiçəklərin, güllərin,
Göyərən taxılların,
Dən tutan sünbüllərin.
Ana qaranquşların,
Sevda bülüllərin
Cəhcəhiylə boy atdım,
Ürəyimdə bir dünya
Məhəbbəti yaşatdım...

İndi sükutu dərin...
Çiyinlərində yükü,
Ürəyində ağrısı
Keçən ağır illərin

O kəpənək mənəmmiş?
O gül, çiçək mənəmmiş?
Dünya, ey fani dünya!
Gəl, o “kəpənək” qızı
Sən indi tanı, dünya!

1990

LİRİK DUYĞU

Nə vüsalım, nə həsrətim,
Nə sevgim var, nə nifrətim,
Nə sevincim, səadətim,
Boş qalıbdır, boş, ürəyim!

Nə yazı var, nə qışı var,
Nə qarı, nə yağışı var,
Nə dünyaya baxışı var,
Daş olubdur, daş, ürəyim!

Yanar dağdır, sönməyəydi,
Zirvəsindən enməyəydi,
Yanıb külə dönməyəydi
Kaş ürəyim! Kaş ürəyim!

1989

İSTƏSƏYDİM

İstəsəydim səni, səndən alardım,
Gözəlləri öz taxtından salardım.
Ürəyimi-ürəyinə calardım
Sən yanardın, mən baxardım tüstünə.

Ulduz olub öz zirvəmdən enərdim,
Dövrəndəki “mələkləri” yönərdim
Al laləyə, qərənfilə dönərdim,
Səpilərdim yollarının üstünə...

İstəsəydim vüsalına yetərdim,
Mən gül olub ürəyində bitərdim,
Orda Bülbül fəryadıyla ötərdim,
Mən yanardım, sən baxardın tüstümə.

Ölsəm, bir gün gəl qəbrimin üstünə,
Bircə dəstə bənövşə qoy, bəsimdir!
Baş üstündə bir qaranquş ötəcək,
O da sənə minnətdarlıq səsindir.

1989

SEVƏNLƏR OXUSUN, SEVMƏYƏNLƏR YOX

Sevsən bil, sevginin çoxdur əzabı
Hünərin var, ona gətir sən tabı!
İstərəm yazam bir sevgi kitabı
Sevənlər oxusun,
Sevməyənlər yox!

Ürəklər titrədim sarı sim kimi,
Əsim yaz havalı bir nəsim kimi,
Şərim odlu olsun nəfəsim kimi
Sevənlər oxuyun,
Sevməyənlər yox!

Sevdim mən də bütün gözəllikləri,
Ulduzlu səmanı, çiçəkli yeri,
Sevincli, kədərli bu nəğmələri
Sevənlər oxusun,
Sevməyənlər yox!

Sevdim hər kəsdən çox bu pərişanı,
Yaralı bir eşqlə Azərbaycanı.
Bu yaradan axır şerimin qanı
Sevənlər oxusun, sevməyənlər yox!

Sevgidən söz açma, ey başında qar!
Qış göyərən otu şaxta qurudar,
Şərimdə qış qəmi, yaz sevinci var,
Sevənlər oxusun,
Sevməyənlər yox!

1989

MƏHƏBBƏT KÖÇƏRİ QUŞDUR

Məhəbbət köçəri quşdur,
O nəğməli qaranquşdur,
Yuva qurar ürəklərdə,
Arzularda, diləklərdə...
Gənclik bizdən gen düşəndə,
Saçımıza dən düşəndə,
Ömrümüzə payız gəlib,
Duman, çiskin, çən düşəndə,
Könlümüzdən köç əyləyər,
Ömrümüzü heç əyləyər,
Boyat olar çörəyimiz,
Duzsuz olar xörəyimiz,
Buludlu qış göyü kimi
Tutqun olar ürəyimiz.

1984

SEVİB-SEVİLƏN QIZLAR

Vətənin nazlı qızları,
Qırın adətdə "buzları".
O dürləri, almazları
Siz ağıllarda axtarın!

İgid sınınar düz yolda,
Büdrəmər, getse yüz yolda.
Səadəti siz nə pulda,
Nə dövlət, varda axtarın!

İnci, almaz, dürr soyuqdur,
Daşların ürəyi yoxdur,
İsti ürəklilər çoxdur,
Odu siz orda axtarın!

Dağlar qalib sel içində,
Kaman titrər tel içində,
Yaxşı dostu yaman gündə,
İgidi darda axtarın!

Siz toylarda, nişanlarda,
Qoymayın gəncləri darda.
Daş-qaşları kamallarda,
Siz, düz ilqarda axtarın!
Budur sözümün qüvvəti:
Uca tutun məhəbbəti,
Nazlı qızlar, səadəti
Mərd oğullarda axtarın!

1974

YUXU GÖRÜRDÜ QARI

Yuxu görürdü qarı:
Gur, xurmayı saçları
Çiyinə sürüşürdü.
Kırpiklərin kölgəsi
Al yanağa düşürdü.
Yuxu görürdü qarı:
Əynində toy paltarı
Qardaşının toyunda
Yordu oyunçuları –
Dedilər: Olsun gəlin!
Tamaşasına durdu
Hamı, bu qız gözəlin
Biri dedi: qəşəngdir,
Biri dedi: göyçəkdir,

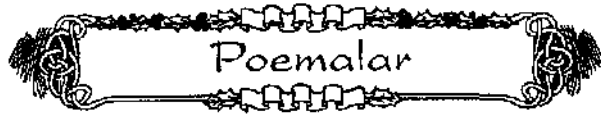
Qız deyil, ağ çiçəkdir.
Qədəminə gül tökdü
Cavanlar dörd bir yandan...
Oyandı həyəcədən
Yataqdan durdu qarı
O, güzgüyə baxanda
Töküldü göz yaşları...

1986

HANI

Hanı gözündəki işıq,
Üzündəki o yaraşlıq,
Dodağındakı gülüşlər,
Ağızındakı incə dişlər.
Niyə belə ləng gedirsən,
Əhvalı çox tənə gedirsən.
Nə tez yağdı başına qar,
Hanı ipək-qumral saçlar?
Gözlərin niyə dolubdur,
Ayağın da üç olubdur.
Kimin qalıb, kimin köçüb?
Üzündə belə qəm qalıb,
Sənə dünya sevincindən
Bir kağız, bir qələm qalıb.

1999

AVEY DAĞLA SÖHBƏT

Avey dağım, mən zirvəndə itəydim,
Bir gül olub, daş sinəndə bitəydim,
Mən ney olub o dağlarda ötəydim
Danışaydın nələr keçib başından,
Gah su axıb, gah qan axıb döşündən.

Üzərindən neçə karvan keçibdir,
Od, qılıncla neçə dövrən keçibdir,
Qara Məlik hansı yoldan keçibdir?
Hayla gəlib, kimlər vayla qayıtdı,
Öz tökdüyü qan selində kim batdı?

Kiminkidir o boş qalan binalar,
İnsan oğlu gah qul, gah da şah olar,
Hər baxanda könlüm dolu ah olar!
Avey dağım neçə dövrən görübsən,
Sən neçə qul, neçə sultan görübsən?

Baş üstündə hey qılınclar sıyrılıb,
İgidlərim yurd uğrunda qırılıb,
Gah lül axıb, sular gah da durulub,
Günlərimiz gah ağ olub, gah qara,
Oxşamışq tufanyıxmaz dağlara.

Biz görmüşük "əzrail" in üzünü
Birini yox, bəlkə neçə yüzünü.
Kim dedisə onda sözün düzünü
Kəfəni salıb dedi boynuna,
İtləndi öz qəbrinin qoynuna.

"Millet" sözü onda bizə yasaqdı,
Ay-ulduzlu bayrağımız dustaqdı,
Yurdumuzda hey göz yaşı, qan axdı,
Biçənəkdə dönə-dönə biçildik,
Yüz illərlə biçildikcə kiçildik.

Hanı bizim o bağçalar, o bağlar,
Hanı bizim buz bulaqlı yaylaqlar,
Kimə qaldı o meşələr, o dağlar?
Torpağımı para-para böldülər,
İgidlərim yurd uğrunda öldülər.

Qəsbkara "qardaş" deyib inandıq,
Bu "inam" ın odlarında çox yandıq,
Susa-susa parçalandıq, talandıq,
Talayanlar bizi əbləh sandılar,
Taladıqca yaman iştahlandılar...

Göz kor olub, kütləşəndə ağullar,
Qana düşdü təzə toylu oğullar,
Nər görkəmli, şümşad boyu oğullar.
Bu itkiyə bütün millət ağladı,
Ağlayanlar həm də xəlvət ağladı.

Fəlakətli "təmizlənmə" ilində
"Kəlməyi-şəhadət" andı dilində,
Kəndin ortasında, doğma elində
Neçə cavan yanı-üstə yıxıldı,
Haqsız axan qanı üstə yıxıldı.

"O ölüm"dən el qurtardı babamı,
El içində o hörməti ucamı,
"Höküm verən" dinləmədi obanı
Sürgün etdi onu səksən yaşında,
Qəbri qaldı qum təpəsi başında.

Cavan oğlu batdı Aral gölündə,
Qaldı əri Qazaxıstan çölündə,
Qoca nənəm fəlakətin selində,
Cüt gedərək, tək qayıtdı sürgündən,
Biz ayrıldıq Avey dağdan o gündən.

Babam* verdi Şəmsəddinçün gözünü,
Şair** Arif deyib sözün düzünü,
Rusiyada sürgün gördü özünü,
Biz tək olduq, belə getdi iman, din,
Qaldı xain erməniyə Şəmsəddin.

Yamanların gördük yaman üzünü,
Qoymadılar millət desin sözünü,
Görənlerin çıxartdılar gözünü,
Yuxarıdan ömr verdi ağalar,
Bu bölgədə birləşdilər "qağalar".

Dövrən bizə harda aman veribdir,
Dərd üstündən dərdi yaman veribdir,
Yüz dərd üçün bizə bir can veribdir,
İxtiyarı bizdə deyil onun da,
Nə bir Allah, nə də bəndə yanında.

Avey dağım, gözü yaşsız ağlaram,
Sinəsini tufan oymuş dağlaram,
Torpağını yaram üstə bağlaram,
Zaman vuran ağrıları alarsan,
Sən təbibim, sən dərmanım olarsan!

Rusiyada*** oğul satdı atanı,
Ata bildi əli qana batanı,
Sürüldükçə təbliğatın "kotanı"
Xalqımızın tarixini şumladığı,
Dinənlerin biz ağzını mumladığı.

Yaman olur insan şərə uyanda,
Kitablardan tonqal çatdıq hər yanda,
Azğınlaşdıq, yandı qüdsi – Quran da.
Biz inanı, biz imanı itirdik,
Gül bağında tikan kolu bitirdik.

Biz kim idik, kimi qırdıq, ilahi?!
Ölənlərin bilinmədi günahı,
Ulu Tanrı, sən götürmə bu ahı,
Deyib yoldu saçlarını analar.
Ey insanlar, belə haqsız qan olar?!

Avey dağım, nə dövrənlar görmüşük,
Haqsız axan biz nə qanlar görmüşük,
Viran qalan xanımanlar görmüşük,
O günlərin sən, ey qoca şahidi,
Söylə görək kim qazandı, kim yedi?!

Var sinəmdə neçə dağlar, düşünlər,
Bir də geri qayıtməsın o günlər,
O ölümlər, o qırğınlar, sürgünlər...
Bizim şənlik bir də qəmə batmasın,
Qantökənlər qoy xalqı ağlatmasın!

Avey dağım, çox sözüm var sorası,
Ürəyimin yanmamışdır harası,
Orda göynər neçə dərdin yarası,
Yox dərmanım, öldürüblər loğmanı,
Qanla yazdım bu yazdığım dastanı.

Daş sinəndə daşa dönmüş dərdlərdən,
Yurd uğrunda qurban gedən mərdlərdən,
Nələr gördün sən o üzü sərtlərdən?
Avey dağım, sən, ey qoca cəngavər,
Ver başından keçənlərdən bir xəbər!

Biz olmuşuq bir araba təkəri,
Sürülmüşük gah irəli, gah geri...
Qəsb etdilər biz daşıyan bəhəri,
Zənginlərin olduq yoxsul balası,
Babəklərin hüquqsuz, qul balası!

* M.P.Vaqifin həməsri ulu babam Abdurrahman ağa "şair" təxəllüs Dilbazi oğlu.

** M.P.Vaqifin həməsri şair, mayor rütbəli Mustafa ağa Arif. Abdurrahman ağanın bacısı oğlu.

*** Pavlik Marozova işarədir.

Mələklərin qanadını qırdılar,
Qanadları şeytanlara vurdular,
Başımıza yaxşı corab hördülər:
Şeytanları gördük mələk donunda,
Şeytan olduq şeytanların yanında.

Avey dağım, indi kövsən yeriyəm,
Əzab çəkmiş insanlardan biriyəm,
Nə ölüyəm, nə diri tək diriyəm,
Bir kitabam, sinəm sözlə doludur,
Getdiyim yol uluların yoludur.

Heç bilmirəm bu yol harda bitəcək,
İzim harda tapdanacaq, itəcək,
Qəbrim üstə gül, ya tikan bitəcək,
Məni xalqım rəhmətləmi anacaq,
Ya sönməyəcək yandırdığım bu ocaq?!

Bəlkə yenə zaman "məqam" gözləyib,
İnsanları astarlayıb, üzləyib,
Alimlərin məzarını düzləyib,
Sümüklərdən haqqı-hesab soracaq,
Müdriləri, aqilləri qıracaq?!

Çox yanısq bu günlərin oduna,
Fal açmayaq gələcəyin adına,
Avey dağım, sən düşəndə yadıma
Könlüm coşur, bir dağ seli oluram,
Min nəğməli sabah yeli oluram.

Avey dağım, indi halım hal deyil:
Sükütdayam, ancaq dilim lal deyil,
Bu dünya ki, daim qeyli-qal deyil,
Xoş günləri, bəd günləri var onun,
Açılmamış düynüləri var onun.

Aman fələk, yaman fələk, dad fələk,
Heç olmasın qantökəni şad, fələk!
Kimə doğma, kimə ögey, yad fələk!
Niyə mənim millətimə yad oldun,
Qılınc oldun, nizə oldun, od oldun?

Qılıncların öz qəlbinə sıyrılınsın,
İti uclu nizələrin qırılsın,
Bir də zəfər təbilləri vurulsun,
Qalxan bayraq bir da enməz demişlər,
Od yurdunun odu sönməz demişlər.

Avey dağım, sinən bağça-bağ olsun,
Təpələrin uca-uca dağ olsun,
Gedən gedib, qalanların sağ olsun,
Mərd babalar torpağıdır bu torpaq!
Bu torpağı babalar tək qoruyaq.

Onlar salıb "keçilməz"dən yolları,
Daşlar üstə atlarının nalları,
İz salıbdır... bükülməyib qolları,
Belə olub bizim ulu əslimiz,
Bu mərdlərin övladıdır nəslimiz!

Avey dağım, məni gizli dərd oyar,
Ürəyimdə bir Qarabağ dərdi var,
Bu torpağın igidi var, mərdi var,
Anaların "Allah!" deyən sədası
Qoy onların olsun xeyir-duası

Azərbaycan, çıraqların gur yansın,
Xalqımızın ürəyində nur yansın,
Keşiyində mərd oğullar dayansın,
Yolun haqdır, gözün toxdur, millətim!
Heqiqətə ölüm yoxdur, millətim!

İKİNCİ HISSƏ

Kim qarğadı “bənövşələr bitməsin,
İki sevgi bir-birinə yetməsin”,
Mənim tüstüm Avey dağda tütməsin,
Ürək orda, bədən burda göynəsin,
Şair eldən uzaq düşsə neyləsin!

Vəlixanda yer tutubdur ayağım,
Qoy var olsun mənim ata torpağım,
Avey dağdan gəldi sonra sorağım,
Ətəyində boya-başa yetmişəm,
Bir gül olub daş köksündə bitmişəm.

Hürr yaşadım nənə-baba elində,
Dağlar aşdım köhlənlərin belində,
Üzdüm gah qəm, gah da sevinc selində,
O meşələr, o bulaqlar, o çaylar,
O günlərim hər an məni haraylar.

O yerlərdən indi uzaq düşəli,
Bilməyirəm ağıllıyam, ya dəli?
İsti qoynu tər bənövşə döşəli
O bağların yaz torpağı olaydım,
O düzlərin boz torpağı olaydım.

Sinəm üstə açılaydı al güllər,
Rəqs edəydi yaz yeliylə sünbüllər,
Həsret dolu illər, illər, ay illər!
Həm qocalıq məhbəsində dustağam,
Həm o dəcəl, o “haşarı” uşağam.

Düşür yada o oylaqlar, o yollar,
Xam atlara kəmənd atan oğullar,
Köhlənləri tək nallayan o qollar,
Mərd analar yenə “pələng” doğurlar,
“Pələng”ləri heyif tək-tək doğurlar!

Ah o günlər, ah o aylar, o illər!
O nəğməli, o həvəsli könüllər,
O yağışlar, o selablar, o sellər,
İndi onlar xəyalıma qonaqdır,
Özüm yaşlı, könlüm vallah uşaqdır!

İndi mənim saçlarıma qar düşüb,
Qızılgülün növrəğine xar düşüb,
Gül quruyub, bağça solub, bar düşüb,
Ömür yolum qarlı qışa çevrilib,
Uşaqlığın tacı-taxtı devrilib.

Hər dən dönüb şəh damlası oluram,
Bahar yeli, dağ havası oluram,
Bulud kimi boşalıram, doluram,
Yada düşür o analı günlərim,
Gür saçları o xınalı günlərim.

Yada düşür Karqayanın meşəsi,
O meşenin ən nəğməli güşəsi,
Çobanların həzin, kövrək ney səsi
Dönüb xəzəl yarpağına hey əsir,
Yazı, qışı könlüm ora tələsir.

Sönüb gedib göy üzündə çox ulduz,
Vardı mənim ata nənəm Xanımqız,
O bəxti kəm, ilqarı düz, əhdi düz,
Qalmasa da sir-sifəti yadımda,
Qeyrət, təmkin varmış o dul qadında.

Qanadım yox, mən zirvənə yüksələm,
Gücüm yoxdur, qocalığa güc gələm,
Avey dağım! Bir özüməm, bir qələm,
Yaşayıram el qeyreti canımda,
Babaların təmiz qanı qanımda.

Avey dağım, başın niyə dumandır?
Keçənləri yada salma, amandır!
Mənim könlüm bir dalğalı ümmandır,
Çalxalansa qərq olaram selində,
Həyatımın belə gövrək ilində.

Avey dağım, xoş günlərdən danışaq,
O toylardan, düyünlərdən danışaq,
Al duvaqlı gəlinlərdən danışaq,
Qoy aşıqlar sazla, sözle yarışsın,
Söhbət saza, saz söhbətə qarışsın.

Avey dağım, qar çiçəyi açanda,
Durna çəkib, qatarını uçanda,
Yaz buludu çəmənə şəh saçanda
Yadımdamı, sübh şəhinə batardıq,
Evcik qurub, bağda ocaq çatardıq.

Yadımdadır o yam-yaşıl təpələr,
O yerlərə qaçışardıq hər səhər,
Biz elə şad, elə xoşbəxt, bəxtəvər,
Qırşagacan ceyilliyə girərdik,
Çeyl otundan "şah papağı" hörərdik!

Avey dağım, gün zirvəndə batanda,
Şəfəqlərdə tonqalını çatanda,
Kekliklərin cınqıllarda yatanda
Aşırının çıraqları yanardı,
Ay da doğub göydə xumarlanardı.

Kendimizdə sönməsin o çıraqlar!
Qurumasın mən gördüyüm bulaqlar!
Leysan yağsın, qoy islansın uşaqlar,
Bizim kimi selə, suya batsınlar,
Qoy şadlıqdan aya fişəng atsinlar!

Açılarda sarı yemlik çiçəyi,
Qızaranda lələlərin ləçəyi,
Səsleyəndə bizi bahar küləyi
Şadlıqdan hey "hərən baba" oynardıq,
Bulaq kimi içimizdən qaynardıq.

Qar çiçəyi qalxıb qarı dələndə,
Yaz xəbərləri qaranquşlar gələndə,
Xarı bülbül gül açdığı biləndə
Bağ-bağçalar cəh-cəhlərlə dolanda,
Quşların da toy nişanı olardı.

Avey dağım, alça çiçək açanda,
Kəndin üstə güd yarpağı uçanda,
Baş bağlayıb qızlar bağa qaçanda,
Ətrafları uşaqlarla dolardı,
Bizim əsil bayramımız olardı.

Göy gurlayıb, yağışlar gur yağanda,
Tarlalara buluddan dürr yağanda.
Günəş doğub torpağa nur yağanda,
Daraşardı çiçəklərə arılar,
Göy pəncərə, çöldə qızlar, qarılar.

Vardı bizim bir Sayalı nənəmiz,
Bir müqəddəs, bir həyalı nənəmiz,
Boyu kiçik, nəslə ali nənəmiz,
Qadın deyil, o mələkdə, hürüdü,
Mən onunçün hər nə desəm yeridi.

Nənəmizə "Böyük ciji" deyərdik.
Xörəklərin biz bal kimi yeyərdik,
Nə gizlədim, orda gördük, nə gördük,
Ordan gəlir bizim yaxşı adımız,
Ordan yanır ocağımız, odumuz.

Böyük cijim əzizlərdi hey bizi.
Süfrəmizdə beçə balı, süd üzü,
Süd qaymağı qaymaqların ləzizi
Yeyib-içib, oynamağa qaçardıq,
Çəmənlərdə kəpenək tək uçardıq.

Bir bayramdı aran köçü, dağ köçü,
Yollarımız dərə, təpə, çay içi,
Ağ sürünün qabağında erkəci,
Qoyunlara qarışardı quzular,
Qaçışardı dovşan tutan tazılar.

Bir aləmdə qız-gəlinin bəzəyi,
Qız xalamın zərli ipək örpəyi,
Gəlin anam gəlinlərin göyçəyi,
Özünü yox ancaq bizi bəzədi,
Örpək qara, qara paltar geyədi.

Biz elə ki, Dəlidağa çatardıq,
Yurd yerində şəhə, suya batardıq,
Quzğunlağı baldırğına qatardıq,
Qaçışardıq ordan yeddi bulağa,
Dağ gülərdi biz gələndə o dağa.

Burda hər yan gül-çiçəyə batmışdı,
Qurşağını Allah yerə atmışdı.
Rəngləri də bir-birinə qatmışdı....
Göy, qırmızı, mavi, sarı çiçəklər,
Ağ ləçəyi dağlar qarı çiçəklər.

May girəndə dörd ay burda qonaqdıq,
Ulu Tanrı! Biz nə xoşbəxt uşaqdıq.
Orda bütün qadağandan uzaqdıq,
Yaşıl donlu təpələrin döşündə,
Oturardıq bulaqların başında.

Çiçəkləri qucaq-qucaq dərərdik,
Kəkötünü dərib günə sərərdik,
Oynamaqda biz doymamış gödərdik,
Axşam düşüb, gün dağlara yaslanıb,
Üst-başımız dağ şəhində islanıb.

Donumuzu daşlar üstə sərərdik,
Çağırana bir səsle hay verərdik.
Rast gələne çiçəkdən pay verərdik,
Yorulmazdıq, dörd dolansaq dağları,
Adımızı qoymuşdular: "Haşarı".

Göy saqqıyıb, dolu yağış yağanda,
Bir tərəfdən qızıl günəş doğanda,
Ayaqyalın qaçışırıq hər yanda,
İndi hanı, ah, o aylar, o illər?
Söz anlamaz o "haşarı" dəcəllər?!

Qurtaranda arpa-buğda biçini,
Gözləyirdik dağda, "peşqurd" köçünü,
Bir boşaldaq xurcunların içini,
Təzə xiyar, qarpız, yemiş nobarı,
Yaylıq armud yeyib gəzək dağları.

Aran köçü bir hay-haray düşərdi,
Hər qapıda yağlı kömbə bişərdi,
Gülüş səsi evdən-evə düşərdi,
"Sacarası", bizim yağlı kömbəmiz
Yol boyunca yeyilərdi çox ləziz.

Son mənzili Göyəzəndə alardıq,
Gecələyib el burada qalardı.
Çırağımız ay işığı olardı,
Atlanardıq dan ulduzu doğanda,
Qoyun mələr, at kişnərdi hər yanda.

Bir nağıldı yollar boyu qayalar,
O daşlara zaman vuran boyalar...
Xırmanlarda dərz vurulmuş tayalar
Kəndimizə yaraşıqdı, bezəkdi,
Hər sünbülü əkinçiyə çörəkdi.

Vaxt olaydı söz yazaydım hər daşa,
Bizim yerlər tamaşadır, tamaşa!
Damcıltıya yüyürərdik birbaşa!
Əsirgəməzdi o bizdən barını,
Əncirini, heyvasını, narını.

Çox istərdik kahalara dırmaşsaq,
Dərə keçək, düzən keçək, dağ aşsaq,
Neyləməli, arzu çoxdu, biz uşaq!
Bütün günü oynayardıq, gülərdik,
Ordan birbaş bizim bağa gələrdik.

Ana babam yüz beş yaşlı Vələğa
Bağban olmuş öz saldığı bu bağa,
Qaçışardıq ordan fındıq yığmağa,
Attanardıq giren kimi bu bağa,
Dələ kimi biz budaqdan-budağa.

Nələr yoxdu orda gözlər görəsi,
Meyvələrin axan zaman şirəsi,
Vələğanın nəticəsi, nəvəsi
Bütün günü orda meydan sürərdik,
Alçanı biz güldən çıxacaq yeyərdik.

Badamı da elə kal-kal yeyərdik,
Acısını bal dadıyır deyərdik.
Meyvə dolu şaxlarını əyərdik,
Ciblərimiz kal meyvəylə dolardı,
Budaqlar da saçımızı yolardı.

Neçə cinsli nar var idi o bağda,
Ulduz kimi sayrışardı budaqda.
Səbir hanı o "haşarı" uşaqda,
Biz narları dişləyərdik, atardıq,
Meyvələrin axırına çatardıq.

Ağzımdadır dadı hələ göy narın,
Gözümdədir çiçəkləri baharın,
İydələri gül açanda bağların
Hava çiçək ətri ilə dolardı,
Uşaqların toy-bayramı olardı.

Başımıza bağlar çiçək tökərdi,
Saçımıza çiçək ətri çökərdi,
Ürək bizi oynamağa çəkərdi,
Axşamacan hey qaçardıq, tutardıq,
Biz şadlıqdan aya fişəng atardıq.

İndi budur, sahilində Xəzərin
Bir qoca var, fikrə gedib çox dərin...
Həsretində o ayların, illərin
Ana deyən bir uşağa dönübdür.
Boy kiçilib, lap yumağa dönübdür.

KOR ŞAİR

*Vəfasızdan könül yad olsa yaxşı
Özünbilməzden azad olsa yaxşı.
Vəfasız dost ilə qəmgin olunca
Vəfahi "kəlbilən" şad olsa yaxşı.
Abdurrəhman ağayi Dilbaz oğlu*

Qəmli kitabını şair ömrünün
Açıb oxumağa dözümlə gərəkdir.
Alovu söndəndə qoru sönməyən
Ocaq kimi odlı sözüm gərəkdir.

Hakimlərin əli batanda qana,
Şairlərin dərdi sığmır dastana.
Yazmaq istəyirəm mən bu dastanı
Qələmədən qan damır, yaza bilmirəm.
Qan kağıza hopur, poza bilmirəm.
Vərəqlər üstündə quruyur bu qan,
O qanla yazılır bu qəmli dastan.

Tarixin on yeddi yüzilliyində,
Bir şair yaşadı Qazax elində.
Ömrü gödək oldu,
Adı – Əbədi
Yaşadı xalqının dərdi könlündə,
Onunçün dövrədən zərbələr yedi...

Ozamankı Qazax, Şəmsəddin dərdi
İndiki Qarabağ dərdimiz kimi
Döyüşlərə atdı nə qədər mərdi.
Bu torpaq zəngindir, qonşular xain.

Onunçün qoymurlar bizi arxayın.
Bu torpağa sahib olmaqçün onlar
Töküb tarix boyu günahsız qanlar,
Ocaqlar söndürüb, evlər yıxıblar,
Qonşuluq haqqına xain çıxıblar.

Qurd içindən yeyir ağacı, heyif!
Bunu bizdən əvvəl atalar deyib.
Milləti içindən yeyən olmasa
Millət əyilməz.
Torpağı bölünməz, varı yeyilməz!

Qazax mahalının əsil-nəsilli
Yüksək təhsil almış vəkili vardı.
Yerində o həm sərt, həm xoşrəftardı.
Xalq işinə də çox can yandırardı,
Xalqı ləyaqətlə dolandırardı.
Bilirdi millətin hər bir dərini,
Başda saxlayırdı elin mərdini.
Nəcəbətlə vəkil bir buna görə
Ən əziz qızını mərd Dilboz oğlu
Şair Əbdürrəhməna vermişdi ərə.

Xəyanət gəlməyə dostluq dönəndə
Hakimlər alçalmaz xalqın yanında.
Bir el vəkiliyə dostluq etsə şah
O eli bələdən saxlasın Allah!
Heyif, bu dostluğa vəkil inandı,
O “şah dostluğu”nu xətersiz sandı.
Bilmədi şahın var bir umacağı,
Taxıllı, otlaqlı Qazax torpağı
Onun olmalıydı, buydu məsələ.
Gizlin saxlayırdı fikrini hələ.
Qazax vəkiliyə alırdı ələ
Asan həll olunsun çətin məsələ.
Siyasət oyundur, hakimlər gerek
Siyasət oynunda olsunlar zirək.
Qazax vəkiliyə tez-tez İrakli şah
“Şahanə sovqat”la qonaq gələrdi.
Bu sirr heç kəsə deyildi agah,
Şah daim fikrində torpaq bölərdi.
Vəkilə qonaqdı yenə İrakli,
Qonaq otaqları gur çılcıraqlı.

Aşıqlar oxuyur,
Sazlar ötüşür,
Şənlik sədaları hər yana düşür.
Plovlar demlənilir,
Xuruşlar bişir...
Şaha xidmətlərin var öz yolları:
Turacı, cüyürü, qırqovulları
Qarayazının,
İçə doldurulmuş əmlik quzunun
Yağlı kababların
Al şərəblərin
Qonaq otağını doldurub ətir...
Bizdə əziz olur qonağın xətri.
Şah oğlu; şah ola həm də bu qonaq!
Şahın xoş üzünə, şirin dilinə
Sadəlövh əyanlar oldular müştəq.
Qonaqlar içində yalnız bir nəfər:
Qazax vəkiliyə qızının əri –
Dilboz oğlu şair, el mütəbəri –
Üzdən soyuq, dalğın, içdən yanırdı...
Çünki bu dostluğu saxta sanırdı,
Şahın “umacağı” var, inanırdı.

Soyu, rütbəsi ali İrakli şah
Oturmuşdu yenə süfrə başında,
Xörek gətirənlər əli döşündə
Girib, çıxırdı...
Şairin qəlbini bu hal sıxırdı.
Yoxsulun üstünə qepik atarlar
İstəsə, şahlara eli satarlar!
Qiymətli daş-qaşlar,
Allar, qumaşlar,
Xalı, zili dolu “dərme” farmaşlar
Qapıda bağlanıb “haçadil” atlar,
Şaha sovqatlar...
Şah süzüb gözücü bu sovqatları
Söylədi: – Bunlara ehtiyac yoxdur,

Mənim şahlığında bunlardan çoxdur.
Zarafata salıb dedi:

– Ağalar!

Şahın hədiyyəsi torpaqdan olar!

Şəmsəddin mahalı, bir də ki, Qazax

Mənim şahlığımıza olsalar ilhaq,

Layiqli hədiyyə bu olar ancaq!

Bir az amiranə, bir qədər yumşaq

Deyib sözlərini susdu daha şah.

Vəkilin bu sözdən qurudu qanı,

Çökdü sifətinə bir qəm dumanı.

O, təntiməş halda baxdı şairə,

Şair gözlərini tez dikdi yerə.

Vəkil yaxşı bildi bu nə deməkdir,

Şah ilə dostluğu bu itirməkdir.

Çökdü ortalığa dərin bir sükut...

Bir səs dedi:

Vəkil, qorxunu unut!

“Sən xalqın oğlusan, xalqı əziz tut!!

Yatır bu torpaqda ulu əcdadın,

Onların birinin adıdır adın.

Mən qeyrət səsiyəm o nəslin, vəkil,

Torpaqdan hədiyyə olmaz, bunu bil!”

Qorxu hissi dedi:

“Vəkil, səhv etmə,

Sən şah oğlu, şahı belə incitmə!

Misal var “arxalı köpek qurd basar”

Onun arxasında dayanıbdır çar,

Hökmündə silahlı, saysız ordular.

Bir düşün nədir ki, “bir ovuc torpaq”

“Əl boyda Şəmsəddin”, “əl boyda Qazax”,

Onunçun dostluqdan düşsən uzaq!

Şah oğlu şah ola dostun da, düşün...

Axırı nə olar belə bir işin?

Şöhrət hissi dedi:

Bu cah-cəlal sənə, də, kimdən qalıb.

Bir yadına sal.

Çarın çörəyidir yediğin çörək.

Bu rütbəni sənə kim verib, görək?!”

Səməd oğlu demiş: “qorxuyla” “şöhrət”.

Bir gör neylədi:

Bu bəşər oğlunu məğlub etlədi.

Bir cavab gözləyir bərk hirsənib şah.

Onun qəzəbindən sən saxla, Allah!

Vəkilə baxmayır, şah yana baxır.

Gözündən bir qəzəb şimşəyi axır.

Doldu bu qəzəbin odu otağa...

Yaralı əsgər tək durub ayağa,

Billur qədəhini doldurub vəkil

Baş əydi hörmətlə şahın önündə.

Söylədi: – Allahın bu xoş günündə

Mənim bu mülkümə şah gəlib qonaq.

Qonağa yox demək sayılar günah.

Billur qədəhlər hey... dolur, boşalır.

Şairin qədəhi ancaq boş qalır.

– Başın uca olsun, Şəmsəddin, Qazax!

Siz şah torpağına olursuz ilhaq,

Babamız vəkil də İrakli şah

Vəzir olacaq! –

Deyib şair hirsli məclisdən çıxır,

Onun arxasınca İrakli baxır.

Məclisin ahəngini pozmamaq üçün

Qəzəb qılıncını o qoyur qına.

Qazaxın bu şair Dilboz oğluna

Divan tutmağın də öz vaxtı gələr.

Mənim kimliyimi o zaman bilər.

Yığılır ortadan dolu süfrələr,

Məclis sona yetir, iki yüz nəfər

İki yüz cəngavər silahlı, ath,

“Torpaq bəxşeyişli”, toylu, büsatlı,

Gürcüstan şahını yola salırlar,

Şahdan xoş üz görüb, “xoşbəxt” olurlar.

Elə ki, şairlə vəkil qaldı tək,

Vəkil qışqırdı ki,

Bir anlat görək,
 Niyə "çiy" iş tutdun şahın yanında,
 Niyə at oynatdın şah meydanında?
 Mən "mahal vəkili", o isə şahdır,
 Şahlar yer üzündə həm də allahdır.
 – Dostluqda siyasət, soyğun günahdır.
 Sənin öz əlinlə şah seni soydu,
 Seni xalq yanında müqəssir qoydu,
 Onun dostluğunun məqsədi buydu.
 Suyu, anaların göz yaşlarından,
 Bizim babaların başdaşlarından
 Töylə tikdirəcək atlarına şah,
 Bunu qəbul eder nə xalq, nə Allah.
 Vəkil fikrə gedib, dedi: – Neyləyək,
 Mən öz zəncirimi qıraydım görək.
 Halımı bilirsən, dərs vermə mənə,
 Qan yağsın mən vəkil olduğum günə.
 Siyasətin qanlı qanunları var:
 Xoşluqla istəyən güclə də alar.
 Qalmışam xalq ilə şah arasında,
 Şahın əlindəki qılıncam "qın" da
 Dəstəyimdən tutub, qoymur ki, çıxam,
 Torpaq istəyənin evini yıxam.
 Mənim zəhrimardır yediyim çörək,
 Bunları sən yaxşı biləsən görək!
 Şan-şöhrət xətrinə hansı biqeyrət,
 Doğma torpağını bəxşeyiş verər?
 Qeyrətsiz sanmasın qoy məni millət,
 Ömrüm ömür deyil, zəhərdir, zəhər!
 Qılınc arasından, qılıncsız keçən,
 Hakimləri "başsız" görübdür vətən.
 İrakli dalını sökəyib dağa,
 Bəs mənim arxamda kimim var görək,
 Mən ona söykəlib durum ayağa?
 – Eləysə uzaqsan bu qədər nədən
 Sən Cavad xan kimi bir sərkərdədən?
 Canı istəmirsən nə üçün ondan?

Torpağınız da bir, millətiniz də,
 Tarixi dərdiniz, "illetin"iz də.
 Dilimiz, dinimiz, imanımız da,
 Birliyə çağırır Quranımız da.
 Baba, ibrət alın bir Cavad xandan,
 Üstünə düşüblər gör neçə yandan,
 Osa döyüşlərdə "ölüm ya zəfər!" –
 Deyərək, döyüşər belə kişiler
 Kimin qarşısında əyilə bilər?
 Vəkil elə çıxdı burda özündən
 Dedi: bəsdir, daha, düşmə gözümdən,
 Şairsən, dur get, sən öz şerini yaz,
 Şair tayfasında siyasət olmaz.
 Siyasət oyundur, qanlı bir oyun,
 Uduzan cəfasın çəksin bir qoyun.
 Mənə söhbət açma sən Cavad xandan,
 Kömək istəmərəm heç vaxt mən ondan!
 Madam ki, sən məni düşmürsən başa,
 De get, öz bildiyin kimi də yaşa!
 – Eləysə, Gəncəyə gedərəm özüm,
 Bəsdir, bu həqarət, bu qəder dözümlü!
 Elə bozardı ki, vəkilin üzü,
 Dolaşdı bir xeyli ağzında sözü:
 – Dəmişəm, verəcəm! Bu söhbət bitdi!
 Deyib o şairi dərhal tərk etdi.

Şair köhlənini məhmizləyərək,
 Getdi ordan birbaşa Gəncə deyərək.
 Şairi xoş-beşlə qəbul etdi xan,
 Bozarmış üzünə baxıb nigaran
 Ondən xəbər aldı: – Nə üçün görək
 Gecənin bu vaxtı yola çıxdın tək?
 – Mən çoxdan beləyəm bu uzun yola.
 – Gətirdiyin xəbər, xoş xəbər ola!
 – Xeyirdən gədərmi, ey xan, söhbətlər
 Vətən torpaqları bölünə bilər?
 Sizə agah olsun, Şəmsəddin, Qazax

Qonşu torpağına ilhaq olacaq,
 Bunu tələb edir İrakli özü,
 – Bəs ona nə oldu Vəkilin sözü?
 Vəkil şahdan qorxur, doğrusu budur,
 Onunçün hər cürə təhqiri udur
 Qalıbdır o odla su arasında,
 “Yox” deməyə qüdrət çatmayır onda.
 Cavad xan silkərək yumruqlarını,
 Hər boğazdan keçməz Şəmsəddin, Qazax!
 Gərək bu fərmanı tezliklə pozaq, –
 Deyib, yumruğunu masaya vurdu,
 Hirsindən sıçrayıb, ayağa durdu.
 Otaqda əsəbi keyli gəzirdi,
 Bir müddət nə şair, nə də xan dindi.
 Sonra altı gecə səhərə qədər,
 Oturub baş-başa çox dərhləşdilər.
 Ona hücum edən üç yerli xanla,
 Gürcüstan valisi Baqratiyanla
 Harada, nə sayaq getdi döyüşlər,
 Harda düşdü onun payına zəfər.
 Bir-bir təsvir etdi “qardaş” xanları
 Sisyanov göndərən o fərmanları
 Oxuyub şairə dedi: – Kişilər
 Xalq, vətən yolunda döyüşdə ölər.
 Mən təslim olmaram, ölərəm ancaq!
 Qorxaqları qəbul etməyir torpaq.
 Sisyanov istəyir məndən Gəncəni
 Bu, Azərbaycanı bölmək deməkdir.
 Döyüşdə öldürsün qoy düşmən məni,
 Gəncəni vermək də ölmək deməkdir.
 İndiden mən səni eləyim agah:
 Rədd edə bilmədi tələbimi şah,
 Qazaxdan əl çəkdi, gözlərin aydın!
 Qazax verilmişdi sən olmasaydın.
 Qurtardı bölgüdən sizin torpaqlar.
 – Mən kiməm, bu elin Cavad xanı var,
 Sizin qüvvənizi bilirlər onlar.

Ancaq bilmədilər şair ilə xan
 Nələr hazırlayır onlara dövrən
 Bir qanlı intiqam vardır qabaqda:
 Şairin gözünü ovduracaqdı:
 Vəkilin əlilə İrakli şah da!
 Ağladacaq bütün mahalı bu qəm,
 Yeddi il keçəndə bu hadisədən
 Bəd xəbər gələcək elə Gəncədən:
 İgid Cavad xanın şəhadətindən,
 Onun mərdliyindən, cəsaretindən
 Eldə danışılan sözlər, söhbətlər
 Gəlib çatacaqdır bu günlər bizə.
 Qarışb bugünkü kədərimizə
 Gələn nəsillərə miras qalacaq,
 Qanlı suvarılıb miras bu torpaq.
 Bu torpaq uğrunda mərdlər vermişik,
 Bir millət görməyən “dərdlər” görmüşük.
 Altı gündən sonra şair Gəncədən
 Kəndinə qayıtdı, o şad xəbərlə,
 Burda qarşılaşdı yeni kədərlə.

Dilboz ocağının gəlini nənəm,
 Deyərmiş yazılı kitabdır sinəm.
 Oturub ən uzun qış gecələri
 Bunu danışarmış gəlinlərinə:
 – Necə pozularsa arada fərman
 Qazax əldən çıxmır yəhəri dönmüş
 İrakli şah bundan hirsələnir yaman.
 Başında bir dəstə yarlı-yaraqlı,
 İlk dəfə əliboş, sorsuz-sovqatsız
 Vəkilin evinə gəlir İrakli.
 O heç bir xoş-beşi qəbul etməyir,
 Vardır gəlişimin səbəbi deyir.
 – Mən şaham, sən vəkil, şahlığım üçün.
 Gərək o şairi gətirdib bu gün
 Mənim gözlərimin qabağında sən,
 Gərək bu əmrimi icra edəsən:

Ovdurasan onun iki gözünü:
 Ya əvəz edəsən onun özünü! –
 Susdu şah qəzəblə deyib sözünü...
 Vəkil eşidib bu qanlı fərmanı
 Yenə damarında qurudu qanı,
 O, necə “kor” qoysun Abdurrəhmanı?
 Gəldi qulağına ağlaşma səsi,
 Qızının: – “Ay baba, qoyma!” deməsi,
 Nəvələr sarmaşdı əl-ayağına,
 O, göz yaşlarını silə bilmədi,
 Vəkil necə çıxsın şah qabağına,
 Bu nə dərddir düşüb, bilə bilmədi,
 Dili söz tutmadı, dodağı əsdi.
 İrakli icraya yaman tələsdi
 Vəkilin üzünə bir baxış baxdı,
 Bu baxış o saat qısaltdı vaxtı.
 Vəkilin doğrudan böyükdü dərdi:
 Mənhus vəzifələr azmı dərd verdi
 “Vəzifə çörəyi” yeyən kəslərə?
 Döndərib onları həm şikəstlərə
 Lazım olmayanda qoz, badam kimi,
 İçini yeyərək, qabığın atdı.
 Vəkilin də gəlib o vaxtı çatdı:
 Ya özü, ya şair?! Fəlakətə bax!
 Gəlib lap sümüyə dayandı bıçaq.
 Vəkil Xanlıqlara çapar göndərdi,
 Çapara ən yaxşı köhləni verdi,
 Tapşırıdı: – Söylə ki, baban xəstədi,
 Çoxdandır görməyir, səni istədi. –
 Doğrudan ogünkü məclisdən sonra
 Ayaq basmamışdı bu evə şair.
 Bir mehmanxanadır bu dünya evi,
 Hərə bir duyğuyla burda yaşayır*.
 Vəkil dönə-dönə dedi çapara
 İndi gün gödəkdir, kəsə yol ara!

* Xanlıqlar – şairin kəndi

Yubanmasın, gəlsin dərhal səninlə,
 De, uç qırğı kimi öz köhləninlə!
 Şairin evinə çatanda çapar
 Onun qarşısına qaçdı uşaqlar,
 Sandılar babadan gəlibdir sovqat...
 Onlar bilmədilər bu gəliş, heyhat,
 Necə gəlişdir!
 Bu necə çağırış, bu necə işdi
 Evdə böyükklər də təşvişə düşdü...
 Bəlkə də ağladı vəkilin qızı,
 Doldu rıqqət ilə şairin gözü.
 Dedi: Bir şey olsa göndərməm xəbər,
 Xəbəre gələnlər səni gətirər.
 Vaxt keçir, mən indi tez gedəm gerek,
 Qonur köhlənini yəhərlədərek,
 Qırğı tək yəhərin üstə atlandı,
 Cilovu çəkəndə at qanatlandı...
 Getdi bütün yolu atı çaparaq,
 Atın dırnağında ovuldu torpaq,
 Qırx yaşın alovu, odu qanında,
 O getdi bu yolu fikr ümmanında...
 Yaman cüşə gəldi şair rıqqəti,
 Rıqqətin işığı boğdu zülməti.
 Bir an unutdurdu kini, nifrəti.
 Dedi: – Sadiq dostum, a qonur köhlən,
 Bir qamçı vurmadım heç vaxt sənə mən,
 Əgər tez mənzilə çatdırsan məni,
 İgid Koroğlunun Qıratı kimi,
 Gümüşdən, qızıldan nallaram səni! –
 At burda ucadan yaman kişnədi,
 Çapar, “murdar” görüb bu heyvan dedi.
 Şair dedi nəse, bir bəd xəbər var,
 Onu bizdən qabaq duyur heyvanlar.
 Elə ki qapıda o atdan düşür,
 Büsatı görəndə halı dəyişir.
 Baba İrakli durub yan-yana,
 Şüşəbənd eyvandan baxırmış ona.

O uca qamətə, boya, buxuna
Baxanlar deyərdi baxım bir daha,
O öz görkəmlə oxşardı şaha.
O əsmər sifətdə yaraşığa bax,
O aydan işıqlı, ulduzdan parlaq
Gözlərə qıyana, özün qıy, Allah!

Birdən dörd yanını alıb bir dəstə
Onu tez yıxırlar arxası üstə,
Sinəsi üstünə bir kərən qoyub,
Üstündə oturur bir çirkin kişi,
Demə, göz ovmaqmiş zalımın işi.
Ovur o gözləri bir an içində,
Söyləyir: – İş bitdi, di yerindən dur,
Şairin üz-gözü al-qan içində
Dərhal sıçrayaraq durur yerindən
Onun qan damırmış bəbəklərindən.
Baxıb ağlayırdı bunu görənlər,
Gülürdü eyvanda fərman verənlər,
Həyəti tutmuşdu qəh-qəh səsləri...
Şair addımını atıb irəli
Şahanə səs ilə söylədi: – Allah
Bizə başqa gözlər bəxş eləyibdir,
Gözləri ovulan mütefəkkirlər
“Qəlbinin gözüylə görər” deyibdir.
Sizinlə danışmaq mənə çox zordur,
Çünki qəlbinizin gözləri kordur.
Əsil kor sizsiniz, dərk edin bunu,
El bilir şahların kor olduğunu –
Bunu eşidəndə vəkil hirs ləndi.
Düşündü: özündən şah çıxar indi.
Şüşəbənd eyvandan aşağı endi.
Özünü köhlənin belinə atdı,
Qapıda bir xeyli o at oynatdı.
Qəzəbi soyudu İrakli şahın.
Qəzəbinə gəlsin onlar Allahın!
Gəlinlər sorardı: – Ay ana, şair

Kəndə necə gəldi, nə sayaq çatdı?
Necə qarşıladı camaat onu,
Kəndə kor qayıdan Dilboz oğlunu?
Söz bura çatanda ağlarmış nənəm
Deyərmiş: – Evə bir vay-şüvən düşdü,
Göz görə görəydi bu vay-şüvəni!...
Elə bil sel gəldi, çay bəndi aşdı,
Kəndin camaatı yaman çaxnaşdı...
Silaha sarıldı, and içdi hamı
Vəkildə qoymasın bu intiqamı.

Şair çağırırdı ağsaqqalları,
Dedi: – İntiqamın var öz yolları.
Çağırıq, eşitdi tanrımız bizi.
Qəsbdən qurtardı vətənimizi.
Şah məğlub oldu, mən qələbə çaldım,
Gözlərimi verib, Qazaxı aldım.
Hansı qiymətli, gözmü, vətənmə?
Onlarını qazandı, söyləyin, mənmi?
Gedib qardaş qanı tökməyin nahaq,
Nahaqqın cəzasın verəcək Allah.
Bunu da deyərmiş cənnətlik nənəm:
Onun görüşünə gələrdi aləm.
Harda eşitsələr bu bəd xəbəri
Yığılıb ölkənin mötəbərleri
Görməyə gələrdi Abdurrəhmanı.
Hələ mən demirəm o Cavad xanı:
Cavad xan başında bir dəstə leşkə,
Şairi görməyə gəldi bir səhər.
Onlar tək oturdu axşama qədər,
Nəse, nə haqdasa söhbət etdilər.
Gecənin yarısı leşlər ilə
Tovsun atlarını çapıb getdilər.
Kim deyə bilər yeddi il sonra
Xanın gələcəkdir ölüm xəbəri,
Ağladacaq onu çox sevənləri.
Yasa batacaqdır el də, oba da,

Zalım Sisyanovla olan davada
 Bir il qədim Gəncə qana boyandı...
 Xan təslim olmadı, möhkəm dayandı.
 Aldılar Qazaxın, Şəmsəddinin də
 Bu qanlı döyüşdə heyfini ondan.
 Bir kömək gəlmədi ona heç yandan.
 Xanlar arasında ürəkdən, candan
 Sevinən də oldu bu milli dərde,
 Bəlkə o zamandan, ondan da qabaq
 Paxıllıq "mərz"i varmış bizlərdə.
 Çıxdılar aradan müttəfiq xanlar,
 Qan qardaşlarını tək qoydu onlar.
 Yeridi üstünə sel kimi leşker,
 Döyüşlü mərdanə o nər oğlu nər,
 O xain qonşular, o ermənilər
 Görüb qaçdığını xanların dərhal
 Xəyanət etməyə tapdılar macal.
 Qalanın sirrini verib düşməne,
 Onlara bir qapı açdılar yenə.
 Vurdu bir general köksündən mərdi.
 Qanı axa-axa igid Cavad xan
 Vurub generalı tez yerə sərdi.

Torpağa qoymadı el qırx gün xanı.
 Qırx gün dayanmadı şəhidin qanı.
 Axdı damla-damla göz yaşı kimi,
 Cənnətməkan oldu Gəncə hakimi.
 Bu dərd dirigözlü Abdurrahmanı
 Öldürüb, ömrünü talan eylədi.
 Ona öz dərini yalan eylədi.
 Yazıq gecə-gündüz fəğan eylədi.
 Aləmə səs saldı dərdi, ələmi...
 Oğluna söylədi: – Götür qələmi
 Sən yaz, mən söz açım o Cavad xandan,
 Bir dastan yaradım o qəhrəmandan.
 Damsın hər kəlmədən bir şəhid qanı!
 Bu sayaq yarandı o kor şairin

Xana həsr etdiyi mərdlik dastanı.
 Şairin qəlbini Cavad xan qəmi
 Oyurdu içində bir neştər kimi.
 Qan dərinə axdı, göz yaşı üzə,
 Şair ağlayırdı söz düzə-düzə...
 Belə nəql edərmiş cənnətlik nənəm.
 Dəmə ki, bir nəslə miras qalarmış,
 Nəsillərə qalan bu vərəsədən
 Başlar gah alçalar, gah ucalarmış.
 Dördüncü nəsliyəm şairin mən də
 Qohumluğum çatır vəkilə həm də.
 Elə bil gözləri ovulan mənəm,
 Ya, şah qarşısında məğlub vəkiləm.
 Vulkan dağı kimi alışır sinəm...
 Şairə bəraət qazandırıb mən
 Vəkili ittiham edə bilmərəm.

Bir eldə hökm etsə sultan, şah ya çar.
 Vəkillərdə heç vaxt olmaz ixtiyar.
 Onlar quş qorxudan müqəvvalar tək,
 Yerlərində sessiz dayanıb gərəkdir:
 Xalqı qorxutmaqçün ağalarına
 Etsinlər kömək.
 Qeyrəti olanlar istefa verər,
 Qorxaqlarsa qoltuq altına girər.
 İstefa versəydi vəkil o dəmdə
 Çox uca olardı başı aləmdə.
 Şairin adıyla başım ucalır
 İnsan vüqarıyla qələbə çalır.
 Oxuyub Cavad xan müxəmməsini,
 Duyuram şairin fəryad səsinə...
 Nə görə gözünü var, köməyə çatsın,
 "Qafqaz pələngi"lə bir qana batsın.
 Qazax igidlərin yığıb başına
 Nəmərd Sisyanova o qan ağlatsın.
 Şairin fəryadı əksi-səda tək
 Nəçə yüz illəri ötüb keçəcək...

Hələ neçə nəslə çatacaq bu qəm.
 Ele bil gözləri ovulan mənəm.
 Dəreni görmürəm, dağı görmürəm,
 Qaranı görmürəm, ağı görmürəm.
 Görmürəm sevdiyim mənzərələri
 Ulduzlu səmanı, çiçəkli yeri...
 Sanki kor şairin dağlar həsrətli
 Şerini mən yazıb, mən yaratmışam,
 Hər gün həsrət dolu bu misraları
 Oxuyub, könlümü çox ağlatmışam.

DAĞLAR

(ixtisarla)

Bivəfa mülki dünyada
 Könlü çox viranam, dağlar!
 Könlüm istər, gözüm görməz,
 Sizə mən heyranam, dağlar!

Bizə çəkdi fələk dağı,
 Könlümüz qəmlər ovlağı,
 Qaralıb ömrün çırağı,
 Ağlaşır pərvanam, dağlar!

Qəsd etmək olmaz cana da,
 Can tab etməz hicrana da,
 Neçə il zülmətxanada
 Bina zindanbanam, dağlar!
 Mən iki yüz on bir sənə,
 Qəzadan ox dəydi mənə,
 Dövrən bərkəs oldu yenə,
 Hicr oduna yanam, dağlar!

Qırx bir sənə oldu yaşıım,
 Zülmətdə sərgərdan başım,
 Bivəfa qohum, qardaşım,
 Necə düşmən sanam, dağlar!

Şairəm dünyaya gəldim,
 Bir zaman ağlayıb, güldüm,
 Məzlumam, zülmə öldüm,
 Bu sözdür nişanım, dağlar!

EPILOQ

Əfsus, gözəl dünya fanisən, fani!
 Xalqıyçün can verən o canlar hamı?

Öldü Cavadxana dastan yazan da,
 Öldü Cavad xan da, o qəhrəman da.

Mərdlər, qəhrəmanlar ölməyir ancaq,
 Müqəddəsdir onlar yatdığı torpaq.

Keçsə bu ölümdən yenə yüz illər,
 Onları yaşadar gələn nəsillər.

Yaralı bir ürək şair sinəmdə,
 Şəhidlər yatdığı torpağı mən də:

Ziyarət edirəm, səcdə qılıram,
 Göynəyə-göynəyə sinəmdə yaram...

1992

HƏYATIMDAN SƏHİFƏLƏR

*Ölümlərdən, bölümlərdən,
 zülmətlərdən keçən yollar*

Oğul gözləyirdilər
 Mən üçüncü qız oldum.
 Oğul gözləyən evdə
 Sanmayın ucuz oldum.

Atam gəlib arandan
Bir qoç qurbanı kəsmiş,
Anamın dərdlərini
Azaltmağa tələsmiş.
Nənəm, gözəl Xanımqız
Hər körpənin öz bəxti
Öz qisməti var, demiş.
Bəlkə edəcək bu qız,
Səni bəxtiyar, demiş.

Beşiyim yırğalanmış
Nənəm, babam yaylağı,
İgidlərin oylağı
Ağqayanın döşündə.
El arana köçəndə
Karqaya meşəsində.
Ağlayanda susmuşam
Bülbüllər ötüşəndə,
Qırqovulların səsi
O meşəyə düşəndə
Anam deyərdi sən də:
Öz "qıgıltı" səsini,
O səslərə qatardın,
Quşların "laylasıyla"
Xumarlanıb yatardın.
Ayağın yer tutanda
Yerə sığışmadın sən.
İlk addımı atanda
Sənin oldu bu aləm...
Qorxmayıb oddan, sudan,
Dinclik bilmədin bir an.
Yıxıldın, ağlamadın,
Əzildin, ağlamadın,
"Haşarı" qaldı adın.
Ağacların budağı
Sənə yelləncək oldu,
Sevdin gülü, yarpağı,

Dünyan sevinclə doldu...
Dilin söz tutan zaman
Evde sənin adına
Kimi "qaranquş" dedi,
Kimi "kəpənək" dedi,
Kimi "şirindil" dedi.
Atan isə adına
Ay qızım, "bülbul" dedi.
Sən sübhünü quşlardan
Çox-çox erkən açardın.
Yatağından astaca
Durub, çölə qaçardın.
Yazda kəpənək kimi
Çiçəklər dünyasında
Hey uçardın, uçardın...
Qışda qırov görərdik
Saçlarında hər səhər,
Dodağında nəğmələr.

II

İlk uşaqlıq şadlığım,
Bu dünya qəmlərindən,
Dərdlərdən azadlığım
Mənim burada bitdi
Bir köçəri quş kimi
Sevinclər uçdu, getdi,
Bir də dönmədi geri.
Ürəyimi dağladı
Şəhid ata kədəri.
Feodal dünyasında
Tamah yurdlar uçurdu.

III

Gəldi 17-ci il.
Rus çarı taxtdan düşdü,
Bütün aləm dəyişdi.
Azadlığa səslədi

Millət qədri bilənlər
Bizim məhkum milləti,
Qazanmaqçün təzədən
Biz itmiş hürriyyəti
Azad dövlət yaratdıq.
Sevindik, azadlığa,
Biz xoş günlərə çatdıq.
Ancaq bu azadlığın
Çox dar oldu meydanı,
Millət xadimlərinin
Əfsus, töküldü qanı.

IV

Bizə iki tərəfdən
Hücum eylədi yağ,ı,
Gürcü menşevikləri
Erməni daşnakları
Bölmək üçün tələsdi
Bu bəhərli torpağı.
Kəndlərimiz üstünə
Güllə yağış,ı yağdı,
Top mermisi töküldü.
Avey dağın o günlər
Daş sinəsi söküldü.
Ancaq yağ,ı bilmədi
Azərbaycan xalqının
Qoçaq oğulları var,
O azğın daşnaklara
Onda "dərs" verdi onlar:
Cərgə-cərgə durdular
Adi tüfənglər ilə
Topları susdurdular

Düşmən ala bilmədi
İstədiyini bizdən.
Sonra güclü bir ordu
Gəlib çatdı "Mərkəz"dən

Son qoyuldu xalqımızın
Milli azadlığına,
Əbədi bir "fatihe"
Oxundu şadlığına.

Ölümlər başlandı,
"Bölmələr" xoşlandı,
Gördük o qanundakı
Toplu, tüfəngli zoru:
Şəmsəddini, Qafanı,
Göyçəni, Zəngəzuru
Erməniyə verdilər.
Təzə bölgələr üçün
Gizli tədbir gördülər:
Əskipara Yaylağı –
Kəndi, meşəsi, dağı,
Kəmərlinin torpağı,
Erməniyə verildi.
Biz çox idik,
Azaldıq.
Az çoxaldı, dirildi.
Bu oldu inqilabın
Bizə ən ilk töhfəsi.
Millətimin haqqını
Tələb edənlərin
Tez susduruldu səsi.

30-cu illərin
Dərdini yazmır qələm,
Şərə, sözə sığışmır
Xalqıma üz verən qəm.
Bir ağsaqqal qocanın
Evində bir şəkli var,
Hər baxanda o şəklə
Ölüm gəlmir ki, öləm.
Sinəmdən od püskürür,
Yanğımı yoxdur görənlər

Məzarı qum çölündə,
Qazaxıstanda qaldı.
O illərin ağrısı
Ürəkdə, canda qaldı.

37-ci ilin
Dərdinə dərd çatarmı:
Bəşərin tarixində
Belə bir zülüm varmı?
Bizim bu illər boyu
Nələr çəkdi başımız:
Bu doxsanın qışında
Qara bayraqlar üstə
Töküldü göz yaşımız.
Qanlı lövhələr yazıb
İllərlə yaddaşımız.
Üç ünvanlı, sərhədli,
Üç bayraqlı olduq biz.
Dilim-dilim bölündü
Bu zəngin vətənimiz.
Müharibə də gördük,
Qanlı döyüş illəri,
Qarşıladiq göz yaşlı
Cəbhələrdən ayaqsız,
Əlsiz, qolsuz,
Dili lal, kor gələn əhilləri
Elə mərdlər yetirdik,
Elə ərler itirdik,
Sinəmizdə dərd əkib,
Qəm gülləri bitirdik.
İllərlə yol gözlədi
İntizar gözlərimiz,
Əsgər paltarı geydi
Nişanlı qızlarımız.
Ah, mən nələr görmüşəm
Altı yaşımdan bəri.
Şükür, səksən yaşında

Bu azadlıq xəbəri
Dərdlər əymiş qəddimi
Məni qanadlandırdı,
Ürəyimdə azadlıq
Məşəlləri yandırdı.

Dünyada ən böyük dərd
Millət dərdiymiş demək.
Millət üçün yaşayıb,
Millətçün ölmək gerek.

Anam öldü, ölmədim,
Ancaq illər uzun
Heç bir şadlıq yenmədi
Qəlbimdəki hüznü
Atam öldü, ölmədim,
Fəryad etdi ürəyim
Ancaq illər uzun.
Öldü babam, nənəm də,
Bu yoxluğun atəşi
Heç sönmədi sinəmdə
İki bacı, bir ana
Biz dünyada qaldıq tək.
Halal zəhmətimizlə
Qazandıq halal çörək.
Oldu yaxşı günümüz,
Yaman günlərimiz də.
Qaldıq sanki avarsız,
Fırtınalı dənizdə.
Yıxılmağa qoymadı
Ancaq, namus, ar bizi,
Biz yıxılmış görseydik
Bu doğma ölkəmizi
Allah bilir, bu dərdə
Bizdə dözümlə olmazdı,
Qələm gördüklərimin
Yüzdə birini yazdı.

BU BƏLA HARDAN GƏLDİ

Qarabağsız qara baxtım ağ olmaz,
Qarabağsız mənim bağçam bağ olmaz,
Düzənim düz, uca dağım dağ olmaz,
Qarabağsız canım bir gün sağ olmaz!
Nigaranam torpağımdan nigaran,
Milletimdən, bayrağımdan, nigaran,
Oğulumdən, uşağımdan nigaran!
Sinələri yurda səngər igidlər
Salam sizə, ey ölümsüz şəhidlər!

* * *

İgidlərimin ölümü
Əydi əyilməz belimi.
Yer götürdü, göy götürmə bu zülümü!
Bu bəla hardan gəldi
Hansı diyardan gəldi?
Niyə yurdlar dağıldı,
Şəhid odlu cavanlar?
Yaz yaralı qələmim,
Bilsin bütün insanlar:
Erməni qəsəbə tələsdi
İrəvandan bir yel əsdi
Bu yel, tufan yeliydi.
Erməni qəsəbə tələsdi,
Qəsdi Qarabağ eliydi.
Ayağa qalxdılar, gərək:
Qarabağdan Xəzərədək,
Bizim zəngin torpaqları,
Döşü meşəli dağları,
Suyu loğman bulaqları,
Otu dərman yaylaqları
Bol günəşli araları,
Taxıl yüklü xırmanları,
Qoynu qızıl sünbül dolu

Xəzansız gülüstanları,
Torpağına ilhaq etsin.
Sonra başqa torpaqlara
Əl uzatsın,
Dənizlərdən-dənizlərə
Böyük Hayəstan yaratsın.

SAZIŞLƏR

Gizli oldu bu sazişlər,
Xain işi gizlin işlər.
Fitva verdilər keşişlər:
– “Daha yürüş vaxtı çatıb,
Bizim “dostluq” taxtı üstə
Azərbaycan şirin yatıb.
Oyatmayın, hələ yatsın.
Qoy onları bizim toplar,
Bizim raketlər oyatsın!”

İmzalayıb sazişləri
Erməninin imperiya qardaşları
Erməniyə arxa durdu,
Dedi: – Qorxma, get arxayın,
Böl o yurdu.
Bu köməkdən gör erməni
Qudurdu, necə qudurdu!..
Duzu, çörəyi unutdu,
Xəyanət yolunu dutdu.

NEÇƏ ELDƏN

Dağlar, dənizlər dalından,
Neçə ölkənin yolundan
İrəvana qatar yüklü,
Uçaq yüklü, gəmi yüklü

Ölkəmizin qəmi yüklü
Qoşun gəldi,
Silah gəldi,
Günah gəldi...
Ermənilər Xan kəndinə
Daşdılar bu silahı.
Top səslərilə açıldı
Qarabağın o sabahı.
Şəhərlər, kəndlər üstünə
Qurşun yağdı, od ələndi...
Güllər üstə qan çiləndi.
Yurd-yuvası dağılanlar,
Torpağından qovulanlar,
O gün təzə doğulanlar,
Anaların qoltuğunda
Od yurduna səpələndi...

Torpaq doydu, qan tökənlər
Doymadı tökdüyü qandan.
Odu sönmüş Yerevandan
Yurdlara qan, qada gəldi.
Qundağında qana batan
Səbilər fəryada gəldi...

Yüz illərin arxasından
Bir zəhimli səda gəldi:
– “Dostluq” taxtı üstə yatan,
Oyan, bu qəflətdən oyan!
Dur, çağırır səni baban:
Qarabağ mərdlik dastanı,
Od yurdunun gülüstani,
Üzeyiri yetirən torpaq,
Yad torpağa olmaz ilhaq!
Qacar kimi güclü, qoçaq –
Şahı məğlub edənlərin
İgid nəslil!
Yatmış aslan!

Dur, silahlan!
Nədir bu tökülən qanlar?
İnamsıza inananlar
Vermişdir daim qurbanlar.
Dur, ey qana batan millət!
Yalançı “dostluq” taxtının
Üstə şirin yatan millət!
Nədir səndəki bu inam?
Nədir səndəki bu qəflət?

Hanı sənin güclü ordun?
Tapdaq olur torpaqları
Ordusu olmayan yurdun.
Hanı sənin silahların,
Səngərlərin?
Əlin yalın, yaran dərin...
Oyan, yatmış millət, oyan!
Dur, çağırır səni baban!

Oyandı yatmış aslanlar,
Səngər sinəli oğlanlar
Oğul şücaətli qızlar,
Salatınlar,
Qaratəllər,
Məhribanlar,
Mələhətlər,
Gültəkinlər,
Yüzlər, minlər silahlandı.
İgidlərin hərbi andı
Qana batmış torpaqlara
Səda saldı.
Koroğlunun cəngisini
Yada saldı.
Erməni qanıçənləri
İki xalqı oda saldı,
Orda da ana ağladı,
Burda da ana ağladı...

Orda da qara bağladı,
Burda da qara bağladı
Qız-gəlinlər,
Ağaların cibi doldu,
Xalqa qaldı qara günlər...
Görüb bu qanlı qırğını
Bir soruşan yoxdu bunu:

Ay erməni cavanları,
Fəhlələrin, kəndlilərin,
Yoxsulların oğlanları!
Siz kimlərchün ölürsünüz
Kimlər üçün bölürsünüz
Siz bu qonşu torpaqları?
Hanı sizin cərgənizdə
Zənginlərin uşaqları?
Bıgıburma oğulları?
Zəngin ölkələrə düşüb
O zənginlərin yolları
Gözəl qızların qolunda
O cavanların qolları
Hey kef çəkib, rəqs edirlər...
Onların kef xərci üçün
Fəhle, kəndli balaları
Niyə ölümə gedirlər?
Qarabağdan sizə nə var,
Bunu bilin, ay cavanlar:
Qarabağa balayanlar
Sahib ola bilsə əgər:
Onlar ağa,
Siz onlara muzdlu nöker
Olacaqsız,
Sağ qalsanız bu günləri
Təəssüflə
Onda yada salacaqsız.

Qanıçən batanda qana
Qarabağdan neçə yana
Uzandı bu xərcəng əli.
Topların hədəfi oldu.
İndi qədim qazax eli.
Neçə kəndi topa tutdu,
Şəhərinə raket atdı.
Neçə körpə qana batdı,
Nə qədər insan ağlatdı...
Axır bir gün bu döyüşlər
Əskiparaya da çatdı.

ƏSKİPARA

Coğaz çayı sahilində
Yurd salmış qədim bir oba,
Qonşu ermənilər ondan
Nə şər görmüş, nə də dava.

Bu yerdə bülbül səhəhli
Fındıqlı meşələr vardı,
Qışda yerin döşəyi qar,
Yazda bənövşə olardı.
Dərələri moruq kolu,
Talaları çiçək dolu,
Tayfaların karvan yolu
Bura qədim bir diyardır,
Buludlardan bu torpağa
Rəhmət yağışı yağardı.
Allahın könlüxoş vaxtı
Bu torpağı yaratmışdı.
Qaratel adlı bir qız da
Dağlarında ağ sürülər,
Qızıl naxırlar otlayan
Bu cənnətdə boy atmışdı.

QARATEL

Qaratel çoban qızıydı,
Bu yerlərin xan qızıydı,
Oğlan sayaqı yaşardı,
Dağlara mahnı qoşardı.
Hər gədikdə izi vardı.
İlk döyüş başlayan günü
Cəbhədə gördü özünü.
Şücaətlə qorumaqçün
Öz elini, obasını,
Soyunub qız paltarını
Geydi əsgər libasını.
Elə sevdi, elə sevdi
Cənnət bağı bu torpağı
Məşqlərdə tez öyrəndi
O, silahla "oynamağı".
Döyüşlərdə silahını
Düz tuşladı, gülləsini
Sərrast atdı.
O, ana ağladanların
Analarını ağlatdı.
Aldı neçə şəhid qanı
Qazağın qız qəhrəmanı.

Eldə onun adına
"Dişi aslan" dedilər.
Erməni cəlladları
"Qızıl ilan" dedilər.
"Zəhər"indən o qədər,
O qədər doydu onlar.
Bu "İlan"ın başına
Mükafat qoydu onlar.

Əskipara tufanı
Birdən qopdu, gurladı...
26-ların

Burda töküldü qanı.
Qaratelin başladı
Burda mərdlik dastanı.
Döyüşlərin qızğın vaxtı
Torpağa hey... qanlar axdı.
İgidlərə çatdı xəbər:
Ağır toplarla, tanklarla
Üç yandan gəlir namərdlər.
Döyüşlərdə bu qaydadır:
Daldan kömək gələncən
Geri çəkilmək faydadır.
Tez çəkilin siz də dala!
Bu döyüş itgisiz ola!
And içib yurd torpağına
İgidlərim avtomatla
Çıxdılar tank qabağına.
Ölən öldü, qalan qaldı,
Neçə mərdim yara aldı.

Bizim o şir qızı şiri
Tutmaq üçün diri-diri
Ayağından vurdu biri.
Qız büküb dərhal dizini
Dağlara dikdi gözünü...
Dedi son vida sözünü:
– "Canım dağlar!
Gözüm dağlar!
Bizim dağlar!
Bizim dağlar!
Əgər ölsəm qoy itməsin
Sizdə mənim izim dağlar!

Gördü düşmən yaxınlaşır,
Neçəsini yerə sərdi
Xalqımızın bu qız mərdi.
Dedi: – Düşmən, məni dinlə:
Döyüşdəyəm mən səninlə.

Qız düşməne olmaz təslim!
Şir nəslidir mənim nəslim!
Bu namusum, arım haqqı,
Bu zəngin diyarım haqqı,
Vətən məhəbbətim haqqı!
Ana südüm, qız ismətim,
Yenilməz millətim haqqı!
Mən əsir düşməyəm sənə!
Sinəmdəki qız ürəyi
Hədəf olar öz gülləmə!

VI

O ağ sinəyə dayandı
Bir qara silah lüləsi,
Mərdlik xəbəri apardı
İllərə bu güllə səsi...

O ağ sinə batdı qana,
Şir qızı öldü mərdana.
Bu ölümə yer ağladı,
Göy ağladı,
Qız yığıldı yanı üstə,
Torpaq onu qucaqladı.

– Ey el qızı, el qızı!
Elin Qaratel qızı!
Yaşar el üçün ölən,
Yaşatmazlar əlsizi.
Ey el üçün ölənlər,
Unudarmı el sizi?!

Qaratelin timsalı
Gültəkin, ay Gültəkin!
Sənin də qəbrin üstə
Mən qanlı göz yaşları
Dağ çiçəyimi töküm?

Qara kədərmi əkim?
Ay gözəl, şəklini
Hansı qələmlə çəkim?

Qız ürəyi məhəbbətli,
Namus ondan da qiymətli,
Torpağına qurban gedən
İgid qızlar!
Şəhid qızlar!
Mərd oğullar!
Bu ölümə,
Bu zülümə
Deməyin ki, ağlamadım.
Həm şairdir,
Həm anadır mənim adım.

Şairlər gizlində ağlar
Göz yaşın görənlərin olmasın.
Dərdi ürəyində saxlar,
Düşməni görüb şən olmasın.

Şairlər gizlində ağlar,
Göz yaşını qəlbine çağlar
Sinəsi üstə daş bağlar
Ürəklərə qəm dolmasın.

Şairlər simurğ quşudur
Ömür sürər yana-yana,
O aşikarda ağlamaz
Sizin kimi qəhrəmana.

Gizlində ağlaram mən də,
El görməsin məni qəmdə.
Şairəm, odlu sinəmdə
Vaxtsız ölənlərin cavanların,
Dağılan xanımların,
Köçkün olan insanların
Dərdi ağlar...
El dərдинə elin ancaq
Mərdi ağlar.

VII

Od yurdunda dağlar uca,
Zirvələri duman olur,
Bu dağların yaşı qoca,
Çiçəkləri əlvan olur.
Bu dağlardan su içənlər
Yüz yaşında cavan olur.
Bu torpağın gözəlliyi
Öz-özünə düşman olur.
Neçə qəsbkar gözləri
Bu gözəlliyə zillənir...
Bu torpağı qəsb etməkçün
Odlu silahlar dillənir.
Hörmət sizə!
Rəhmət sizə!
Qoynu bu bar – bəhər dolu
Cəvahirat, gövhər dolu
Qızıl, gümüş, mərmər dolu
Od yurdunun gözəlini,
Neçə şöhrətli elini,
Öz köksüylə qoruyanlar!
Ey Qazilər!
Ey Şəhidlər!
Vüqarlı qızlar!
Oğlanlar!
Keçər aylar,
Ötər illər,
O dağlardan əsən yellər
Sizə daim layla çalar.
Qanınız tökülən yerdə
Uçan durna lələk salar.

Ömrümün bu qürub çağı
Qanınız hopan torpağı
Ziyarətə gəlləm mən də,

Ana ürəyi sinəmdə
Sizin o cənnət bağından,
Od yurdunun torpağından
Aranından, yaylağından
Hər düzündən, hər dağından
Derib vətən güllərini
Tökərəm qəbriniz üstə.
Qucaq-qucaq, dəstə-dəstə...
Ağlayaram, öpərəm mən
İgidlər, başdaşınızı...
Şairlər gizlində ağlar
Başkəsənlər görməsinlər
Qoy bizim göz yaşımızı.

1993

XOCALI FƏRYADI

(iki pərdə, drama)

İŞTİRAK EDƏNLƏR:

Xocalının katibi

Xocalı camaatı

Fərhad – (orta məktəb tələbəsi, snayperçi)

Qocalar – (Fərhadın ata və anası, müəllimlər)

Fərhadın bacısı – (cavan məktəbli qız)

Məşədə Fərhadla rastlaşan qaçqınlar

Birinci qoca

İkinci qoca

Fərhadın nişan aldığı düşmən soldatları

Birinci pərdə və pərdə arxasından müəllif

Tarix heç bir zaman unutmaz bunu:
Xocalı elinin bu “soy” qırğını –
“Soy” qırğını deyil tək bir millətin,
Bu fəlakətidir bəşəriyyətin,
Siz, ay qesblərlə ürəyi şenlər,
Küt mişarlar ilə boyun kəsənlər,
Ey dırnaq sökenlər,
Ey göz tikənlər,
Yox, bəşər övladı deyilsiniz siz!
Sizin qarşıdadır mühakiməniz.
Siz fəlakətsiz bəşəriyyətin!
Bəraətiniz də olacaq çətin!

Pərdə açılır.

Şellidə, Məhbəylidə atılan toplaarın zərbəsindən Xocalıda evlər titrəyir, divarlar çatlayır, üç gündür bəyətələrə, katibin kabinəsi qarşısına tökülüb, “Bizi qurtarın!”, “Bizi qurtarın!” deyə fəryad edən camaatın fəryad səsi Ağdamda eşidilir. Ağdam camaatını da çaşnaşmaya salıb.

Katibin kabineti

Katib həyəcanlı səsle Bakını çağırır: Bakı! Bakı! deyə qışqırır, Bakıdan cavab gəlməyir. Katib telefonun dəstəyi əlində ayağa durur, öz-özünə deyir:

Katib: – Üç gündür dinməyir, Bakı lal olub,
Burada camaat lap bədhəl olub.

(bayırdan “Bizi qurtar!” deyən çağırıcı səsləri...)

Üç gündür Bakıdan yoxdur bir xəbər,
Üç gündür çörəksiz qalıbdır şəhər,
Ermənilər tutur bir-bir kəndləri,
Hərbi komissarın yoxdur xəbəri.
Qoyub o satqınlar qılınıc qına,
Gedibdir “ayılar” qış yuxusuna.
Onlar ordunu da çəkib, apardı,
Üzür qan içində bu mərdlər yurdu.
Gəlib Xocalıya çatıb erməni,
Bizim dərdimizin yoxdur dərmanı
Göz yaşı, qan axır gör neçə kənddə,
Bunu yaxşı bilir Prezident də.
Nə bizə səs verir, nə səs eşidir.
Allah, Xocalı da əldənmi gedir?

(telefonun dəstəyini başına vurur, tapançanı çıxardır, həyəcanlı)

Bizə haram olsun kişi papağı,
Versək erməniyə doğma torpağı!

(Özünü vurmaq istəyir, bu anda bayırda qışqıran camaat qapıya hücum edir, qapı bərk-bərk döyülür, katib qapı açır).

Camaat: – Erməni kəsibdir dörd dövrümüzü,
Ay katib, amandır sən qurtar bizi!
Zəng vur, fəryadımız Bakıya çatdır,
Orda yatanları bu səs oyatsın!

Amandır, amandır sən qurtar bizi!
Sənə tapşırmişiq taleyimizi.
Üç gündür nə un var, nə də çörək var,
Ətimizi yeyir bu ac uşaqlar.

(analar qışqırır, uşaqlar ağlaşır... Katib dəstəyi götürüb Bakını çağırır)

– Bakı! Bakı! Bakı!

(Bakı yenə də cavab vermir. Yaxında mərmə partlayır, ev uçur. Katib təntiniş üzünü cavanlara tutur)

Katib: – Cavanlar, son əlac sizə qalıbdır,
Raketdən, tüfəngdən, topdan kimdə var,
Tezəcə silahlanın, qoçaq balalar!
Şəhərdən çıxardın qızı, gəlini,
O xain düşmənin murdar əlini
Qoymayın onlara siz toxunmağa.
Yol açın, çıxsınlar arvad, uşağa.
Bir az dayandırın o murdarları
Şənliyi şəhərdən çıxarda qan!
(Üzünü camaata tutub deyir)
Yollar hər tərəfdən tutulub bilin!
Camaat, siz mənim arxamca gəlin!

(Müqavimətçün gedən cavanlara qoşulmaq istəyən 16-17 yaşlı çəlinsiz bir cavana deyir:

Katib: – Ay oğul, tələsmə, sən bir az toxta.
Çox çətin işlər var hələ qabaqda.
Oğul, adın nədir?

Oğlan: – Adım Fərhəddir.

Katib: – Məllətin köməyi-qüdrəti ordu,
Ata-ananın ki, yaxşı övləddir.
İndi bizim qoca müəllimləri,
Bax, o əldən düşmüş arvadı, ərini,
Bir də ki, onlara sığınan qızı
Aparıb çıxart bir arxayın yere,
Sonra qayıt qoşul imkanın olsa,
Bizim müqavimət göstərənlərə.

Fərhəd: – Rəhbər, bunu bilin, mən snayperəm.
Gərək öz borcumu döyüşdə verəm.
Onlar mənim atam-anamdır bilin.
Məktəbdə öyrəndik bu sənəti biz,
Atam özü olub müəllimimiz
Xain qonşumuzda nə ki oğlanlar,
Qızlar da snayper atıcılarıdır.
Katib: – Oğul, qoçaq qızlar bizdə də vardır.

(Katib üzünü camaata tutur)

De həydi, camaat, gəlin tərpanək!
Bizi nə gözləyir qarşıda görək?

(Hamı katibin dəlincə (2 cərgə) gedir. Anaların dəlinə sarınmış uşaqlar qışqırır, analar ağlaşır, qocalar yıxıla-qalxa gedirlər. Fərhəd katiblə ayaqlaşmağı bilmir, ata-anasına yolda güllə deyir, bacı-qardaş onları çiyinlərinə götürmək istəyirlər. Qanına batmış ataları onlara deyir)

Ata: – Ananız keçindi, ölürəm mən də.
Murdarlar indicə dolacaq kəndə.
Sizə qurban olum, quş olun, uçun!
Tez burdan qaçın! (oğluna müraciətlə)
Sənin bundan başqa yoxdur əlacın.
Qaç, düşmən əlinə düşməsin bacın!

(Ata bu sözləri deyib keçir. Fərhəd bacısının əlindən tutub çəke-çəko aparır, onlar Ağdam yoluna çıxmaq istərkən oradan pərakəndə qayıdan adamlar Fərhədə üz tutub deyirlər)

Camaat: – Gətməyin, yolları kəsib namərdlər,
O əliqanlılar, üreyi sərtlər,
Nə uşaq tanıyır, nə qoca, cavan,
Onları zülmə qırırlar yaman.
Qızlarımızdan da əsir düşən var.
Şir kimi döyüşür bizim cavanlar.
Bir qoca: – Lap olsun hər biri igid, pəhləvan,
Ordu qabağında bir ovuc cavan
Bakıdan bir kömək gəlməsə əgər
Nəyləyə bilər?

Ayaqlanar xanlar, xaqanlar yurdu.
Neyləyə bilərdi bizə erməni,
"Başqası" işlədir bu "dəyirmən".
Onun ordusudur qabaqda gələn,
Onlar öldürəndi, biz isə ölən.

İkinci qoca: – Meyitlərlə dolub yolların yanı,
Qayalara qalib elin gümanı.
Əgər bacarsanız gedin dırmaşın,
Oradan birbaşa Şuşaya aşın.
Budur həm son ümid, həm də son güman.
Düşmən bələkdəki körpələrə də
Verməyir aman.

(Oğlandan soruşur:)

Sənin adın nədir?

Oğlan: – Fərhadır.
Qoca: – Sən heç bilirsənmi bu necə addır?
Fərhad: – Bildim, ya bilmədim, nə xeyri vardır?
Qoca: – Oğul, atan-anan de görüm hanı?
Fərhad: – Onlar da bu qəsbin oldu qurbanı.
Qoca: – Kimdir yanındakı bəs bu qızıcığaz?

(atışma səsləri)

Onlar yaxınlaşır, tələsin bir az!

(Fərhad özündən qat-qat güclü, otli-canlı bacısının qolundan tutub çəkir).

Fərhad: – Gəl gedək, yubanma, ay atam qızı!
İmtahana çəkir bəxtimiz bizi.
O qaya yolları mənə tanışdır.
Bacı: – Can qardaş, sən məni gəl az danışdır,
Gör necə tutulub ayağım, əlim,
Elə bil ay qardaş, sınıbdır belim,
Bir addım getməyə yoxdur taqətim.
Mənim yol getməyim olacaq çətin.
Səni and verirəm o bir Allaha;
Məndən əsirgəmə sən bir gülləni!
Məndən əl çək, bada verərəm səni.

(Oğlan bacısını çiyninə götürmək istəyir, gücü çatmır. Bacı tənəffəs)

Bacı: – Atamızın qeyrətinə,
Anamızın ismətinə,
Bu yaralı millətə
And verirəm, öldür məni!
Məni aparar erməni.

(atışma, səs lap yaxınlaşır, bacı qışqırır)

Bacı: – Sənə vur deyirəm,
Vur, çıx aradan!
Yazımı bu sayaq yazıb yaradan.
Fərhad: – Ay bacı, neyləyim əlim tutmayır,
Gülləni atmağa gücüm çatmayır.
Bacı: – Kişilər ki, sözü çox uzatmayır,
Vur deyirəm! Gəlir düşmən qoşunu!
Məndən əsirgəmə sən bir qurşunu.
Mən əsir düşərəm, bir düşün bunu.
Çıxart ürəyindən doğma duyğunu!
Fərhad: – Allah, satqınları qoy dönsün daşa!

(üzünü göyə tutur)

Gör nə təklif edir bacı qardaşa?
Can bacı, neyləyim vura bilmirəm,
Gəl bacı qatili eyləmə məni!
Düşmənlərə vurum qoy bu gülləni!
Bacı: – Qurban olum bacı deyən dilinə!
Qardaş, vermə məni düşmən əlinə!
Mən düşmən əlinə düşərsəm əgər:
Onda bu el sənə qeyrətsiz deyər.

(Top, tüfəng güllələri, partlayan raketlərin odu şimşək kimi yanır-sönür)

Bacı: – Vur məni, vur məni
Vur məni! Varsa da əgər qeyrətin!
Əgər çatmayırsa buna cürət,ın,

(Qardaşının əlindən tapançanı alıb özünün sinəsindən vurur, yerə yıxılır və deyir:)

– Öldürə bilmədin, can qardaş, məni,
Də get, düşməne at sən o gülləni.

(Ölür)

Fərhad: – Gedirəm, ay bacım, qana-qan alım!
O başkəsənlərdən intiqam alım.

(Bir az getmiş səs eşidib dayanır, bir nəhəng qaya daşına daldalayıb gözləyir. İki nəhəng düşmənlər soldatı oxuya-oxuya gəlir)

Soldatlar: – Vraqam beda!
A nam pøbada.

(Soldatların biri nəhəng, qarasacı, o biri sarısacı, ucaboyludur.
Fərhad onları nişan alır)

Fərhad: – Bu, şəhidlər qeyrəti üçün!
Bu, qızların isməti üçün!

(Deyib onları yerə serir, hər ikisi ölür. Fərhad oradan qayanın bir ovuğuna girib, əllərində avtomatlar bu sözləri oxuya-oxuya gələn soldatları, özü bu sözləri deyib, bir-bir nişan alıb, yerə serir)

Fərhad: – Susdurulmuş əzanlarçün,
Yandırılmış Quranlarçün,
Düzlənən qəbiristanlarçün,
Bu, Xocalı tufanıçün!
Bu, Şəhidlər qanı üçün
Alın cəlladlar!
Sirkə tünd olanda öz qabı çatlar.
Alın! Xocalının bəxşeyişidir!
Burda uşaqlar da bilin, kişidir!
Vətəni qorumaq kişi işidir!

(Onun bir gülləsi də boş çıxır. Qayanın dibi düşmənlər soldatlarının meyitləri ilə dolur, onlar qayanı top, raket atəşinə tuturlar).

Atılan toplar, raketlər qayadan qopardığı qəlpələri onların başına tökür. Fərhad ovudən-ovuğa keçib zirveyə qalxanda əlindəki qumbaranı oradan onların üstünə atır, özü qayadan asır, Şuşaya gedir. İndi bunları bizə nəql edir.

1996

MƏHSƏTİ

Mənzum dram

I pərdə

Bir yerdə, bir göydə, sanki bir də mən,
Bir də ki üstündə yosunlar bitən
Uzaq əsrlərin dilsiz qəmxarı
Qırılıb-tökülmüş qəbir daşları.
Dünyanın sirrindən yox verən xəbər,
Kim bilir, onları hansı küləklər
Haradan götürüb, haraya atmış,
Onların altında ya kimlər yatmış.
Mən dalğın, mükəddər, fikrə gedərək
Bir daşın üstündə oturmuşdum tək.

Xəyal öz yerimdən qopardı məni,
Uzaq əsrlərə apardı məni.
Yenə də gündüzü gecəyə qatdım,
Gəlib bizim qədim Gəncəyə çatdım.
Gördüm şəhər dərin sükuta batmış,
Burda minarələr göyə boy atmış.
Gəldi qulağıma bir kaman səsi
Dinlədim, qəlbimi ağladan səsi.
Gecənin bu keçmiş, qərib zamanı
O kimdi dindirir belə kamamı?
Könlü qan ağlayan o sənətkar
Bir təsəlli üçün üz tutdum ora.
Fikirlər içində qapını çaldım,
Gəl! – deyə otaqdan bir cavab aldım.
İçəri girəndə xəyalım çaşdı,
Sanki günə baxdım, gözümlə qamaşdı.
Dedim: – nə yaraşır sən kimi cana,
Gecələr şam kimi sübhəcən yana?
Aç mənə bu sirri, söylə görüm bir,
Sən kimsən, etdiyin bu fəryad nədir?
Məhsəti: – Mən sanki qəfəşə düşmüş bir quşam,
Yaman bir əyyamda qız doğulmuşam.

Sığarmı qafəsə düşən bir ürək?
Bülbülə desələr nəğmədən əl çək,
Ölər qüssəsindən, yaşamaz bir an.
Bir bülbül qədər də deyilmi insan?
Susdurmaq istəyir zamanə məni,
İçi sənət dolu bu piyaləni
Deyir, öz əlinlə özün vur daşa.
Şərsiz, sənətsiz, kamansız yaşa.
Dərdim qadınlığın faciəsidir
Bu bir şair qızın üsyan səsidir.
Müəllif: – Aman, söz ustası, Mahir dilavər,
Şairə Məhsəti sənmişən mөгər?
Nə xoşdur səninlə belə bir vüsəl!
Məni haralara çəkmişdir xəyal?

(Məhsəti kaman çalır, oxuyur):

“Dad ürək əlindən, dad eşq əlindən,
Çoxları tek düşdüm bu möhnətə mən.
Ürəkdir səbəbi bu ahu-zarın
Dad ürək əlindən, dad eşq əlindən”.

(Şairənin xidmətçisi Cahan qarı içeri girir)

Cahan qarı: – Nə tez oyanmışan a dərdin alım.
Məhsəti: – Yaman intizaram, dəyişib halım,
De, Xətib oğlundan varmı bir xəbər?
Cahan qarı: – İntizar qoyarmı o səni mөгər,
Həm məktub göndərmiş, sənə həm turac
Al, bu da məktubu öz əlinlə aç.

(Məhsəti məktubu açıb oxuyur)

Məhsəti: – Bu xətib oğlunun, ay Cahan nənə,
Ovda şairliyi tutubdur yenə.
Sazımı ay nənə, mənə ver sən də,
Xoş olur saz ilə söz birləşəndə.

Qarı sazi getirir, Məhsəti çalır oxuyur)

Nigarımdan uzaqlarda yenə halım pərişandır,
Görən yarın fəraqında keçən dövrən, nə dövrəndir!
Söner hicrinlə, nur qalmaz gözümdə birçə an sənətsiz,
Vüsələ yetdiyi anla, sönən nuri özün yandır.

(Məhsəti səslə oxuyur)

Gəzər fikrim xəyalınla düzənlər, dağlar ardında,
Görən yarəb məni Məcnun edən canan, nə canandır?!
Günah olmaz fəraqında qan ağlarsa Xətib oğlu!”
Boyun şümşad, saçın ənbər, sinən yara gülüstandır.

(Məhsəti oxuyub qurtarandan sonra güzgüyə baxır, özündən razı qəhqəhlə gülür.)

Cahan qarı: – Dərdin alım sən,
Yarın nə yazıb ki,
Belə gülürsən?
Məhsəti: – Kişi nəvazişi yaşadır bizi,
Xoş sözlər fəth edir ürəyimizi.
Yazır ki, o mənətsiz dəli, cünnüdür.
Mənim də həyatım, eşqim onundur.
Onsuz neyləyirəm bəri-bəzəyi,
Ərsiz, sınıq olur qadın ürəyi.
Sən də sevmişənmi, ay Cahan nənə?
Cahan qarı: – Mənim vaxtım keçib, a qurban sənə.
Qapısı bağlanıb ürəyimin bil,
Keçib gəncliyimdən gör nəçə on il.
Məhsəti: – Ay nənə ürəyim çox nigarandır,
Onsuz gözlerimdə dünya virandır.
Mən Xətib oğluyçun darıxıram yaman.
Sanki, damarımda buza dönür qan.
Cahan qarı: – Qadın sinəsində ay, qızım, ürək,
Kişi nəfəsilə isinsin gərək.
Məhsəti: – Ay nənə, bəs kişi ürəyi necə?
Cahan qarı: – Hörümçək tor atar orda gizlicə.
Qadın nəfəsilə isinməyə ger,
Daha kövrək olur qızım, kişilər.
Belə xalq etmişdir bizi yaradan.
Məhsəti: – Sevgisiz yazıqdır, yetimdir insan.
O bəlkə də yanıq məhək daşındır,
Ən möhkəm sütunu evin – kişidir.
Çıraqdır, bir evdə o sönsə əgər,
O evə zülmətin nəfəsi girər.

(Əlini göyə tutur.)

Mənim çırağım da, Tanrım; gur yansın!
Könlüm bu işıqla qoy işıqlansın.

(Cahan qarı bayıra çıxır, tez də qayıdır.)

Cahan qarı: – Qapına gəlibdir bir qoca kişi.

Məhsəti: – Xoş xəbərlə olsun onun gəlişi.

Cahan qarı: – Üzündən, gözündən qüssə-qəm yağır.

Məhsəti: Gəlmək istəyirsə içəri çağır.

(İçəri yoxsul geyimli nürani bir qoca girir, salam verib susur).

Məhsəti: Atacan, sən kimsən, de adın nədir?

Buraya gəlməkdən muradın nədir?

Goranlı Nəsibdir adım, ay bala,

Adını eşidib çıxmışam yola.

Qoca: O şairə sənsən, ay qızım, deyən,

Altı igid oğul atasıyam mən.

Onlar döyüşlərdə qurban gedəli,

Boğur külfətimi qıtlığın əli.

Kəndliyəm, nə odum, nə ocağım var,

Nə əkib-biçməyə öz torpağım var.

Altı oğul verdim, vətənə qurban,

Onların atası ölüb acından,

Körpə balaları daxmada acdır,

Sənin köməyinə onlar möhtacdır.

Kəklik əti yeyir şah tulaları,

Ölür əsgərlərin ac balaları.

Əlim işləməkdən qabar-qabardır,

Ancaq bunun bizə nə xeyri vardır,

İşləyib, ac ölmüş nəsillərimiz,

Şahların, xanların qullarıyıq biz.

(Kişi doluxsunur)

Məhsəti: Baba, gəlişindən könlüm oldu şad,

Mənə o körpələr qoy olsun övlad.

Sizin göz yaşınız şahlara çatmaz

Yatmış vicdanları bu səs oyatmaz

Min əsgər uşağı ölsün acından,

Şahların bir tükü tərpenməz, baba!

Bir gövhər əskilse onun tacından

Müqəssir sayılar bu el, bu oba.

Özün ki arıfsən, nə deyim sənə,

Babacan, mehrimin ucundan mənə

Vermiş Xətib oğlu xeyli bağ-bağat.

Daha o sənindir, halal malındır.

Qoca: – Qızım, sən qadınsan, ərsə zalımdır.

Məhsəti: – Sən Xətib oğlunu sanma zalım ər,

Onun şair qəlbi dünyaya dəyər.

(Qocaya bir muncuqlu kisə ilə dolu pul verir. Deyir:

Al, kim əsirgəyər səndən varını,

Altı cəngavərin yadigarını

Bu hala salanlar utansın gerək.

Qoca: – Qızım, nə incədir səndəki ürək

Şairdir elin də şahı-sultanı.

Qılinc poza bilməz qələm yazanı.

(Qoca gedir, Məhsəti dalgın, pəncərə önündə dalınca baxıb deyir:)

Məhsəti: – Şahların daş-qaşla dolanda tacı,

Coxalır milletin yoxsulu, acı.

Bu anda Xətib oğlu qapıdan girir. Oxu yayı, yapıncını bir yana atıb, əlini

Məhsətinin çiyninə qoyur.

Xətib oğlu: – Şairəm, gözəlim, bu hal nə haldır,

Yenə bu nə fikir, bu nə xəyaldır?

Dalmısan dünyanın dərd ümmanına...

Şairəm, and olsun sənin canına,

Sənsiz yetim olar kişi vüqarım.

Sənsiz darıxmışam, mənim nigarım!

(Xətib oğlu onun əllərini öptür)

Bu incə, bu zərif şair əlləri

Bəzəyib ömrümdən keçən illəri.

Sənsiz heç olmasın mənim bir anım!

Məhsəti: – Sən də xoş gəlmisən, mənim sultanım!

Məni viran edər sənsizlik qəmi,

Səninlə abaddır könlüm aləmi.

Gəldi qapımıza yoxsul, ixtiyar,

Altı şəhid olmuş əskər atası.

Gəlib, burda bizə gətirdi pənah.
Onu öz gözünlə görseydin hərgah.
Əgər eşitsəydin çəkdiyi ahı,
Mənim tək, tülstüsüz yanardın sən də.
Özümü unutdum o ah çəkəndə.
Verdim mən mehrimə düşən bağları,
Həmə o torpaqları ona hədiyyə.
Xətrinə dəyməsin, bu sənsiz oldu,
Mənim bəxşeyişim bir parça torpaq,
Onun bəxşeyişi altı oğuldu
Yurda, vətənə.
Xətib oğlu: – Mənim varım, yoxum sənə halaldır,
Var-dövlət can deyil, adicə maldır.
Mənim mələyim!
Sənindir bu canım, çarpan üreyim.

(Əlini köksünün üstünə, Məhsətinin əllərini öz sinəsinin üstünə qoyur).

II pərdə

Məhsəti öz otağında fikrli oturub astadan kaman çalib, oxuyur:

Aşıqə tən etmək olmaz, aşıqi-dövrən mənəm,
Odlara pərvanə tək, hərdəm yanan ol can mənəm,
Uçma, ey könlüm quşu, xülyaların ardınca gəl,
Saf xəyallardan yaranmış, hər gözəl, xoş an mənəm!
Şairin sevdasını derk eyləyər arif olan,
Arifin hər cövrünə, hər zülmünə qurban mənəm.

Birdən tələbə qızlar qapını çalib, şəh əhval-ruhiyyə ilə içəri girib Məhsətinin qarşısında baş əyir, ona salam verirlər. Məhsəti onlara oturmaq işarəsi verir. Dərs başlanır.

Məhsəti: – Nargilə, dur o gün Füzulidən öyrəndiyini oxu.

Qız oxuyur: Şəbu hicran yanar canım

(Məhsəti onu dayandırır)

Məhsəti: – Qızım “Şəbu yox, şəbi, demək lazımdır. “Şəb” gecə deməkdir.

Qız xeyli çalib-oxuyur, Məhsəti ona oturmaq işarəsi verir. Məhsəti Zeynəb adlı qıza müraciət edir.

Məhsəti: – Zeynəb, qızım, qəzəlin gerisini sən oxu. Zeynəb oxuyur:

Füzuli rindi şeydadır,
Dəmadəm xəlfə rüsvadır.
Sorun ki bu nə sevdadır
Bu sevdadan utanmasın!

Məhsəti: – Zeynəb, nə dedin: “Bu sevdadan usanmazmı” kimi oxumalısan. “Utanmasın” kimi yox. Gülşənə müraciət edir. – Gülşən, dünən öyrəndiklərini dur oxu.

Gülşən: “Nə halətdir ki, mən düşdüm
Biyabanlarda avarə,
Həbibim, gəl, təbibim, gəl
Qəmu dərdə edək dərman.

Məhsəti: – Dayan! Sözlərin yerini dəyişdin, “avarə” sözünün qafiyəsi dərman ola bilərmə? Yaxşı fikirləş!

(Gülşən fikirləşir, birdən)

bəli, tapdım. Bunun qafiyəsi: Həbibim gəl, təbibim gəl, Qəmu dərdə edək çarı.

“Dərman” baxın bu bəndin qafiyəsidir.

Nə halətdir ki, mən düşdüm,
Nə istər, bilmirəm canan
Həbibim, gəl, təbibim, gəl,
Qəmu dərdə edək dərman.

Məhsəti: – Qızlar! Qafiyələrə diqqət edin. Füzulinin qəzəlləri qafiyəlidir. Onun ruhu onun şərlərini səhv oxuyanlardan inciyə bilər.

Zeynəb: – Müəllim! Bizim tarizənlərin çoxu bu beytləri belə səhv oxuyurlar.

Tərənə: – Müəllimə! İcazə ver mən hər iki beyti oxuyum.

Məhsəti: – Oxu, qızım, oxu!

Tərənə: – 1. Nə halətdir ki, mən düşdüm
Biyabanlarda avarə,
Həbibim, gəl, təbibim, gəl,
Qəmu dərdə edək çarə!

2. Nə halətdir ki, mən düşdüm,
Nə istər bilmirəm canan.
Həbibim, gəl, təbibim, gəl.
Qəmu dərdə edək dərman.

Məhsəti: – Aferin, Tərane! İndi kim bir el bayatısı oxuyar.
Nərgiz, dur sen oxu.

Nərgiz: – Çalıb-oxuyur:
Səyyada bax, səyyada
Torunu qurub qayada.
Toruna yarı düşüb,
Kimsəsi yox oyada.

(Məhsəti başını tutur, "bunu sənə kim öyrətdi", deyər soruşur).

Nərgiz: – Müğənnilərimizdən eşitmişəm.
Məhsəti: – Məndən eşidin: –
Səyyada bax, səyyada
Torunu tərən qayada.
Toruna yarı düşüb,
Kimsəsi yox oyada.

Dəftərlərinizə yazın.

Məhsəti: – Qızlar, dərs qurtardı, gedin, dediklərimi təkrar edin.
Nə eşitsəniz məndən soruşmamış onu yadınızda saxlamayın.

(Pərdə örtülür).

III pərdə

Məhsəti otağında fikirli oturub. Cahan qarı tələsik içeri girir.
Məhsəti: – Nə var, nə olubdur, ay Cahan nənə?
Cahan qarı: – Nə durmusan belə, a qurban sənə?
Qonaq otağın ağzacan dolub,
Gəl, gör kimlər sənə qonağın olub.

(Məhsəti gedib qonaqları qarşılayır).

Məhsəti: – Şər dünyamızın şöhrəti, şanı,
Bizə xoş gəlibdir ustad Xaqani!
Bizim şerimizin dan ulduzları:
Möhtərəm Fələki, Əbulula siz,
Böyük Beyləqanı xoş gəlibsiz!
Ömrüm bir an sizdən olmasın uzaq,
Nə xoş təsadüfdür, sizə qovuşmaq.

Nizamiyə müraciətlə:

Nizami, çoxdandır görmürəm səni,
Lakin hər sözünü, hər bir kəlməni
İzləyib, məftunun olmuşam inan.
Sən hələ məşriqdə yenəcə doğan
Günəşsən, günəş tək parla və yüksəl!
Qoy bizim sənətə yeni bir təməl.
Xaqani: – Şairə, bəyəndik tədbirinizi
Gəldik təbrik edək ürəkdən sizi,
Məktəbi açmaqda hüner etdiniz,
Siz yenə dövrədən öndə getdiniz,
Məhsəti: – Sizə minnətdaram ey böyük ustad!
İndi az da olsa qəlbim olur şad.
Vurğunam gördüyüm istedadlara,
Bilmirəm əl açıb, üz tutum hara?
Elmin, istedadın qarşısında hədd
Nadanlar qanundan çəkməsin sərhəd.
Yalqızam, yetməyir gücüm dövrəyə,
Elimsiz, savadsız olarsa ana –
Əlində xar olar nəsillərimiz.
Dövrəyə döyüşə girişmişik biz.
Bəxtiyar olmaq bir quru əhla,
Oğlumuz, qızımız hansı silahla
Bu sərt tufanlara köksünü gərər?
Taniyə bilərmi bizi millətlər?
Təməlsiz daşları coşqun ləpələr
Qoparıb, daima yerindən atmış.
O nəhəng daşlardan cıncıl yaratmış.
Aqibəti budur cahil millətin.
Mənim arzum çoxdur, yollarım çətin.
Xaqani: – Doğrudan gəncəyə yaraşıqsınız,
Elmə və sənətə siz aşıqsınız.
İzin ver, biz gedək, ayrılacaq cismən,
Öz yanında zənn et daim bizi sən.

(Nizami onun əlini öpür, gedirlər).

IV pərdə

Şah Səncər dalgın, şah taxtı üstündə oturub Xəyyamın rübailərini oxuyur. Vəzir içəri girib, şahın önündə təzim edir.

Şəh Səncər: – Bəsdir bu təzimin, vəzir, dur,
Ürəyim sıxılır, yanımda otur.
Söylə xalq içində görək nə vardır?
Vəzir: Şah özü sırr bilən pərvərdigardır.
Məhsəti hər haqqı artıq unutmuş,
Uymuş fitnələrə, şər yolu tutmuş.

(Şah qəzəblə üzünü çevirib kitaba baxır. Acıqlı vəziyyətdə deyir.)

Şah Səncər: – Vəzir, şər işləyən tez düşər şərə.
Bəs nədir tədbirin bu fitnələrə?
Vəzir: Mən nə tədbir töküm, ey insafli şah!
Tutub duman kimi göyləri günah.
Məclisdə şərbəti al şərab olan,
Toylarda oxuyub, o kaman çalan
Qadının adına lənət və lənət!
Onun güvəndiyi bir kəs var əlbət?
Şah: – Vəzir, qəzəbimi çıxarma yaddan,
Bəsdir şikayətin mənə o addan.
Vəzir: Mən susa bilmərəm ey şahı-cahan!
Yaranı deşməkçün yetişmiş zaman,
Şərab içib, arı, namusu atmaq,
Naməhrəm gözlərə naz-işvə satmaq,
Sevimli sultanım, axı günahdır.
Mən kiməm, bu xalqın atası şahdır.
Şah: – Vəzir, qəzəbimi coşdurma, bəsdir!
Hökmümü verməyə gəl, az tələsdir.
Çünki, qarşımdakı bir qadındır, bil!
Qadınla bəd rəftar kişilik deyil.
Alınır soracağım Rumdan, Çindən,
Səlcuq dövlətinin varisiyəm mən
Qarşımı kəsən də bax, mənim budur,
Nə üçün vəzirim bunu unudur?
Vəzir: – Bağışla, qəlbini sıxdımsa, şahım!
Həddi var savabın və günahın.

Səndən nə gizlədim, gəlib şəhərdən
Bu gün mötəbərler düşdülər dizə
Ki, böyük şahımız nə deyir bizə?
Rəvamı bir qadın azdırsın bizi,
Azdırsın haqq yoldan külfətimizi.
Şah: (Hirsli) Nə qadın, nə günah, nə savab, vəzir?
Fikrini gizlətmə, açıq söylə bir,
O kimdir incidir mötəbərleri?
Vəzir: – Gəncə mahalında illərdən bəri
Ata-analara o uddurur qan,
Hər qızın əlinə verib bir kaman
Özü məktəb açıb, təlim edir, şah!
Bunca küfurləri götürməz Allah.
Bütün şairləri yığıb başına,
Məhsəti Gəncədə olmuş hökmüran.
Yoxdur bu fitnənin önündə duran.
Şah: – Daha bəsdir, vəzir, sən məni tanı!
Yeter, hirsəndirmə qızmış aslanı!
Rəvamı dünyanı sarsıdan Səncər,
Zəif bir qadına sıyırsın xəncər?
Vəzir: – Sənə fəda olum, səxavətli şah!
O, səndən güclüdür, olunuz agah!
Onun qayğısını çəkməyin hədə,
İstəsə dalınca bütün el gedər.
Hələ qorxuram ki, o afəti-şər,
Böyük sultana da gətirə xətər.
Şah: – (Qəzəbli)
Bəsdir, yeter daha bu səfsətlər!
Sözü çox uzatma, danışma hədə.
Yorulmuşam, gəlsin qoy rəqqasələr
Bir şən məclis düzəlt, darıxdım yaman,
Şərqi gözəlləri olsunlar rəqsan.
Mahir müğənnilər, kamançalanlar
Çağırtdır gəlsinlər həm udla onlar
Oxusun qəzəllər, qədim dastanlar,

(Vəzir sevinir, indi fürsətdir, Məhsətinin bir rübaisin oxutduraram ki,... kamançalanı çağırıb Məhsətinin iki rübaisini ona verib, məclisdə ancaq bunları oxumasını tapşırır. (Məclis başlanır. Məşhur müğənni kaman çalıb oxuyur:)

Müğənni: – Kef əhli tezədən işrətə başlar,
Kef edər əldə cam, qarşısında yar.
Bəxşiş verməyi də öyrənib səndən,
Kef günü o bədə qaldıran şahlar.

* * *

Dur çəngə-cərg vuraq, bir ülfət qataq,
Şərab içək, arı-namusu sataq.
Hiylə şüşəsini çalib daşlara
Cə namazı bir cam şərabə sataq.

(Şah fikirdən ayılıb, hirsli deyir:)

Şah: – Kimdir, kim bu arı-namusu satan,
Cənamazı bir cam şərabə satan,
Bəxşeyiş verməyi öyrədən şah?

(Vəzir sevinmiş)

Vəzir: Biz çoxdan batmışıq şahım, günaha.
Başını kəsərlər banlasa fərə.
Şahımız nə deyir bu küfürlərə?
Şair Məhsətinin sözüdür bunlar,
Onda qalmamışdır nə namus, nə ar!
Şah: – Gecikmə sən tez ol, onu tap, vəzir!
Gəlsin hüzuruma, söhbət edək bir.

Məhsəti şahın hüzurunda.

Başına qara kəlağayı örtmüş, zil qara paltar geymiş, şah bir müddət ona tamaşa edir.
Sonra özünü toplayıb, sakit səsle soruşur:

Şah: – Əgər açıq olsa arvadın üzü,
Ondan yüzmin fitnə, min fəsad törər,
Sən, dinin hökmünü bilmirsən məgər,
Üzü açıq gəldin məclisə nədən?
Məhsəti: – Hökmdarım, buna pis baxmıram mən,
Üzünü gizlətmək mənə gəlir ar,
Üzünü gizlədər eybi olanlar.
Mənim nəyim varsa ancaq dünyada,
Təmiz qəlbim ilə, üzumdür o da.
Həm də çarşaf örtmək bizlərə yaddı,
Bizim qanunlarda qadın azaddır.

Orda nə çarşaf var, nə hərəmxana.
Təbiət qoynunda hər igid ana
Olmuş öz ərinin işdə yoldaşı.
Biz çəkən dərdləri çəkməmiş başı.
Şah: Şairə qədəhə şərab tökəndə,
Qadınliq adından nə qalır səndə?
Məhsəti: – Qədəhdə içdiyim mey deyildir, şah!
Qanlı göz yaşımı mən içmişəm, ah!
Qandan göz yaşlarım şərabə dönmüş
Belkə də gözlərə o mey görünmüş?
Qıymaram, körpələr bəsləyən ana
Şərabla qarışıq süd versin ona.
Şah: – Bəs sən yoldaşın olanda kaman,
Məndən hansı üzlə umursan aman?
Məhsəti: – Mərhəmətli şahım, elimdəki bil,
Ağlayan könlümdür, kamanım deyil.
Mənə bir könlü də çoxmu gördü ah!
Onu məndən alsa, nə qazanar şah!
Şah: – Şairə, qələmin küfür saçanda,
Qadınsan, qapını yadlar açanda,
Məclislər düzəldib, rəqs edəndə sən,
Söylə, şah önündə nə deyəcəksən?
Məhsəti: – Xalqa xidmət edir mənim qələmim,
Qapımı yad deyil, dost açır mənim.
Şah bunu bilir ki, mən sənətkaram,
Sənət olan yerdə həmişə varam.
Şah: – Alimi yoxdurmu qədim Gəncənin?
Şairsən, məktəblə nə işin sən?
Məhsəti: – Gərək şah bu dərdi duya dərinədən,
Qüdrətli bir xalqın nəsillərindən
Elimsiz, biliksiz, eliçomaqlı
Çoban yaratmağa şah deyil haqlı.
Vəzir: Mərhəmətli şahım! Bu məhəməti
Rədd eylə, yolundan çıxardar səni.
Qadınla şeytanın əməli birdir.
Belə bir arvadın yeri – qəbirdir.
Şah: (acıqlı) Adi arvad deyil, o sənətkardır,

Vəzir! Həqarətin də həddi vardır.
 Təbliğinlə məni çaşdırma, bəsdir!
 Az məni qırğına, qana tələsdir.
 Sənətkara əgər əl qaldırsa şah
 Bunu qəbul etməz o böyük Allah.
 Yaz ki, tərk eyləsin bir az Gəncəni,
 Sussun bir qəder,
 Bu söz-söhbətlər,
 Yersiz qeybətlər.
 Məhsəti: – Ədalət naminə, şah, əmr et məni
 Bu doğma Gəncədə öldürsün cellad!
 Günahdır vəzirə eləməmək şad!
 Şairin anası vətəndirsə, gər,
 Vətəndə ölməklə o nə itirər.
 Vəzir: – Tamam rəzalətdir bu sözlər, ey şah!
 Bunu öldürməsən edərsən günah.
 Şah: (acıqlı) Qurtaraq söhbəti, sözü, vəzir gəl!
 Bəsdir, qoy əmrinə olunsun əməll

V pərdə

Xətib oğlu qemlərə batmış, oturub intizarlı Məhsətiyə gözleyir.
 Məhsəti içəri girir, Xətib oğlu onun ellərini köksünə basıb soruşur:

Xətib oğlu: – Aldığın töhfələr nə oldu şahdan?
 Məhsəti: – Üçgünlük vaxt oldu şahdan aldığım,
 Səninlə baş-başa burda qaldığım
 Son vüsal anıdır bu dəqiqələr.
 Məni, Xətib oğlu, öldürür kəder.
 Şahın əmri budur: sürgün olam tək.
 Xətib oğlu: – Aman, bu həsrətə dözərmə ürək!
 Məhsəti: – Bağışla, yanında var günahlarım,
 Səni çox incitdi, sonsuz ahlaram...
 Başına bir durub, min dolanmadım,
 Qarşında çıraq tək, birce yanmadım,
 Belim bükülmədi xidmətində, yar!
 Bir gün eyləmədim səni bəxtiyar.
 Sən gecə yastığa tək qoydun başı,

Qələm oldu mənə ömür yoldaşı.
 Şam kimi əridim uzun gecələr,
 Kişi dost olsa da bunlardan bezər.
 Məndən sənət aldı eşqi, ilhamı,
 Sən, niyə götürdün içi boş camı?
 Çox dedim, incitsə bu halım səni,
 Daşa çal, içi boş bu piyaləni,
 Elə bir "cam" tap ki, mey daşsın ondan,
 Həzz apar günlərlə içdiyin zaman.
 Xətib oğlu: – Şairəm, çəkdiyin bu ah, nə ahdır?
 Dostunu incitmək, dostu günahdır.
 Mey də sən, cam da sən, nəşə də sənsən,
 Sən Xətib oğluna həyat verənsən.
 Mən səni sanmadım adi bir qadın,
 Sərrafı başqadır adi arvadın.
 Adi mey içməyə etmədin həves,
 Sənsiz haram olsun mənə hər nəfəs!
 Mənim könül dostum, ey nurlu çıraq!
 Gözümüz bu nurdan olmasın ıraq.
 Adətdir, gül ətri saçılar güldən,
 Su coşqun olanda çıxır sahildən,
 Sənə nə yaraşır başa dolanmaq,
 Bəs deyilmi sənət oduna yanmaq!
 Sənin ki, öz mənan, öz aləmin var,
 Yararmı hüsnünə o işvə, nazlar?
 Tək işvədə deyil qadının canı,
 İşvə də nəhayət yorur insanı,
 Dərin söz istəyir o zaman ürək,
 Onda, sənin kimi bir dünya gerek.
 Belə bir dəryadan hər coşqun ləpə,
 Sənin sözlərin tək, incilər səpəl...
 Təbin coşqun olsun, sözlərin şirin.
 Mən sənin dostunam, deyiləm ərin!
 Məhsəti: – Mən günah işlədim, səni sandım ər.
 İnsan öz hökmündə yanıla bilər.

VI pərdə

Geceyarısı, Məhsətinin qapısı camaatla dolub, onunla görüşə gəlirlər. Şah adamları əllərində qamçılar camaata hücum edib qışqırırlar:

– Dağılın! Dağılın, camaat! Yoxsa...

Camaat arasında qadınlar, kişilər, şahın adamlarına qarşı dururlar. Onlar əllərini kökslərinə vurub, şah adamlarının üstünə yeriyirlər. Qadınlar sinələri açıb:

Qadınlar: Alın, xəncərləri,
Nə günahımız var, nə təqsirimiz.
Ustadla görüşə gəlmişiksə biz
Deyin, bunun şahə nə zərəri var?
Vurun, qana batsın sizin qılınclar.

(Goranlı qoca Nəsimi irəli keçib:

Nə olsun ki, bu gün şah qullarınız,
Siz ki, bu Gəncənin oğullarınız
O, sizə anadır, siz ona oğul!
Oğul anasına çıxarmı asi?
Sizi çaşdırmasın o şah libası.
Çəkilin, çəkilin, oğullar, dala!
Qoyun xalq hörmətlə salsınlar yola,
Bu qədim Gəncənin şair qızını.
Ya qismət! Kim görər bir də üzünü.
Eşidək biz onun qoy son sözünü.

(Gəncələr qədəm-qədəm dala çəkilirlər, içəridən Məhsəti, Xətib oğlu, Nizami, Xaqani, Fələki, Cahan qarı, bağban bayırlar. Camaat ona təzim edir. Camaat arasından bir qadın:

– Sizə salam olsun ey ustadımız!
Şöhrətdir Gəncəyə şair adınız.

(Hamı ağlayır, şahın adamları: Görüş qurtardı, sarbanlar hardasınız?
Dəvələri sürün qapıya).

Pərdə

Müəllif pərdə arxasından:

Müəllif: – Çoxdan uzaqlaşmış analıq edən.
Batan günəş kimi fikrə gedərək,
Bir təpə üstündə oturmuşdur tək.
Keçir xəyalından doğma elləri.

Əsir yaz nəğməli sabah yəlləri!
O, səbə yelindən edir sifariş:
Dolaşdın dünyanı sən qarış-qarış,
Məhsəti: – Dayan, sabah yeli, bir məni dinlə!
Gəl dönək Gəncəyə bir an səninlə.
Öpüm o cənnətin mən torpağını,
Söndürüm sinəmdə həsrət dağını.

(Durnaları görüb deyir)

Salam olsun sizə, ey qatar-qatar,
Doğma yuvalara döndən durnalar!
Siz də Məhsətidən bəxtiyarsınız!
Özünüz sahibi-ixtiyarsınız!
Dayanın birçə an o göy çəməndə,
Sizinlə baş-başa dayanım mən də.
O doğma torpağa sürtüb üzümü,
Deyim ellərimə mən son sözümü.

(Çoban tütəyinin səsi gəlir)

Sən ey xoş avazla səslənən tütek,
Mənim dərclərimi gəl, birgə tək,
Könlümdə bir həsrət seli çağlayır,
Ney kimi ürəyim tənha ağlayır.
Ürək burda qalır, üzülür candan,
Aman, ürəksiz də yaşarmı insan?

(Uzaqdan başı qarlı Kəpəz görünür, Məhsəti dağa müraciətlə)

Məhsəti: – Əlvida, Kəpəzim, dağlar sultanı!
Neçə qəsbkarı, xaqanı, xanı
Sən bu zirvələrdə saldın atından.
Zülümə ayrılıb el-obasından
Bəs niyə öz qızın qan ağlayır, qan!
Doğma obasından, elindən pünhan
Səni tərək edir!
O, uzaq diyara sürgünə gedir.
Sərbanbaşı: – Günəşlə açılır şükür bu səhər.

Məhsətinin qarşısına gəlir.

Sərbanbaşı – Səfərə hazırdır çoxdan dəvələr.

Ey adı möhtərəm, ey xətri əziz!
Bir sənin əmrinə müntəzirik biz!
Məhsəti: – Əlvida, ey bizim doğma torpaqlar!
Əlvida zirvəsi dumanlı dağlar!
Əlvida suları doğma bulaqlar

(Gedirlər, dəvələrin zıqırov səsləri)

Zəncanda, Məhsəti eli üzündə pəncərə qarşısında oturub hecazi seyr edir.

Qaranquşun cəhcəhini eşidib:

Məhsəti: – Ey bahar elçisi, tənha qaranquş!
Səsi həsrətimi alışdıran quş!
Qanad saxla, tanı bu pərişanı!
Mənə doğma eldən xəbərin hani?
Gördünmü boş qalan bizim eyvanı?
Orda mənim kimi yuvanı qaldı?
Mənim kimi elin, obanı qaldı?

(Əlini göyə tutur)

Yarəb! Vətən etmə mənə qütbəti!
O müqəddəslərin üzü hörmətli!
Məndən əsirgəmə bu mərhəməti!
Ey Gəncə həsrəti! Gəncə həsrəti!
Qəlbimdə nə üçün belə yanırısan?
İllər keçdikcə də alovlanırısan...
İlk qədəm basdığım vətən torpağı!
Ey dərqli sinəmin çal-çarpaz dağı
Gəncə həsrəti!
Yarəb! Vətən etmə mənə qütbəti!

(Səhnə arxasından müəllif:)

Müəllif: – Oyanmış gecənin dərin çağında
O, yenə dərdiylə öz yatağında.
İpək baş örtüyü dala sürmüş,
Xurmayı saçları köksünə düşmüş.
Əlində bir qələm, dalıb dərinədən
Yazır Nizamiyə kədərlərindən:
Məhsətinin Nizamiyə məktubu
Dərqli xəyalının yaxın həmdəmi,

Sahilsiz bir sudur könlümün qəmi...
Məni yad ellərdə yandırır fəraq,
Doğma ellərimdən düşmüşəm uzaq.
... Ey gözəlliyiylə bizə şux salan,
Sən ey Xarabata bir işıq salan,
Əqildə bir cahan, yaşda təzə ay,
Şeir, sənətkarın qəbridir saray.
Şerq oldu bu suda üzən hər qayıq,
Biz batdıq, sən isə, olginən ayıq.
Günəşsən, üzünü tutmasın bulud,
Saraydan, şöhrətdən özünü gen tut!
Bu bir nəsihətdir, saxla yadında,
Əzizim Nizami, sən adında
Duyacaq nəsillər ehtişamını.
Ellər çeşməindən doldur camını.
Mən getdim, siz isə salamat qalın!
Yaşayın, yaradın, sevin, qocalın!
Tale məni sizdən aralı saldı,
Əlim dostlar deyə, uzalı qaldı.
Düşdü qüssələrdən saçlarıma dən,
Uzaqda can versəm əgər Gəncədən
Yenə də qəbrimi vətəndə qazın,
Başdaşım üstündə bunları yazın:
Göydə ulduz söndü, günəş ucaldı.
Məhsəti öldü, Nizami qaldı.

NİZAMİNİN MƏHSƏTİYƏ MƏKTUBU

Şairə, qəbul et bizdən salamı,
Öpüb göz üstünə qoydum naməni,
Fələk çox görməsin Gəncəyə səni.
Bizi bir an tutma könlündən iraq,
Xoşdur qaranlıqda yananda çıraq.
Səni ağlatsa da bu acı xəbər:
Yoxdur sən gördüyün o mötəbər:
Bizdə kim olmamış saray qurbanı?

Şeirin ustaları nə oldu, hanı?
 Payı möhnət oldu Əbulülanın,
 Qırdı zəncirini şöhrət-şanın.
 Şabranın qaranlıq zindanlarında
 Fələki el deyib eylədi fəğan.
 Xaqani adını qoydu – Xəlqani,
 Onun da qürbətdə çürüdü canı.
 Batdı Beyləkanı qızıl qanına...
 Lənət sarayların şöhrət-şanına.
 Orda nə vardır ki, mən edim həvəs?
 Qəbir deyilmidir quş üçün qəfəs?
 O şanlar, şöhrətlər bir quru sədir.
 Mənim nəyim varsa, o mənə bəsdir.
 Könlüm başqa eşqin pərvanəsidir,
 Mənə həyat verən xalqın səsidir.
 Bizdən əsirgəmə heç vaxt naməni,
 Doğrudur, incitdi zəmanə səni,
 Qəm yemə! – Hər zaman başını dik tut!
 Hər dərdədən güclü ol, sən dərdi unut!
 Kədərsiz kim vardır bizim dünyada,
 Sən öz sözlərini bir gətir yada:
 ... Qəlbinə eşqdən söz yazan hər kəs,
 Bir ləhzə ömrünə puç deyə bilməz.

(Nizami məktubu yola salır)

VIII

Nizami şah Səncərin qəbulunda.

Şah Səncər: – Nizami, bilirsən zamandır daha,
 Yerdə şaha inan, göydə Allaha.
 Mən də qocalmışam, – qarışmış halım,
 Sarayım, dövlətim, cahi-cəlalım
 Rövneq verəcəkdir sənətinə, gəl!
 Gəl, qoyaq birlikdə sənətə təməl.
 Mən bizim ellərə atayamsa, gər,
 Sən oğul olmaqdan çəkməzsən zərər.

(Nizami xeyli fikrə gedir, sonra deyir:)

Nizami: – Şahım, mənə salma bunca çətinə,
 Qəfəs ölüm verər quş xilqətinə.
 Şair azadlığın övladıdır, şah!
 Sarayı şahlarçün yaradıb Allah!
 Sığmaz saraylara şair xilqəti,
 O dərk edə bilməz bu şan-şöhrəti.
 Bura, bir təmənnə getirdi mənə,
 Anasız qoymasın şahım Gəncəni.
 Böyük Məhsətinə qaytar vətənə,
 Baxın, bu məktubda nə yazır mənə:
 Ya rəb! Vətən etmə mənə qürbəti!
 O müqəddəslərin üzü hörməti.
 Məndən əsirgəmə bu mərhəməti!”
 – Şah! Məndən təmənnə, səndən mərhəmət!
 Qoyma şairəni öldürsün həsrət,
 Vəzir: – Şair, çəkmə burda onun adını,
 Sən, gəl o kamanla, mey ustadını
 Etmə bu ellərə bir daha ana”!
 Böyüksən, özünü salma böhtana!
 Şah: – Nizami, fikrində gəl, inad etmə!
 Sən yenə dövrənin ziddinə getmə!
 Onu Səncər deyil, xalq sürgün etmiş.
 Bütün qanunların ziddinə getmiş
 Mey içib, ney çalan bir qadının sən
 Nə haqla əfvini tələb edirsən?
 Nizami: – Mənə şairliyim bura çəkdi, şah!
 Bu inamım üçün məndədir günah.
 Şeirə və sənətə vurğun sandığım,
 Bütün sultanlardan çox inandığım,
 Böyük Səncəri də bu tac ilə taxt
 Heyiflər olsun ki, elədi bədbəxt.

(Hirsli saraydan çıxıb gedir. Müəllif səhnə arxasından.)

İllər bir su kimi axdı, çağladı,
 Hər gün bir dərd ilə dünya ağladı.
 Düşdü cavanların saçlarına dən,
 Qocalardan köçüb, çox oldu gedən.
 Çevirdi şahın da fələk bəxtini,
 Bir gün boş buraxıb tacı-taxtını

Qocalmış sultanı ölüm apardı,
 Əcəl vəzirini də bir gün qopardı,
 Solğun yarpaq kimi torpağa atdı,
 O da şah Səncərin yanında yatdı.

Məhsətinin evi

Məhsəti qayıdıb, qapısı camaatla dolub, ağır xəstədir. Xətib oğlu, Nizami, dostları,
 tanışları onun yatağının ətrafındadırlar.

Xətib oğlu: – Məhsəti, Şairəm, ey qibləgahım!
 Bitdi qüssələrim, qurtardı ahım.
 Mən nə xoşbəxtəm ki, sənə qovuşdum,
 Bu gün, sabah mən bir köçəri quşdum.
 Məhsəti: – Əziz Xətib oğlu, böyük Nizami, dostum, qardaşım!
 Əcəl yastığına əyilib başım,
 Bilin ki, bu səfər ayrı səfərdir,
 Çəkilən səyilər artıq hədərdir.
 Vətən torpağına qovuşdum, şükür!
 Vətəndə olacaq yatdığım qəbir.
 Artıq aman yoxdur əcəl atından,
 Şikayət etməirəm mən həyatımdan.
 Dostlar, yetişsə də getmək zamanım,
 Həyat eşqi ilə qaynayır qanım.
 Gətirin, dillənsin susan kamanım!

(Kamanı gətirirlər, titrək ollerilə kamanı alıb çalır-oxuyur:)

Bu yerlər iftixarımdır,
 Bu torpaqlar diyarımdır,
 Vətən sevdalı yarımdır,
 Yaşar daim xəyalda.
 Qəm-pünhanı tərk etdim,
 Vətən torpağına yetdim,
 Üfüqlərdən sönüb getdim,
 El agah oldu halımdan.

(Kaman olindən düşür, başı yastığa düşür. Xətib oğlu onun başını qucaqlayır. Ağlayır).

Nizami: – Yol uzaq, dünya qaranlıq, könlümüz hicran dolu,
 Şairə! Olsun yolun cənnət yolu! deyib hiçqırır...

Pərdə.

MÜNDƏRİCAT

Biz od üstündə doğulduq (*Mirvarid Dilbazi*) 4

ÖPÜN BU QANLI TORPAĞI

Qanlı Yanvar	6
Nigaranlıq içindəyəm	6
Qızıl ordu – ana feryadı	7
Şəhidlər qəbristanında	8
Şəhidlərin ildönümü	9
Səngərləri sinələrdən qurdular	10
Ağlama gəlinim, qızım ağlama	11
Haqq sevən ordumuza	12
İnsan olmaz mən dözümdə	12
Od söndü, külüm qaldı	13
Qorxmaz	13
İnsan adlı əcinnələr	14
20 noyabr qurbanlarına ağlayanlara	15
Təki arada qan olmasın	16
Baş və dil	17
Baş və ayaqlar	17
Bu ölümdü, ya həyatdı	18
Vətən qəhrəmanları	19
Mən anayam	19
Düşməninə qardaş desən	20
Tək ağac	21
Nigaranam	21
Təklənmiş millətim	22
Hiçqıra-hıçqıra	23
Azadlıq qurban verir	24
Bölümdə qaldıqca vətən torpağı	24
Vətən dərdi	25
Qaz balası	27
Dünyada tək adlar qalır	27
Silva Kaputikyana açıq məktub	28
Milyonçunun yoxsul qızı	32

Dünya dərdi	34
Haqq və ədalət!	35
Vətən oğul istəyir	36
Topxana dərdi	37
Sultanbud dərdi	37
Ordu qəzeti	38
Tərcümeyi haldan parçalar	39

TÜRKİYƏYƏ GEDƏN YOLLAR

Mustafa Kamal Atatürk	41
Qərblərim	42
Türkiyəyə gedən yollar	42
Türk elləri	43
Yaşıl ırmıq	44
Sarp	44
Ağpınar	45
Boz külümdən	46
Özüm döndüm başdaşına	46
O qatar nə qatardı	47
Sən gedəndə	48
Yolunu gözlədiklərim	49
Gözü yolda qalanlarım	50
Kamal Karan	51
Orxan	51
Qərrib Rəhman	52
Rəqibin varsa	54

VƏTƏN OĞULSUZ OLMASIN

Aqıl mötəbər	55
Oğul qeyrəti	56
Şücaətli əzizim	57
Qurtardın bölümdən Azərbaycanı	58
Sən dedin dünyaya kimdir qəsbkar	59
Vətən oğlu	60
Təbəssüm və təfəkkür	60

Müdrəklik	61
Vətən oğulsuz olmasın	62
Altı yüz il	63
Unudulmaz Zərifə xanımın əziz xatirəsinə	64
Ana xeyir-duası	65
Vətən oğulsuz olmasın silsiləsindən	65
Ölkə-ölkə	66

QOYMAYIN AĞLAYIM MƏNİ

Bir ömür yaşadım	67
Azərbaycanım	68
Bakı	68
Sazlı-sözlü Qarabağ	69
Yurd deyib ağlama	70
Qarabağ şikəstəsi	70
Şeiri qılıncla yaz	71
Niyə Azərbaycan dilim-dilimdir	72
Qoymayın ağlayım məni	73
Ağla, kamanım, ağla	74
Kərim baba	74
Oğul olanda da olasan qoçaq	75
Qanadı qanlı qaranquş	76
Savalanın təsbehi	77
Ümid yolu	78
Qüdrətimiz-qeyrətimiz	79
Ağlar əlsiz qalan dağlar	79
Son zəfər gününə qədər	80
Gülablıya məktub	80
Şuşada dağlar dumandı	82
Durnam, dağlara xoş gəldin	82
Qarabağdan köçən quşlar	83
Şəhid anası	84
Həsretəm sizə	84
Bu millət sonsuz deyil	85
Od ələnər	85
Danko kimi	86

İstiqlal nəğməsi	87
Qafrazın qartalı	88
Kimdir bu dağ çəkən Azərbaycana	88
Körpələr	89
Əfqan torpağında qalanlarım	90
Vedinin yanı dağlar	91
Erməni hiyləsi	91
Məzarımı itirdik	92
Göyçə dərdi	93
Ağlar qalan Göyçə gölüm	93
Avropanın nə vecinə	94
Dağ kimi görünür səhrada təpə	95
Yüngüllük	95

VƏZİFƏ MƏHƏK DAŞIDIR

Məhək daşı	96
Məsul iş	97
Dünyanın yolu	98
Öludən intiqam	99
Olarını?	99
Zirvədən baxanlar	100
Gördük	100
Kəşflər	101
Getmək üçün gəlmişik biz	102
Rübailər	103
Pulun hökmranlığı	104
Prezidentlik davası	105
Düşüncələr	106
Yüngül adamlarla	107

İTHAFLAR

Nizami	108
Füzuli	108
Ey Füzuli	109
Füzulini dinlərkən	109

Oxu, Rəşid	110
M.Ə.Rəsulzadənin əksi qarşısında	111
Firudin bəy Köçərliyə	112
Heydərbaba, Şəhriyarın necə oldu	112
Ölmə, Mədinə, amandı!	113
Saz-söz qalandır	113
Böyük Hüseyn Cavide	114
Müşfiqi öldürdülər	115
Sən körpəsən	116
Cavadım	118
Abşeronun adamları	119
Həyat müəllimim	120
Heç igid yolsuz olmasın	121
Fani dünya	121
Xilaskar	126
Nəvəm Laləyə	126
Anamıza ana deyən	127
Ana yadigarı	128
Azərbaycan qızıyam	129
Karvan yolu	130
Fikirlərin ümmanında	130
Üreyimdə bir Qarabağ qəmi var	131
Məni fikirli görsən	132
Ağlama, Sevdam, ağlama	133
Kəderli şairlik yolunu seçdim	134
Hanı	135
Hardasınız	135
Olmasa	136
O qızı tanı	136
Dənizi fəth edənlərin	137
Bənövşəni dərmədim	137
Daşlarda iziniz varmı	138
Yaman nigaranam Azərbaycandan	138
Kişilər	139
Ölümlə üz-üzə durduğum anlar	140
Qəm oydu qəlbimizi	140
Oxu, Zeynəb!	141

Nə zənginəm, nə yoxsulam	142
Əliğa Vahidə	142
Ana deyib	143
Son mənzildə haqq-hesab	143
Ana məktubu	144
Gəlsin	146

İNSAN VƏ MƏHƏBBƏT

Lirika

Bəxtimlə söhbət	148
Günəşin arxasınca	149
Ey həbibim	149
Bir eşqə sadıqəm	149
Məhəbbət	150
Sən gedəli	151
Bu eşq şair xəyalıymış	151
Sənsiz	151
Çıraq olsan	152
Hardasan	152
Sən su olsan	153
Sən yol üstə	153
Mən ki uşaq deyiləm	154
Məni məftun edən	154
Sənsizlik	154
Ey bixəbər	155
Gözüyaşlı xatirələr	155
Heyran olduğum	156
Mən kədər mülkündə şaham	156
Göy mənə həsrət çəkir	157
Qanadlar бүкүлдү	157
Apar	157
Qaya daşı	158
Qəhqəhə ilə	158
Evimdə	158
Niyə	158
Elə bildim	159

Ana	159
Təbib	159
Salyan səfəri	160
Nə təyyarə uçaydı	160
Yollara baxacaq	161
Mənəm-mən	161
Məhəbbət karvanım	162
Neylərdin	163
Dindirmə	163
Gözümdə yaş, başımda qar	164
Dərdim ortağı	165
Cənnət quşum	166
Anam yuxuma gəlmir	167
İldönümü	167
Laləm	168
Od üstündə çiçək bitməz	168
Yaz dumanı	169
Mən ölmək istəmirəm	170
Bizim pişik	170
Quzular mələşəndə	171
Qırıq qayıqda	172
Anamın duası	172
Qarğa bülbul yuvasında	173
Xəbərin varmı	173
Şair olmaq	174
Bülbul cəhcəhli dünya	175
Eşq ilə doluya	175
Qarı ağac becərir	175
Qapımı döyürlər	176
Ağlama yarım, ağlama	177
Kəndimiz yadıma düşdü	178
Qış torpağında	178
Qubada bahar	179
Ay bülüllər	180
Əsil qadın	180
Məşələr yadıma düşdü	181
Duyğular	182

Qadının əri gerek	183
Allahın öziz qulu	183
Mənim də çinara çox bənzərim var	183
Əhval-ruhiyyə	184
Nə şıltağam	184
Sevgi pərisi	185
Halal olsun sənə qanım	185
Lirik duyğu	186
Səhrada tək qalmış	186
Tarizən	186
Ustad müğənni	187
Kəpənək qız	188
Lirik duyğu	189
İstəseydim	189
Sevənlər toxusun, sevməyənlər yox	190
Məhəbbət köçəri quşdur	191
Sevib-sevilən qızlar	191
Yuxu görürdü qarı	192
Hanı	193

POEMALAR

Avey dağla söhbət	194
Kor şair	207
Dağlar	222
Epiloq	223
Həyatımdan səhifələr	223
Bu bəla hardan gəldi	230
Sazişlər	231
Neçə eldən	231
Əskipara	235
Qaratel	236

PYESLƏR

Xocalı fəryadı	242
Məhsəti	249

MİRVARİD DİLBAZİ

SEÇİLMİŞ ƏSƏRLƏRİ

“LİDER NƏŞRİYYAT”

BAKİ-2004

Buraxılışa məsul:	<i>Əziz Gülləliyev</i>
Texniki redaktor:	<i>Rövşən Ağayev</i>
Tərtibatçı-rəssam:	<i>Nərgiz Əliyeva</i>
Kompyuter səhifələyicisi:	<i>Rəvan Mürsəlov</i>
Korrektor:	<i>Yasəmən Abbasova</i>

Yığılmağa verilmişdir 01.08.2004. Çapa imzalanmışdır 20.11.2004.
 Formatı 60x90 $\frac{1}{16}$. Fiziki çap vərəqi 17,5. Ofset çap üsulu.
 Tirajı 25000. Sifariş 176.

Kitab “Şərq-Qərb” mətbəəsində çap olunmuşdur.
 Bakı, Aşıq Ələsgər küç., 17.

000005